

ผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาธรรมชาติที่มีต่อการพัฒนาการ
ด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์
ของ
อุทัย ด่วงใหญ่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาธรรมชาติที่มีต่อการพัฒนาการ
ด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
อุทัย ด้วงใหญ่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549

อุทัย ตัวงใหญ่ (2549) ผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาธรรมชาติที่มีต่อพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย ปริญญาโท
กศม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะกรรมการควบคุม อาจารย์ ดร สุจินดา ขจรรุณศิลป์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ
พันธ์พานิช

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการเขียน และพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาธรรมชาติในแต่ละช่วงสัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ตั้งแต่เดือนมกราคม - มีนาคม 2548 โรงเรียนวัดนางนอง (พิพัฒน์) แขวงบางค้อ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่ม (Cluster Random Sampling) การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาธรรมชาติ แบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนและแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตเท่ากับ 0.82 ค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตเท่ากับ 0.76 และค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำข้อมูลไปแสดงเป็นเส้นภาพ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยเป็นกลุ่ม จำแนกตามรายด้าน และโดยรวมในแต่ละสัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t - test แบบ Dependent Sample

ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาธรรมชาติมีพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนสูงขึ้นตามลำดับ

EFFECTS OF USING WHOLE LANGUAGE APPROACH ON YOUNG CHILDREN
DEVELOPMENT AND INTEREST IN WRITING

AN ABTRACT
BY
UTHAI DUNGYAI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
May 2006

Uthai Dungyai (2006) *Effects of Using Whole Language Approach on Young Children Development and Interest in Writing* Master Thesis, M Ed (Early Childhood Education) Bangkok Graduate School, Srinakharinwirot University Advisor Committee Dr Suchinda Kagonrungsilp, Assist Prof Raweewan Panpanich

This research aimed to study and compare the effects of using whole Language Approach on young children development and interest in writing The samples used in this study were 10 boys and girls by cluster random sampling, 4 - 5 years studying in the kindergarten, during the second semester of the 2004 academic year since January to March, 2005, in Watnangnong School, Jomthong District, Bangkok Metropolitan Each child participated in a 30 minutes activities for 24 times, 3 day a week for 8 consecutive weeks

This research instruments consisted of Whole Language Approach Lesson plans, observation form for writing development, and observation form for writing interest with 0.82 reliability for observation form, 0.76 reliability for observing and 1.00 for validity

Data was analysed by using mean and standard deviation The progression of development and writing also presented in graphs t - test Dependent was adopted to test the hypo thesis

The results founded that after experiencing the Whole Language Approach activity

1 The sample group earned higher score in both development and interest in writing whit significantly difference at 0.10 level

2 By weekly observation, the development and interest in writing scores gradually progress along the study period and also significantly difference at 0.01 level

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาธรรมชาติที่มีต่อการพัฒนาการด้านการเขียน
และความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย

ของ

อุทัย ดั่งวงใหญ่

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

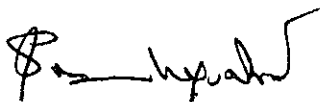

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

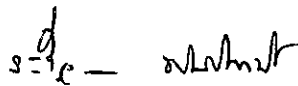
วันที่ 14 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

ประธาน

(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

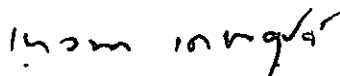
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร. เยาวพา เดชาคุปต์)

ปริญญาโทฉบับนี้
ได้รับทุนอุดหนุนของบัณฑิตวิทยาลัย

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ ดร. สุนิตา ขจรรังสิตปี ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ระวีวรรณ พันธุ์พานิช กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำเสนอแนวคิด และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอดในการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์และมีคุณค่ายิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. เยาวพา เดชะคุปต์ และรองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัทรี ผลโยธิน อาจารย์ ดร. วรนาท รักสกุลไทย อาจารย์ภาวิณี แสหนทวีสุข อาจารย์อารี เกษมรติ กนิษฐา ชูจันทร์ ที่ได้กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการบริหารโรงเรียนวัดนางนอง (พิพัฒน์) คณะครู พี่เลี้ยงเด็ก และขอขอบคุณนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2547 ที่ได้ให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการศึกษาทดลองเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อไฉ่ ตัวงใหญ่ คุณแม่กิมอิง ตัวงใหญ่ และนายสุชาติ ตัวงใหญ่ นางสาวศศินันท์ นิลจันทร์ที่ได้ให้การสนับสนุน เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในทุกสิ่งทุกอย่างเป็นอย่างดียิ่ง จนทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาจนประสบความสำเร็จ

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ให้อาสาใจซึ่งกันและกันด้วยดีเสมอมาและขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์อีกหลายท่านที่มีได้กลาวนามในที่นี้ ที่มีส่วนสนับสนุนในการทำปริญญานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

คุณคาและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา พี่ชาย ที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความเอาใจใส่ให้การศึกษาและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีต และปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง

อุทัย ตัวงใหญ่

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	4
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานในการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของภาษาและการเรียนรู้	9
ทฤษฎีว่าด้วยระบบภาษา	9
ทฤษฎีว่าด้วยภาษา ความคิด และสัญลักษณ์สื่อสาร	9
ทฤษฎีว่าด้วยการอ่านเขียนในระบบภาษา	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน	14
ความหมายของการเขียน	14
ทฤษฎีพัฒนาการเขียน	15
ความสำคัญของการเขียน	16
จุดมุ่งหมายของการเขียน	17
ความสนใจในการเขียน	18
องค์ประกอบของการเขียน	20
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน	21
พัฒนาการกล้ามเนื้อเล็ก	24
ลักษณะและพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย	27
การเตรียมความพร้อมในการเขียนของเด็กปฐมวัย	36
แนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย	42
ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย	42
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	43
หลักการและรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	46
บทบาทครูในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	58
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย	59
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์เขียนตามแนว ภาษาธรรมชาติ	61
การกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดประสบการณ์เขียน สำหรับเด็กปฐมวัย	61
ลักษณะห้องเรียนปฐมวัยที่ใช้แนวภาษาแบบธรรมชาติ	61
กิจกรรมและการเรียนภาษาแบบธรรมชาติ	62
บทบาทครูในการเรียนภาษาแบบธรรมชาติ	63
การประเมินผลตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ	63
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์เขียน	65
3	
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	69
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	69
การสร้างมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	69
แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล	74
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	75
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
สัญลักษณ์ที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล	79
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
5 สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	88
สรุปผลการวิจัย	88
อภิปรายผล	89
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย	93
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	93
บรรณานุกรม	94
ภาคผนวก	100
ภาคผนวก ก	101
ภาคผนวก ข	110
ภาคผนวก ค	116
ภาคผนวก ง	120
ประวัติย่อผู้วิจัย	130

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	72
2 วัน เวลา และกิจกรรมที่ทำการทดลอง การหมุนเวียนลำดับ การสังเกตพฤติกรรม	73
3 ความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย	75
4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถด้านการเขียน ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนว ภาษาธรรมชาติ ก่อนและระหว่างการทดลองในแต่ละสัปดาห์	80
5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถด้านการเขียนของ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนว ภาษาธรรมชาติก่อนและระหว่างการทดลองในแต่ละสัปดาห์ จำแนก ตามรายด้านและโดยรวมของเด็กทุกคน	81
6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถด้านการเขียน ระหว่างก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัย	83
7 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในการเขียนของ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนว ภาษาธรรมชาติ ก่อนและระหว่างการทดลองในแต่ละสัปดาห์	84
8 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในการเขียนของ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนว ภาษาธรรมชาติ ก่อนและระหว่างการทดลองในแต่ละสัปดาห์ จำแนกเป็นช่วงเวลา	85
9 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสนใจในการเขียนระหว่าง ก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัย	87

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ลักษณะการเกิดขึ้นซ้ำๆ	27
2 ลักษณะการซ้ำในรูปแบบที่แตกต่างกัน	28
3 ลักษณะการมีมีโนทัศน์เครื่องหมาย	29
4 ลักษณะการยืดหยุ่น	29
5 ลักษณะการเรียงแถวและการจัดหน้า	30
6 การเขียนโดยผ่านการวาดรูป	31
7 การเขียนโดยผ่านการขีดๆ เขียนๆ	31
8 การเขียนโดยผ่านการทำตัวอักษรเหมือนแบบ	32
9 การเขียนโดยผ่านการคัดลอกหนังสือ	32
10 การเขียนโดยผ่านการคิดแบบของตนเองขึ้น	33
11 การเขียนโดยผ่านการสะกดตามแบบ	33
12 เส้นภาพแสดงการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเป็นรายด้านของ เด็กปฐมวัยในแต่ละสัปดาห์	82
13 เส้นภาพแสดงการเปรียบเทียบความสนใจในการเขียนเป็นช่วงเวลาของ เด็กปฐมวัยในแต่ละสัปดาห์	86

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

“ชาติของเรานั้นมีผืนแผ่นดินและประชากรอันรวมกันอยู่เป็นสวนร่างกาย มีศิลปวิทยา มีธรรมเนียมประเพณี มีความเชื่อถือ และความคิดจิตใจที่จะสามัคคีกันอยู่เป็นปึกแผ่น ซึ่งรวมเรียกว่า “ความเป็นไทย” เป็นส่วนจิตใจ ชาติไทยเราดำรงมั่นคงอยู่ก็เพราะยังมีทั้งบ้านเมืองและความเป็นไทยพร้อมบริบูรณ์ แต่ถ้าความเป็นไทยของเรามีอันเป็นต้องเสื่อมสลายไปด้วยประการใดแล้ว ชาติก็ต้องสิ้นสูญ เพราะถึงหากบ้านเมืองและผู้คนจะยังอยู่ ก็ไม่มีสิ่งใดประสานยึดเหนี่ยวให้รวมกันอยู่ได้ จะต้องแยกจากกันไปในที่สุด เหมือนส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ต้องแยกจากกันเมื่อสิ้นชีวิต ”

พระบรมราชาบาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้ัญเชิญมาข้างต้นนี้ เน้นให้คนไทยทุกคนตระหนักถึง “ความเป็นไทย” และ “ความสำคัญของสิ่งที่ประสานยึดเหนี่ยวให้คนไทยรวมกันเป็นชาติได้” สิ่งหนึ่งที่จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคนไทยให้มีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน ชาติเดียวกันก็คือ “ภาษาไทย” (พูนสุข บุญยสวัสดิ์ 2544 1)

การเขียน เป็นทักษะหนึ่งใน 4 ทักษะของพัฒนาการทางภาษาซึ่งประกอบด้วยทักษะการฟัง พูด อ่าน และการเขียน ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต เพราะการเขียนเป็นการถ่ายทอดความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และความต้องการโดยผ่านการสื่อสารด้วยระบบเครื่องหมาย อันได้แก่ ตัวอักษร ในการพัฒนาภาษาควรเริ่มมาตั้งแต่เด็กปฐมวัย เพราะเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว (อารี สันทนต์ 2537 183) แต่ในปัจจุบันพบว่าการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย พบว่าในสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งให้เด็กเรียนเขียนอ่านหนังสืออย่างเด็กในระดับชั้นประถมศึกษา เช่น ฝึกเขียน ก - ฮ , A B C D บวกลบเลข 3 หลัก และมีการบ้านเต็มกระเป๋าทูทุกวัน สถานศึกษาบางแห่งก็จัดประสบการณ์ฝึกทักษะการเขียนในลักษณะของการฝึกความพร้อมโดยการให้เด็กฝึกกลัมนื้อมือและความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาด้วยการลากเส้นเสรี การลากเส้นตามรอย การลากเส้นตามแบบอย่าง การวาดภาพระบายสีและวิธีการจับดินสอ ดินสอสี สอนในด้านพฤติกรรมการสอนของครูนั้นจะให้เด็กลอกแบบจากกระดานดำหรือลากเส้นตามจุดประในสมุดแบบฝึกหัดให้เด็กจำตัวและสะกดคำแบบเดียวกับนักเรียนในระดับประถมศึกษา เด็กจะถูกเร่งเรียนในหลายๆ เรื่องที่เขาไม่สนใจ และเด็กไม่มี โอกาสได้คิดโดยอิสระ เนื่องจากต้องคอยระวังปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ถูกต้องตามรูปแบบของครูอยู่เสมอ (บุษบง ดันติวงศ์ 2538 141)

โดยธรรมชาติเด็กจะสนใจขีดเขียน เราสามารถสังเกตความสนใจนี้ได้จากการที่เด็กมักจะขีดเขียนเล่นมาสมุด หนังสือ และฝาผนังบ้าน เด็กสนใจขีดเขียนเพราะเด็กมีบางอย่างที่ต้องการถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้ เด็กจะสังเกตธรรมชาติของการเขียนจากผู้ใหญ่รอบๆ ตัวที่ใช้การเขียนเพื่อสื่อสารและบันทึกความทรงจำ เช่น การบันทึก การจดรายการ ชื่อของ การเขียนประกาศ เป็นต้น กระบวนการเรียนรู้การเขียนจึงเริ่มต้นตั้งแต่ที่บ้านก่อนที่เด็กจะไปโรงเรียน ถ้าเด็กเข้าโรงเรียนและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นและท้าทายต่อการใช้ภาษาเขียนเพื่อสื่อความหมายในสถานการณ์จริง (ทิตนา แคมณี 2535 : 137) เด็กจะตระหนักว่าสัญลักษณ์และตัวอักษรสามารถถ่ายทอดความคิดได้และจะเรียนรู้การใช้ประโยชน์ของการเขียนเพื่อสนองความมุ่งหมายที่หลากหลาย เมื่อเด็กรู้ว่าเขาสามารถเขียนเพื่อสื่อความหมายกับผู้อื่นได้ เด็กจะเกิดแรงจูงใจและภาคภูมิใจ เด็กจะจำข้อความที่เขาต้องการถ่ายทอดได้แม่นยำ เพราะข้อความนั้นมีความหมายกับตัวเขาเอง เด็กจะมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการเขียน รักการเขียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดจากการค้นพบด้วยตนเองมากกว่าการสอนจากครูโดยตรงเพราะเด็กได้รับการส่งเสริมการเขียนที่อิสระและได้รับการยอมรับ เมื่อเด็กสื่อสารด้วยการเขียนให้ผู้อื่นรับรู้ เด็กจะเริ่มเข้าใจว่าในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เขาควรใช้อักษรที่มีรูปและเสียงสอดคล้องกันในสายตาของผู้อื่น มิฉะนั้นสิ่งที่เขาเขียนจะไม่สื่อความหมาย จุดนี้เองเด็กจะพยายามจำแนกและจดจำรูปตัวอักษรที่เห็นรอบๆ ตัว ทำให้การเขียนของเขาพัฒนาใกล้เคียงกับการเขียนของผู้ใหญ่มากขึ้น (ภาวิณี แสนทวีสุข 2544 : 2)

ในการส่งเสริมความสนใจให้แก่เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านการเขียนได้ด้นั้น กิจกรรมหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการของเด็กและเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนคือการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งการจัดกิจกรรมภาษาแบบธรรมชาตินี้ไม่ใช่การสอนเขียนที่แยกออกมาเฉพาะโดดๆ แต่เด็ก ๆ จะได้รับประสบการณ์การสอนเขียนที่เป็นกระบวนการและมีความเคลื่อนไหวควบคู่กับการที่เด็กได้รับประสบการณ์จากการอ่าน การเขียนตัวอักษร คำ วลี ประโยค จากเนื้อหาการอ่านเด็ก ๆ สามารถจำส่วนต่างๆ โดยไม่รู้ความหมายในขั้นแรก ซึ่งนับเป็นการให้เด็กได้มีทักษะการเขียนโดยไม่มีการบังคับ แต่เป็นพลังอำนาจในตัวเด็กที่อยากเขียนถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาเขียนประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กจะได้รับจากการจัดกิจกรรมตามแนวภาษาแบบธรรมชาตินั้น จะเป็นการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมาย เนื้อหาการสอนเป็นการสอนแบบบูรณาการทั้งเนื้อหาและทักษะประกอบด้วย ศิลปะ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ดนตรีต่างๆ ให้สัมพันธ์กันเป็นหน่วยเรื่องนั้นๆ เด็กทุกคนไม่ต้องเรียนเขียนสิ่งที่เหมือนกันในเวลาเดียวกัน มีการเปิดโอกาสให้เด็กทำงานตามความต้องการ ความสนใจ และสอดคล้องกับความสามารถของเด็กแต่ละคน ครูจะสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กและเชิญชวนให้เด็ก ได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ครูจะสร้างจัดมุงหมายที่มีความหมายสำหรับเด็ก ให้เด็กใช้การเขียนบอกครูเกี่ยวกับความรู้สึก เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน รู้จักการขอความช่วยเหลือ ครูจะมอบอำนาจให้เด็กในการเลือกสิ่งที่ต้องการอ่านเขียน และส่งเสริมให้เด็กถามคำถามและ

ค้นหาคำตอบ การที่ครูจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อจุดมุ่งหมายในการเขียนจะช่วยให้เด็กตระหนักว่าการเขียนเป็นกระบวนการธรรมชาติในการติดต่อสื่อสาร ครูจะช่วยในสิ่งที่เด็กทำเองไม่ได้จริงๆ จะกระตุ้นให้เด็กมีความกล้าเสี่ยงที่จะเขียน แม้รู้ว่าจะไม่สามารถเขียนได้ถูกเหมือนผู้ใหญ่ เพราะครูเน้นความสำคัญของความหมายมากกว่าความถูกต้องของตัวสะกด (สุรศักดิ์ หลาบมาลา 2533 : 5)

ในปัจจุบันมีนวัตกรรมภาษาแบบใหม่ที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนได้ดี เรียกว่า ภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) จุดเด่นของภาษาแบบธรรมชาติ คือมุ่งให้ผู้เรียนเริ่มต้นเรียนภาษาแบบธรรมชาติ เรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียนอย่างมีความสุข มีความมั่นใจ และมีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย (ฉันทนา ภาคบังกช 2538 อัดสำเนา) เด็กจะอ่านเขียนตามธรรมชาติและได้ทำกิจกรรมหลายอย่างในเวลา 1 วัน เด็กมีโอกาสดัดสินใจเลือกกิจกรรม แทนที่จะคอยฟังแต่คำสั่งหรือทำตามคำบอกของครู เด็กได้คิดในเรื่องที่เขาสนใจ ได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กับเพื่อน แทนที่จะนั่งทำงานเงียบๆ คนเดียว (บุษบง ดันติวงศ์ 2536 : 141) ดังนั้นการจัดกิจกรรมตามแนวภาษาแบบธรรมชาติจึงเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก เด็กได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และได้รับการพัฒนาทักษะทางภาษาอย่างเต็มตามศักยภาพ

จากสภาพปัญหาทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนสูงขึ้น ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้นำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเพื่อพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
- 2 เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยเป็นรายสัปดาห์ในช่วงการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยนำไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนให้กับเด็กปฐมวัยได้เต็มตามศักยภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนวัดนางนอง (พิพัฒน) ในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 29 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนวัดนางนอง (พิพัฒน) แขวงบางค้อ เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากห้องเรียนมา 1 ห้องเรียน จากประชากรจำนวน 2 ห้องเรียน จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนและแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนไปดำเนินการทดลองกับประชากรจำนวน 29 คน ในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เป็นเวลา 3 วัน แล้วนำผลที่ได้มาทำการให้คะแนนตามแบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนและแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียน โดยจัดเรียงลำดับคะแนนจากน้อยไปหามาก คัดเลือกเด็กที่มีคะแนนพัฒนาการด้านการเขียนและพฤติกรรมความสนใจในการเขียนอยู่ในกลุ่มต่ำจำนวน 10 คน เป็นตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1 แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ
- 2 แบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย
- 3 แบบสังเกตความสนใจในด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย

ตัวแปรที่ศึกษา

- 1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ
- 2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พัฒนาการด้านการเขียน และความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย

ระยะเวลาในการวิจัย

การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โดยทำการวิจัยเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที รวม 24 ครั้ง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1 เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนวัดนางนอง (พิพัฒน์) แขวงบางค้อ เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

2 กิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มุ่งใช้การสื่อสารเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กได้รับการฝึกทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนไปพร้อมๆ กันแบบองค์รวมอย่างใช้ความคิด เปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ได้เรียนรู้การสื่อสารจากสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก ได้เรียนรู้จากการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของเด็กเอง เด็กมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น และการได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน ครูมีบทบาทในการตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็ก เป็นแบบอย่างที่ดีในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ครูยอมรับในความสามารถของเด็ก ให้คำแนะนำและกำลังใจแก่เด็ก กิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ ประกอบด้วยกิจกรรมการสนทนาการอภิปราย การสนทนา การทดลอง การเล่านิทาน การศึกษานอกสถานที่ การประกอบอาหาร การบันทึกเหตุการณ์และความรู้สึกของประสบการณ์

3 พัฒนาการทางด้านการเขียน หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดความคิดเพื่อสื่อความหมายเป็นข้อความภาษาเขียน ซึ่งวัดได้จากคะแนนการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ทิศทางในการเขียน วิธีการถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน และความซับซ้อนของความหมาย พัฒนาการแต่ละด้านมีลักษณะ ดังนี้

3.1 การสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน หมายถึง พัฒนาการเริ่มต้นการเขียนของเด็ก โดยเขียนข้อความโดยการวาดภาพอย่างเดียว จากนั้นพัฒนาการสู่การลอกคำหรือข้อความตามตัวอย่างได้ จำมาเขียนแต่เขียนได้ไม่ถูกต้อง และมีพัฒนาการในขั้นสูงสุดคือสามารถจำมาเขียนได้ถูกต้อง

3.2 ทิศทางในการเขียน หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ทิศทางในการเขียน เริ่มจากการปรากฏทิศทางในการเขียนแต่เขียนสะเปะสะปะ เขียนจากซ้ายไปขวาขวาไปซ้ายไม่สม่ำเสมอ และเขียนจากซ้ายไปขวาขวาไปซ้ายสม่ำเสมอ ความสามารถในการรับรู้ทิศทางในการเขียนขั้นสูงสุดคือการเขียนจากซ้ายไปขวา สม่ำเสมอ

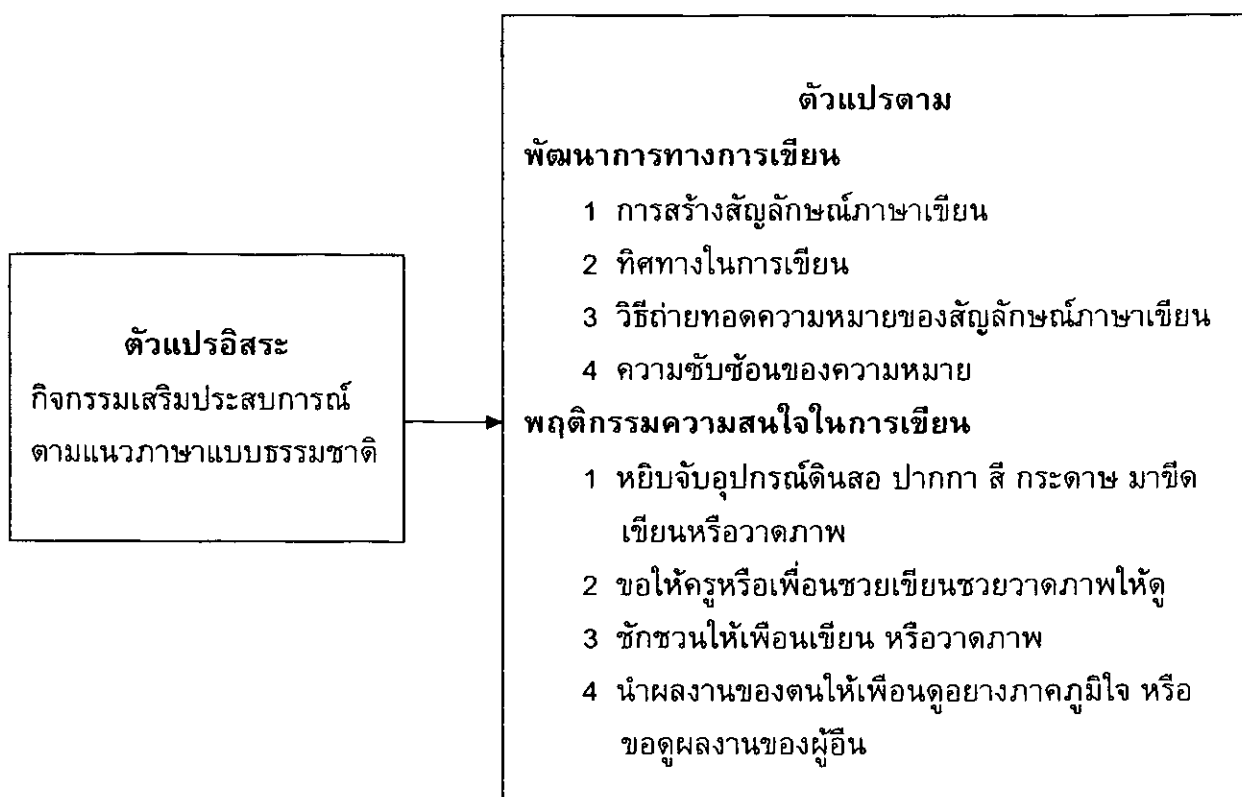
3.3 วิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน หมายถึง ความสามารถของเด็กที่มีพัฒนาการทางด้านการถอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน โดยมีพัฒนาการเริ่มต้นจากการไม่รู้ความหมายถ่ายทอดด้วยการบอกด้วยตนเองไม่ได้ รู้ความหมายแต่ถ่ายทอดด้วยการบอกให้ผู้อื่นเขียนได้ รู้ความหมายแต่ถ่ายทอดด้วยการบอกให้ผู้อื่นเขียนและตนเองเขียนบ้าง และมีพัฒนาการในขั้นสูงสุดการถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียนคือรู้ความหมายและถ่ายทอดด้วยการเขียนเองทั้งหมด

3.4 ความซับซ้อนของความหมาย หมายถึง ความสามารถในการเขียนข้อความเริ่มจากไม่ปรากฏการใช้ตัวอักษรสู่การเขียนที่ปรากฏการใช้ตัวอักษรและปรากฏการใช้ตัวอักษรที่เป็นคำ 1 คำ และมีพัฒนาการในขั้นสูงสุดคือปรากฏการใช้ตัวอักษรที่เป็นคำ 2 คำขึ้นไป

4 ความสนใจในด้านการเขียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกทางกิริยาท่าทางหรือการกระทำที่แสดงออกถึงความพอใจ ความต้องการ กระตือรือร้นที่จะเขียนด้วยความเพลิดเพลินและสมัครใจ ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้

- 4.1 หยิบจับอุปกรณ์ดินสอ ปากกา สี กระดาษ มาขีดเขียนหรือวาดภาพ
- 4.2 ชักชวน แนะนำให้เพื่อนเขียน หรือวาดภาพ
- 4.3 พูดคุยซักถามครูหรือเพื่อนเกี่ยวกับภาพวาด วิธีเขียน
- 4.4 นำผลงานของตนให้ผู้อื่นดูอย่างภาคภูมิใจ หรือขอดูผลงานของผู้อื่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

- 1 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนสูงขึ้นก่อนการทดลอง
- 2 เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนในช่วงรายสัปดาห์สูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของภาษาและการเรียนรู้
 - 1 1 ทฤษฎีว่าด้วยระบบภาษา
 - 1 2 ทฤษฎีว่าด้วยภาษา ความคิด และสัญลักษณ์สื่อสาร
 - 1 3 ทฤษฎีว่าด้วยการอ่านเขียนในระบบภาษา
- 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน
 - 2 1 ความหมายของการเขียน
 - 2 2 ทฤษฎีพัฒนาการเขียน
 - 2 3 ความสำคัญของการเขียน
 - 2 4 จุดมุ่งหมายของการเขียน
 - 2 5 ความสนใจในการเขียน
 - 2 6 องค์ประกอบของการเขียน
 - 2 7 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน
 - 2 8 พัฒนาการกล้ามเนื้อเล็ก
 - 2 9 ลักษณะและพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย
 - 2 10 การเตรียมความพร้อมในการเขียนของเด็กปฐมวัย
 - 2 11 แนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2 12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน
- 3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 3 1 ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 3 2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 3 3 หลักการและรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 3 4 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 3 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์เขียนตามแนวภาษาแบบ ธรรมชาติสำหรับเด็กปฐมวัย

- 4 1 การกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดประสบการณ์เขียน
- 4 2 ลักษณะห้องเรียนปฐมวัยที่ใช้แนวภาษาแบบธรรมชาติ
- 4 3 กิจกรรมและการเรียนภาษาแบบธรรมชาติ
- 4 4 บทบาทครูในการเรียนภาษาแบบธรรมชาติ
- 4 5 การประเมินผลการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
- 4 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

1 ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับธรรมชาติของภาษาและการเรียนรู้

แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่ใช้กับเด็กปฐมวัยในงานวิจัยนี้ มีพื้นฐานจากทฤษฎีที่ว่าด้วยธรรมชาติของภาษาดังนี้

1 1 ทฤษฎีว่าด้วยระบบของภาษา

ภาษาประกอบด้วย 3 ระบบ ระบบความหมาย ระบบไวยากรณ์และระบบเสียง หัวใจของภาษาคือความหมาย ไวยากรณ์และเสียงเป็นเพียงส่วนประกอบสถานการณ์กำหนดค่าซึ่งกำหนดความหมายในการสื่อสารอีกทีหนึ่ง เด็กจะไม่พยายามเขียนด้วยการสะกดคำไปที่ละตัว แต่เด็กจะคิดหาคำที่สื่อความหมายได้เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้น ด้วยเหตุนี้เด็กจึงไม่จำเป็นต้องรู้จักเสียงของตัวอักษรก่อนจึงจะสามารถสื่อความหมายโดยการเขียนได้ การเขียนเพื่อสื่อความหมายเป็นกระบวนการที่กำหนดโดยสถานการณ์ การสอนเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่สอนแยกจากวิชาอื่นและไม่แยกการเขียนออกเป็นทักษะเดี่ยวๆ หลากๆ ทักษะ แต่ละจะเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัวและใช้กระบวนการการเขียนเพื่อศึกษาสิ่งที่เขาสำรวจ

1 2 ทฤษฎีว่าด้วยภาษา ความคิด และสัญลักษณ์สื่อสาร

ภาษาเป็นสัญลักษณ์สื่อสาร ที่ไม่สามารถถ่ายทอดความคิดทุกเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ สัญลักษณ์ที่ต้องใช้เหมาะกับเรื่องที่ต้องการสื่อสาร เด็กต้องคิดสัญลักษณ์เพื่อสื่อความคิดและถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ สัญลักษณ์ที่สามารถใช้สื่อความหมายได้มีหลายรูปแบบ ได้แก่ ภาษา ศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย ละครและคณิตศาสตร์ การจัดประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จึงรวมเอาศิลปะ ดนตรี และละครเป็นส่วนสำคัญในการเรียนการสอนเพราะสิ่งเหล่านี้จะกระตุ้นให้เด็กค้นหาสัญลักษณ์ที่เหมาะสมสำหรับสื่อความคิดในแต่ละเรื่อง เด็กไม่ควรถูกจำกัดให้ถ่ายทอดความคิดเพียงภาษาเท่านั้น ศิลปะเป็นสัญลักษณ์สื่อสารที่เด็กใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าสัญลักษณ์ภาษา จากทฤษฎีว่าด้วยภาษาความคิดและสัญลักษณ์พบว่าถ้าเด็กไม่สามารถสื่อความคิดด้วยภาษาเขียน เด็กจะเปลี่ยนเป็นภาพวาดแทน

ศิลปะช่วยให้เด็กรวบรวมความคิดก่อนจะเขียนและช่วยให้เด็กทำงานต่อไป ทั้งๆ ที่ความคิดในการเขียนชะงัก การแสดงละครช่วยให้เด็กเข้าใจความรู้สึกในเรื่องและทำให้คุณภาพการเขียนดีขึ้น ดนตรีช่วยสร้างอารมณ์สำหรับเรื่องที่จะเขียนในมุมเขียนควรมีเครื่องเขียนหลายชนิดให้เด็กได้ทดลองใช้วิธีการต่างๆ ที่จะช่วยให้สามารถสื่อความหมายได้ดี

1.3 ทฤษฎีว่าด้วยการอ่านเขียนในระบบภาษา

ทฤษฎีนี้เชื่อเกี่ยวกับพัฒนาการในการเขียนว่าทุกคนต้องสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ต่อไป ประสบการณ์จากภาษาพูดเป็นข้อมูลสำหรับภาษาเขียน และประสบการณ์จากภาษาเขียนก็เป็นข้อมูลสำหรับภาษาพูด การที่เด็กเขียนเล่าประสบการณ์ต่างๆ ที่ไม่รู้จักคำและต้องให้ครูบอกสะกดทำให้เด็กได้เห็นความเสี่ยงที่เด็กรู้จักนั้นมีสัญลักษณ์ตัวอักษรแทนได้ เด็กจะเริ่มเข้าใจว่าในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เขาต้องใช้อักษรที่มีทั้งรูปและเสียงแทนความหมาย รูป เสียง และความหมายที่เด็กใช้จะต้องสอดคล้องกันในสายตาของผู้อ่าน มิฉะนั้นสิ่งที่เขาเขียนจะไม่สื่อความหมาย ในจุดนี้เองที่ทำให้เด็กต้องพยายามจำแนกและจดจำรูปตัวอักษรที่เด็กเห็นรอบๆ ตัว ไปพร้อมกับจำแนกและจดจำเสียงตัวอักษรเมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยเรียน เด็กจะมีประสบการณ์ทางภาษาพร้อมที่จะจำแนกเสียงและรูปของตัวอักษรได้อย่างมีระบบมากขึ้นเนื่องจากการเขียนเป็นกิจกรรมที่ต้องสื่อความหมายกับผู้อื่น การคุยกับครูและเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องที่เขียนไม่ว่าก่อนจะเริ่มเรื่อง กลางเรื่อง หรือจบเรื่อง จะช่วยให้เด็กเห็นการตีความลักษณะต่างๆ ตามความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้เขาเข้าใจความหมายของเรื่องมากขึ้น การตีความเป็นประสบการณ์จากการเขียนช่วยในการตีความเมื่อเด็กอ่านการเขียนเป็นกระบวนการที่ใช้เวลานานและต้องอาศัยการสะสมประสบการณ์ (บุษบง ดันติวงศ์ 2536 : 5)

จากกรอบความคิดของ 3 ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานที่กล่าวข้างต้นยังมีแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่อธิบายเรื่องธรรมชาติของภาษาและการเรียนรู้ของเด็กในแง่มุมที่มีรายละเอียดต่างๆ กันไป ดังต่อไปนี้

ชาร์ล รีด (Charles Read) ค้นพบว่าในระยะเริ่มเขียนเพื่อสื่อสารเด็กจะคิดแบบการเขียนของตนเองขึ้น เพราะฉะนั้นในการสอนภาษาแบบแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language Approach) จะปล่อยให้เด็กวาดภาพและเขียนเพื่อสื่อสารโดยอิสระ ไม่บังคับที่จะต้องเขียนสะกดให้ถูกต้องตั้งแต่ต้น ทั้งนี้เพื่อให้เด็กมีแรงจูงใจที่จะเขียนเพื่อสื่อสาร ไม่รู้สึกว่าการเขียนเป็นเรื่องยากเกินไป

ดอน เกรฟ (Don Graves) สรุปจากผลงานวิจัยด้านการเรียนรู้ที่จะเขียนของเด็กว่าเด็กอยากเขียน ถ้าได้เขียนเพื่อสื่อสารในบรรยากาศที่สนับสนุนให้กำลังใจ

เยตตา กูดแมน (Yetta Goodman) พบว่าการสอนภาษาที่ได้ผลนั้นเด็กจะต้องรู้สึกว่าได้รับการยอมรับนับถือเป็นเอกัตบุคคล และบรรยากาศของการเรียนมีการยอมรับความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ ปลอดภัยไม่กลัวผิด เรื่องที่เรียนเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับเด็ก เพราะฉะนั้นครูจะต้องมีความสามารถในการสังเกตเด็กและสร้างหลักสูตรการสอนจากความสนใจของนักเรียน

ไวโกตสกี (Vygotsky) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาชาวรัสเซีย ไวโกตสกี กล่าวว่าการเรียนรู้ภาษาของเด็กเป็นการได้รับอิทธิพลของบุคคลอื่นและสังคมมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ถึงแม้เด็กจะต้องรับผิดชอบในการคิดสร้างองค์ความรู้ความคิดของตน แต่บุคคลอื่นเช่น เพื่อนและครูมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก ไวโกตสกี กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นของเด็กว่า การเล่นช่วยให้เด็กได้แสดงกิริยาที่เกินกว่าอายุจริง ได้แสดงสิ่งที่นอกเหนือชีวิตประจำวัน การเล่นช่วยให้เด็กรู้สึขยายการกระทำจากที่เด็กทำอยู่จริง การเล่นเป็นอุ้งแขนขยายของการกระทำ เพราะฉะนั้นการเล่นจึงเป็นส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาการของเด็ก อื่นๆ อีกกิจกรรมอื่นๆ เช่นการพูดสนทนา การวาด การเขียน การอ่าน ตลอดจนการเล่น ช่วยในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก เพราะกิจกรรมเหล่านี้เป็นการใช้สัญลักษณ์ ไวโกตสกีกล่าวถึงการศึกษาที่เด็กเรียนรู้ภาษาจากผู้อื่นว่า เด็กจะเรียนรู้ทีละน้อยโดยการได้รับคำแนะนำจากผู้อื่น จนเด็กสามารถคิดเกิดเป็นความรู้ภายในตนได้

ต่อมา บรูเนอร์และคณะ (Bruner and others) ขยายเป็นแนวการสอนที่เรียกว่า "instructional scaffolding" วิธีสอนแบบนี้ช่วยเสริมและสนับสนุนผู้เรียนจากระดับพัฒนาการที่มีอยู่ไปสู่ระดับพัฒนาการที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการที่ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (interaction) เช่นนักเรียนผู้หนึ่งเสนอผลงาน ครูและเพื่อนจะช่วยกันออกความเห็นและโต้ตอบซักถามกับผู้เสนอ ในตอนท้ายที่สุดนักเรียนผู้เสนองานนั้นก็จะมีแนวคิดใหม่ซึ่งเป็นผลจากการสนทนาโต้ตอบและอภิปรายนั้น เพราะฉะนั้นแนวการสอนของแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language Approach) จึงเน้นการให้มีปฏิสัมพันธ์ การสนทนาโต้ตอบในกลุ่ม ช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน (อาร์ สัตหะวี 2535 2 - 3) ทฤษฎีอีกทฤษฎีหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นฐานให้นักวิจัยตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติในการเชื่อมโยงภาษาพูดกับภาษาเขียน คือ ทฤษฎีของ ชอมสกี (Chomsky) ซึ่งกล่าวว่า เด็กเกิดมาพร้อมกับความสามารถที่จะเรียนรู้ภาษาเด็กเล็กๆ ไม่ถึงหนึ่งปีจะสังเกตเสียง ออกเสียงเล่น และเมื่ออายุ 1 ปีขึ้นไป เด็กจะเริ่มพูดภาษาเป็นคำๆ และเป็นประโยคได้เหมือนผู้ใหญ่ เมื่อประมาณอายุ 4 ปี เด็กจะเรียนรู้จากความหมาย ประสบการณ์ และการเลียนแบบ เด็กเรียนรู้ที่จะพูดภาษาได้อย่างมหัศจรรย์ เรียนได้ตามธรรมชาติ นอกจากนี้เด็กเรียนรู้ภาษาจากกิจวัตรประจำวันภายในบ้าน เช่นพ่อแม่เล่นกับลูกเล่นนิทาน ร้องเพลง อ่านหนังสือให้ลูกฟังก่อนนอน อธิบายหรือตอบสิ่งที่เด็กพบปะ เด็กจึงเรียนรู้ภาษาจากครอบครัวอย่างเป็นธรรมชาติ มิได้เป็นการจงใจสอนภาษาเป็นทางการ เด็กจะไม่รู้สึกว่าเป็นความยาก

นักวิจัยภาษาตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเองได้ข้อค้นพบในการวิจัยที่สนับสนุนทฤษฎีขอมสกีในเรื่องพัฒนาการภาษาพูด และเกิดแนวคิดว่า การเรียนอ่านเขียนของเด็กก็ควรจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติเช่นเดียวกับที่เด็กเริ่มพูด ด้วยเหตุนี้ในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) จึงเน้นการส่งเสริมกำลังใจให้เด็กกล้าพูด กล้าเขียนไม่กลัวผิดมากเกินไป การให้เด็กเรียนสะกดเอง แม้ว่าจะยังไม่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับได้ ในทำนองเดียวกับการพูด กล่าวคือตอนแรกๆ เด็กจะพูดไม่ชัด ไม่ถูกต้อง แต่เด็กจะพูดเพื่อสื่อความหมาย ผู้ใหญ่พยายามรับฟังและพยายามเข้าใจก็จะช่วยให้เด็กกล้าพูดจนพูดได้ถูกต้องชัดเจนภายหลัง การเขียนก็เช่นเดียวกัน เด็กต้องการสื่อความหมายโดยการเขียนในตอนต้นก็จะเขียนไม่ถูก แต่ผู้ใหญ่หรือครูควรจะพยายามทำความเข้าใจกับข้อความที่เด็กเขียนสื่อความหมายโดยการซักถาม ในขณะเดียวกันที่ยอมรับการเขียนของเด็กนั้น ถ้าครูหรือผู้ใหญ่บังคับให้เด็กเขียนให้ถูกต้องทันที ในขณะที่เด็กยังไม่สามารถทำได้ เด็กจะรู้สึกว่าเป็นเรื่องยากลำบาก และทำให้ไม่อยากเขียน (สุนีย์ ทองศิริประภา 2535 1 - 2) กูดแมน (Goodman) ผู้นำคนสำคัญในการสอนภาษาแบบ ธรรมชาติ (Whole Language) ซึ่งเป็นแนวการสอนภาษาที่สอดคล้องกับทฤษฎีสังคมจิต ภาษาศาสตร์ (Socio - Psycholinguistics) คัดค้านแนวความคิดที่ว่า เด็กเรียนภาษาโดยการลอกเลียนแบบผู้ใหญ่ เขากล่าวว่าคนไม่ชนกแก้วที่เปล่งเสียงอย่างไม่รู้ความหมาย ภาษาของมนุษย์เป็นตัวแทนของความคิดของผู้ใช้ภาษาไม่ใช่แทนสิ่งที่คนอื่นพูดไว้ เรารวบรวมสัญลักษณ์อันได้แก่ เสียงในภาษาพูดและตัวอักษรในภาษาเขียนมาเป็นคำเพื่อใช้แทนสิ่งต่างๆ แทนความรู้สึกและความคิด เราใช้ภาษาโดยมีจุดประสงค์เพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้เรายังใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิดและการเรียนรู้ (หรรษา นิลวิเชียร และพรรณรัตน์ เก้าธรรมสาร 2534 43, อ้างอิงจาก Goodman 113 - 127) นอกจากนั้นยังมีทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวของ กูดแมนด้านวิธีการสอนภาษาแบบธรรมชาติ มีดังนี้

เท็มเพิลและคณะ (Temple, et al) ได้กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้ภาษาพูดและ ภาษาเขียนของเด็กไว้ดังนี้

- 1) เด็กต้องใช้ความสามารถด้านการริเริ่มเป็นอย่างมากในการพูด และเรียน เขียนเด็กจะต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความหมายทั้งการพูดและการเรียนเขียน
- 2) เด็กเรียนพูดโดยการสร้างกฎของตัวเอง ทดลองพูดและค่อยๆ แก้ไขตามลำดับ ตอนแรกๆ เด็กจะพูดผิดมาก แต่เด็กจะแก้ไขในภายหลังในทำนองเดียวกัน เด็กจะทำผิดพลาดในการเขียนตัวอักษร การสะกด และการเขียนความเรียง เพราะเด็กจะตั้งสมมติฐานของตนเอง ในการค้นหากฎของระบบการเขียน เด็กจะทำผิดแล้วผิดอีกจนในที่สุดก็จะเขียนได้ถูกต้อง
- 3) เด็กจะไม่เริ่มใช้การพูดที่ถูกต้องโดยเป็นผลจากการสอนโดยตรง รูปแบบการพูดจะเปลี่ยนไปที่ละน้อย เช่นเดียวกับการเขียน การสะกดคำ การเขียนความเรียง จะไม่ได้รับการพัฒนาในทันทีทันใดจากการสอนโดยตรง แต่จะเป็นไปอย่างช้าๆ ตามมโนทัศน์การเรียนรู้ ซึ่งถูกควบคุมทั้งโดยตัวเด็กเองและตัวครู

4) เด็กเรียนพูดเพื่อสนองความต้องการของตน ปรับการพูดให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่แตกต่างไปตามความต้องการ และจุดประสงค์ที่แตกต่างกันไป ในทำนองเดียวกันเด็กก็เรียนเพื่อสนองความต้องการของตนและปรับสิ่งที่เขียนให้สามารถสื่อความหมายได้ตรงตามความต้องการ

5) เราไม่สามารถสอนกฎเกณฑ์ภาษาโดยตรงให้แก่เด็ก เพื่อหัดพูดและเขียน เด็กจะต้องมีพลังที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองเท่านั้น (หรรษา นิลวิเชียรและพรรณรัตน์ เกษธรรมสาร 2534 9, อ้างอิงจาก Temple, et al 1993 11)

แคมเบอร์น (Cambourne) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขที่สำคัญในการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ คือ

1) สภาพแวดล้อมมีการใช้ภาษาที่มีความหมาย และมีจุดมุ่งหมายของการใช้ที่หลากหลาย ตัวหนังสือที่ใช้มีความมุ่งหมายในการใช้ในสถานการณ์จริง เช่น ใช้เพื่อสื่อสารบอกข้อมูล ใช้เป็นคำสั่ง ใช้เป็นคำถาม ใช้เล่าเรื่อง

2) เด็กมีโอกาสเลือกในสิ่งที่จะอ่านและเรื่องที่จะเขียนมีอิสระในการทดลองเกี่ยวกับการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่มีการใช้ภาษาจริง เช่น การเขียนจดหมายถึงกัน

3) ครูไม่เคร่งครัดเรื่องเวลาที่เด็กใช้ เพื่อปฏิบัติการใช้ อ่านเขียนในสถานการณ์จริงของเด็ก

4) ครูให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ไม่มีการขู่เชิญให้เรียนรู้ เด็กสามารถที่จะลองเสี่ยงอ่านเขียนคำที่ไม่รู้ (Cambourne, อ้างอิงจาก Bolton , F G and others 1991 10)

ฮอลดาเวย์ (Holdaway) ได้กล่าวถึงประสบการณ์ที่จะช่วยให้เด็กเรียนอ่านเขียนได้ดี คือ

1) ประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์ และรวมมือกับผู้ที่ให้แรงจูงใจกำลังใจและความช่วยเหลือในการอ่านเขียน

2) ประสบการณ์ในการได้สังเกตพฤติกรรมการอ่านเขียนของผู้ใหญ่

3) ประสบการณ์ในการได้ฝึกปฏิบัติที่เรียนรู้ไปแล้วคนเดียวหรือกับผู้อื่น

4) ประสบการณ์ที่ได้แสดงความสามารถและได้รับการยอมรับจากผู้ใหญ่ (อ้างอิงจาก Morrow 1989 241)

อาร์ สันหนวี (2535 4) กล่าวสรุปหลักสำคัญของการสอนภาษาแบบธรรมชาติไว้ดังนี้

1) มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่มีการใช้ภาษา และหนังสืออย่างกว้างขวาง น่าสนใจ (หลักของ immersion)

2) มีการจัดโอกาสและวัสดุเอื้ออำนวย (opportunities and resources) นักเรียนมีเวลา อุปกรณ์ กิจกรรมที่จะใช้ภาษา

3) มีการสื่อสารที่มีความหมาย (meaning communication) การสื่อสารมีพื้นฐานจากประสบการณ์จากการสนทนาพูดคุยที่มีความหมาย มีความเข้าใจ

4) มีแบบอย่างที่ดี (Modeling) ครูเป็นแบบอย่างการพูด ฟัง อ่าน เขียนที่ดีในการสอนเด็ก

5) มีการยอมรับนับถือในแต่ละบุคคล (acceptance) มีการยอมรับนับถือเอกลักษณ์ของบุคคลทุกคนในระหว่างเพื่อนนักเรียนและจากครู

6) มีการส่งเสริมให้กำลังใจ ตั้งความคาดหวัง (expectancy) ที่จะส่งเสริมเชื่อมั่นความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนว่าจะเป็นนักอ่าน นักเขียนได้

โดยสรุปทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับธรรมชาติของภาษาและการเรียนรู้ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติประกอบด้วยทฤษฎีว่าด้วยธรรมชาติของภาษา ได้แก่ ทฤษฎีว่าด้วยระบบของภาษาที่เชื่อว่าระบบความหมายเป็นหัวใจของภาษา ทฤษฎีว่าด้วยภาษาความคิดและสัญลักษณ์ที่เชื่อว่าภาษาเป็นวิธีการหนึ่งในหลายวิธีที่ใช้ถ่ายทอดความคิดและทฤษฎีว่าด้วยการอ่านเขียนในระบบภาษาที่เชื่อว่าเด็กเรียนทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนจากลองผิดลองถูกในการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและบุคคลรอบตัว โดยมีทฤษฎีของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เช่น ทฤษฎีของไวทกอดกี ที่กล่าวถึงกิจกรรมการพูดสนทนา การวาด การเขียน การอ่าน การเล่านิทานช่วยในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก เพราะกิจกรรมเหล่านี้เป็นการใช้สัญลักษณ์ ทฤษฎีของซอมกี้ที่กล่าวถึงเรื่องการเชื่อมโยงภาษาพูดและภาษาเขียนและเกิดแนวคิดว่าการเขียนของเด็กก็ควรให้เป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติเช่นเดียวกับเด็กเริ่มพูด ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวของกูดแมนที่กล่าวถึงวิธีการสอนภาษาแบบธรรมชาติว่าภาษาที่ใช้สอนต้องมีความหมายสมบูรณ์

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

2.1 ความหมายของการเขียน

การเขียนเป็นทักษะหนึ่งของการใช้ภาษาที่ต้องได้รับการฝึกฝนจนชำนาญเพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิดของตนให้ผู้อื่นเข้าใจ ได้มีผู้ให้ความหมายของการเขียนไว้มากมายดังนี้

เพ็ตตี (Petty) กล่าวว่า การเขียนเป็นทักษะทางภาษาที่มีความยุ่งยากเพราะต้องใช้ความคิด ความรู้สึกประสบการณ์และความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละคน (นฤมล เญียบแหลม 2545 20 - 21, อ้างอิงจาก Petty 1985 182)

อะราพอฟ (Arapoft) กล่าวว่า การเขียนเป็นกระบวนการทางความคิดและได้ย้าว่า ในขณะที่เขียนหนังสือจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายเอาไว้และพยายามเรียงลำดับความสำคัญให้เป็นไปตามขั้นตอน (นฤมล เญียบแหลม 2545 20 - 21, อ้างอิงจาก Arapoft 1967 119 - 120)

แมคคริมอน (McCrimon) กล่าวว่า การเขียนที่ดีจะต้องเป็นสื่อความคิดความรู้สึกตลอดจนเรื่องราวต่างๆ ได้และทำให้ผู้อื่นเข้าใจตรงกับเจตนารมณ์ของผู้เขียน (นฤมล เจียบแหลม 2545 20 - 21, อ้างอิงจาก McCrimon 1978 3)

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 156) ได้ให้ความหมายของคำว่า "เขียน" หมายถึงขีดให้เป็นตัวหนังสือหรือเลข ขีดให้เป็นเส้นหรือรูปต่างๆ วาด แต่งหนังสือ

เสาวนีย์ ลิขิตบัณฑิต (2534 7) กล่าวว่า การเขียนเป็นการสื่อสารความรู้ ข้อเท็จจริง ความเข้าใจ จินตนาการ อารมณ์ และความคิดเห็นระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

จอห์น และแมรี (John and Mary) ได้ให้ความหมายการเขียนในเด็กปฐมวัยว่า หมายถึง รอยขีดๆ เขียนๆ ซึ่งมีความหมายอาจจะเขียนเหมือนตัวอักษรจริงหรือไม่ก็ได้ การเขียนจะมีความก้าวหน้าเป็นขั้นๆ กระบวนการที่ใช้ในการเขียนมีความหมาย ผู้เขียนใช้การเขียนเป็นสื่อในการเสนอความคิด (นฤมล เจียบแหลม 2545 20 - 21, อ้างอิงจาก John and Mary 1995 232)

ราตี ทองสวัสดิ์ (2527 182) กล่าวว่า การเขียนของเด็กปฐมวัย ควรหมายถึง การเขียนเส้นยุ่งๆ หรือวาดภาพต่างๆ ตามวัย หากเด็กสามารถพัฒนาการเขียนเหล่านี้ได้ก็จะช่วยให้เด็กสามารถเขียนภาพที่มีความหมายได้

นิตยา ประพฤติกิจ (2539 172) กล่าวว่า การเขียนของเด็กปฐมวัย คือ การจับปากกาหรือดินสอลากไปมาบนกระดาษ แล้วสามารถบอกได้ว่ารอยขีดเขียนนั้นคืออะไร และเชื่อมโยงเป็นเรื่องราวได้

สรุปได้ว่า การเขียนในเด็กปฐมวัย หมายถึง การที่เด็กขีดเขียนถ่ายทอดความคิดออกมาอย่างมีความหมาย เด็กสามารถบอกได้ว่าเขาเขียนอะไร การเขียนของเด็กอาจจะไม่สวยงาม หรือถูกต้องตามหลักการเขียนจริง แต่การเขียนของเด็กจะเป็นไปตามพัฒนาการและความสามารถเฉพาะของแต่ละคน

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการเขียน (Theory of Writing Development)

ฮอลล์ลiday (Halliday) กล่าวว่า การพัฒนาภาษาของเด็กสามารถพัฒนาได้โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อที่จะแสดงความรู้สึก แลกเปลี่ยนความคิดและเข้าใจความหมายของคนในสังคม (อริยาพร คงนาวัง 2542 19, อ้างอิงจาก Halliday 1975 23)

ไวโกตสกี (Vygotsky) กล่าวว่าเด็กพัฒนาภาษาเพื่อที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม ฉะนั้นเด็กต้องเรียนรู้ที่จะเข้าใจใช้ และสร้างลักษณะขึ้น นั่นคือ การสื่อสารภาษาโดยใช้สัญลักษณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากกระบวนการพัฒนาสัญลักษณ์เด็กต้องเรียนรู้ที่จะฟัง พูด เขียน และอ่าน ซึ่งคือการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาตั้งแต่ทารกเรียนรู้ที่จะฟัง

เพื่อที่จะพูดหรือใช้กิริยาท่าทาง หรือการใช้สัญลักษณ์หรือการวาดรูป จนกระทั่งพัฒนามาเป็น การเขียนและการอ่าน (อริยาพร คงนาวัง 2542 19, อ้างอิงจาก Vygotsky 1978 23)

มอร์โรว์ (Morrow) กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ภาษาเพื่อที่จะเรียนรู้การรู้หนังสือ นั่นคือ เด็กต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับสัญลักษณ์และติดต่อกันสังคมโดยใช้สัญลักษณ์แยกเป็นระยะได้ ดังนี้

พัฒนาการรู้หนังสือโดยผ่านพัฒนาการทางภาษา

พัฒนาการทางภาษาโดยผ่านพัฒนาการทางสัญลักษณ์

พัฒนาการทางสัญลักษณ์โดยผ่านพัฒนาการทางสังคม และการเข้าใจวัฒนธรรม

เด็กส่วนใหญ่จะมีการพัฒนาภาษาอย่างต่อเนื่องโดยไม่มีช่องว่างระหว่างระยะใดระยะหนึ่ง และมี ทิศทางของแต่ละคน พัฒนาการรู้หนังสือของเด็กเริ่มจากการเรียนรู้ที่จะติดต่อกับคนอื่น ขั้นแรก คือ การพูดที่ไม่มีความหมาย พัฒนามาสู่การพูดที่มีความหมาย พัฒนามาสู่การเล่นกับสัญลักษณ์ และในที่สุดคือการเขียนระยะใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจะมีพื้นฐานมาจากระยะก่อนๆ ทั้งนี้เพื่อที่จะหา รูปแบบใหม่ในการติดต่อกันสื่อสาร (อริยาพร คงนาวัง 2542 19, อ้างอิงจาก Morrow 1993 293)

กล่าวโดยสรุปพัฒนาการเขียนและการเรียนรู้การรู้หนังสือจะเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ เพราะในชีวิตจริงก็มีการติดต่อกันสื่อสารกันในครอบครัว กระบวนการทางภาษาของเด็กเริ่มจาก การเล่น เขียนเพื่อใช้ติดต่อ โดยเด็กจะสร้างรูปแบบการเขียนของตนเอง ต่อมาเด็กจะสามารถ รู้จักตัวอักษร และท้ายที่สุดเด็กจะเข้าใจความหมายของคำจากการเขียนภายหลังจากนั้นในเวลา ไม่นานเด็กจะสามารถรู้เกี่ยวกับคำที่เป็นสัญลักษณ์ที่แท้จริง

2.3 ความสำคัญของการเขียน

นาคต จันทรเพ็ญ (2531 9) ได้สรุปความสำคัญของการเขียนไว้ดังนี้

- 1 การเขียนเป็นการสื่อสารของมนุษย์
- 2 การเขียนเป็นเครื่องถ่ายทอดความรู้
- 3 การเขียนสามารถสร้างความสามัคคีในมนุษย์ชาติ
- 4 การเขียนเป็นเครื่องระบายออกทางอารมณ์ของมนุษย์

สนิท ตั้งทวี (2529 118) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนไว้สอดคล้องกันว่า

- 1 เป็นเครื่องแสดงออกทางความรู้สึก ความคิด และความรู้สึกของมนุษย์
- 2 เป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดความเจริญของมนุษย์
- 3 เป็นเครื่องมือสื่อสารในอดีต ปัจจุบัน อนาคต
- 4 เป็นเครื่องมือใช้สนองความปรารถนาของมนุษย์ เช่น ความรัก ความเข้าใจ

เป็นต้น

5 เป็นเครื่องมือสำคัญทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดมรดกทางด้านสติปัญญาของ
มนุษย์

- 6 เป็นสื่อที่ช่วยแพร่กระจายความรู้ ความคิดให้กว้างไกล
- 7 เป็นสื่อกลางที่ให้ความรู้ ความคิด และความเพลิดเพลินแก่คนทุกเพศทุกวัย
- 8 เป็นบันทึกทางสังคมที่ให้ประโยชน์แก่คนรุ่นปัจจุบัน และอนาคต
- 9 เป็นงานอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งในปัจจุบัน

กรณีการ พวงเกษม (2532 : 31) กล่าวว่า การเขียนเป็นวิธีการหนึ่งที่เด็กได้แสดงออก เป็นพัฒนาการทางภาษาอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญเช่นเดียวกับการพูด การเขียนเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาความมีเหตุผลในเด็ก เป็นการแสดงออกซึ่งสุนทรียะและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เป็นทางที่จะระบายอารมณ์ เป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นให้มากขึ้นในตนเอง ครูควรต้องแนะนำให้เด็กรู้จักเขียนโดยใช้ความคิด ใช้ประสบการณ์ ความพอใจ ตลอดจนทักษะทางภาษาในระดับของเด็กเอง

สรุปได้ว่า การเขียนมีความสำคัญ คือ เป็นวิธีการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ผู้เขียนส่งถึงผู้รับ โดยที่การเขียนนั้นสามารถแสดงให้เห็นถึงความรู้สึก อารมณ์สุนทรียะ ความต้องการ ภูมิปัญญา และประสบการณ์ของผู้เขียน การเขียนสามารถเก็บไว้ได้นานและถือเป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง

2.4 จุดมุ่งหมายของการเขียน

การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนนั้น ผู้เขียนย่อมต้องมีจุดมุ่งหมายไว้ในใจก่อนว่า จะเขียนเพื่อใคร เขียนทำไม และเขียนอย่างไร จึงจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้เป็นอย่างดี ซึ่งบุญยงค์ เกศเทศ (2524 : 6 - 7) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายของการเขียนไว้ดังนี้

- 1 เพื่อเล่าเรื่อง เช่น เล่าเหตุการณ์ เล่าประสบการณ์
- 2 เพื่ออธิบายคำหรือความหมาย เช่น อธิบายคำที่มักเขียนผิด
- 3 เพื่อโฆษณาจูงใจ เช่น โฆษณาสินค้าต่างๆ
- 4 เพื่อปลุกใจ เช่น เพลง บทความปลุกใจ
- 5 เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือแนะนำ
- 6 เพื่อสร้างจินตนาการ เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย
- 7 เพื่อล้อเลียนเสียดสี เช่น เรื่องทำนองตลกแฝงแฉคิด
- 8 เพื่อประกาศ แจ้งความ เชิญชวน เช่น ประกาศของทางราชการ
- 9 เพื่อวิเคราะห์ เช่น การวิเคราะห์วรรณกรรม
- 10 เพื่อวิจารณ์ เช่น การวิจารณ์หนังสือ
- 11 เพื่อเป็นข่าว เช่น การเสนอข่าว

ผกาศรี เย็นบุตร (2526 : 95) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการเขียนแต่ละครั้งไว้ดังนี้

1 เพื่ออธิบาย เป็นการบอกเล่าให้ทราบ ต้องการให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความคิด ประสบการณ์ เช่น บทความ สารคดี ตำราวิชาการ ฯลฯ

2 เพื่อพรรณนา เป็นการบอกความรู้สึกให้ทราบ ต้องการให้ผู้อ่านทราบความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น รู้สึกรัก โกรธ ฯลฯ เช่น เรียงความ นวนิยาย เรื่องสั้น ฯลฯ

3 เพื่อเปลี่ยนความคิด เปลี่ยนใจ เปลี่ยนความรู้สึกของผู้อ่านตามที่ผู้เขียน ต้องการ เช่น ชักชวนให้เห็นจริงหรือปฏิบัติตาม

हररषषष ढलवलषषष (2535 : 232 - 234) กล่าวถึงการกำหนดจุดมุ่งหมายการเขียนในเด็กปฐมวัยไว้ว่าเด็กจะพัฒนาความสามารถในการเขียนจากชั้นง่าย ๆ ไปสู่ชั้นที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อแสดงออกถึงความประทับใจของตน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อแสดงความต้องการ หรือเพื่อเสนอสิ่งบันเทิง เด็กต้องการประสบการณ์การทำเครื่องหมายและการทดลองเขียนคำ เขียนประโยค เพื่อที่จะได้เกิดการค้นพบว่าเครื่องหมายเหล่านั้นมีความหมาย

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการเขียนผู้เขียนกำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจในงานเขียนที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารได้ดีขึ้น จุดมุ่งหมายการเขียนของเด็กปฐมวัยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

- 1 เพื่อแสดงออกถึงความประทับใจ
- 2 เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็น
- 3 เพื่อเสนอสิ่งบันเทิง
- 4 เพื่อแสดงความต้องการ

2.5 ความสนใจในการเขียน

การเขียนตามความรู้สึกของเด็กเป็นงานที่ซับซ้อนและยากมากเนื่องจากการเขียนเป็นทักษะที่ต้องใช้การประสานสัมพันธ์ระหว่างสมอง สายตาและการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ ซึ่งการฝึกเด็กเล็กๆ ให้เขียนหนังสือ ถ้าครูหรือพ่อแม่ขาดความเข้าใจในพัฒนาการของเด็ก และวิธีการเขียนที่เหมาะสมแล้วก็เป็นภาระที่เปลี่ยนแปลงทั้งเวลาและพลังงาน ผลของการเร่งรัดและเคี่ยวเข็ญจะทำให้เด็กเขียนได้ไม่ดีหรือไม่ถูกต้องเป็นผลเสียกับเด็กๆ หลายประการ เช่น เด็กจะเพ่งสายตามากเกินไปทำให้สายตาสั้น เด็กจะเกิดความเครียดทางอารมณ์ เพราะเด็กเกร็งมือเมื่อจับดินสอ และเด็กจะรู้สึกผิดหวังที่ไม่สามารถเขียนได้ดีสมความตั้งใจ และผลร้ายที่สุด คือ เด็กอาจเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเขียนเกลียดการเขียนและเบื่อไม่ยอมมาโรงเรียน (พูนสุข บุญยสวัสดิ์ 2533 : 7) ซึ่งความคิดนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ บุซบง ดันดิวส์ (2538 : 141) ที่ว่าเด็กเรียนเขียนในชั้นอนุบาลไม่แตกต่างจากการสอนในชั้นประถมศึกษาคือเรียนแบบผสมคำสะกดคำและสอนให้จำประโยค จะทำให้เด็กเครียดและเกิดทัศนคติที่ไม่ดี และ อาร์ สันหนวี

(2535 3 - 5) มีความเห็นตรงกันว่า การเรียนในสภาพดังกล่าว ทำให้เด็กเรียนอย่างคร่ำเคร่ง ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร เพราะเด็กวัยนี้เรียนรู้จากการเล่น การเคลื่อนไหว การพูดจา การร้องรำ ทำเพลง ดังนั้น ก่อนที่จะให้เด็กเขียนควรให้เด็กมีความพร้อม มีความรู้สึกรักอยากเขียน แล้วครูจะต้องช่วยเหลือส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือเขียนทันที จึงจะทำให้การเขียนของเด็กได้ผลเต็มที่

ทิศนา แคมณี (อำพร ศรีทรัพย์ 2540 30, อ้างอิงมาจาก ทิศนา แคมณี 2536 34) กล่าวถึงความพร้อมด้านการเขียนในเรื่องความสนใจในการเขียน ดังนี้

- 1 ทำกิจกรรมที่ใช้ดินสอ
- 2 แสดงท่าทางการเขียนหนังสือในการเล่นสมมุติ
- 3 ทำท่าเขียนหนังสือ คัดลอกคำ หรือข้อความโดยครูไม่ได้สั่ง
- 4 นำผลงานที่ตนเขียนให้ผู้อื่นดูอย่างภาคภูมิใจ
- 5 เขียนคำหรือข้อความอย่างคล่องแคล่วและสนุกสนาน
- 6 สนใจงานเขียนผู้อื่น

และประทีป จินี กล่าวถึงพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กว่า ได้แก่ พฤติกรรมมองดูผู้อื่นเขียนด้วยความสนใจ พยายามนำสิ่งต่างๆ มาขีดเขียน ถามผู้อื่นที่กำลังเขียนว่าทำอะไร วาดภาพแทนการเขียนและวาดภาพประกอบการขีดเขียน (อำพร ศรีทรัพย์ 2540 30, อ้างอิงจาก ประทีป จินี 2538 7 - 8)

นอกจากนี้ มูลนิธิไฮสโคป (High/Scope) กล่าวถึง การเริ่มต้นการเขียนของเด็กว่า มีพฤติกรรมดังนี้ เด็กไม่พยายามที่จะเขียน เด็กเขียนโดยใช้อักษรที่อ่านไม่ออกและเครื่องหมายราวกับตัวหนังสือ เด็กลอกหรือเขียนตามแบบตัวอักษร บางตัวเขียนปนกับชื่อของตนเอง หรือเขียนเป็นวลี ประโยคที่แตกต่างกัน (อำพร ศรีทรัพย์ 2540 30, อ้างอิงมาจาก High/Scope Educational Foundation 1992 14)

สรุปได้ว่าพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจในการเขียนของเด็กมีหลายพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้นั้น บทบาทครูมีอิทธิพลสำคัญ กล่าวคือ ครูมีบทบาทในการจัดสิ่งแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมการเขียน เช่น จัดวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม และเร้าความสนใจในการเขียน มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมการเขียนของเด็ก แต่ไม่ควรเร่งรัดเด็กจนเกินไป จะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายและไม่อยากเขียน ควรให้เด็กเรียนเขียนจากการเล่นและทำกิจกรรมที่เด็กสนใจด้วยตัวเด็กเอง ซึ่งจะเป็นการสร้างให้เด็กเกิดแรงจูงใจอยากเขียนเมื่อเด็กเกิดแรงจูงใจที่จะเขียน ก็จะทำให้เด็กมีแรงกระตุ้นให้ตนแสดงพฤติกรรมที่ตนสนใจอีกในโอกาสต่อไป

2.6 องค์ประกอบของการเขียน

สนิท นิยมเล็ก และวรรณ โสมประยูร กล่าวไว้สอดคล้องกันว่าการเขียนมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1 ผู้เขียนหรือสงสาร ผู้เขียนเป็นจุดกำเนิดที่ทำให้เกิดงานเขียนขึ้น ลักษณะต่างๆ ของผู้เขียน ที่ช่วยให้เกิดงานเขียนได้แก่ ความรู้ การแสดงความคิดเห็น ความสามารถในการใช้ภาษาลำดับความ ลักษณะทางการเขียนที่ส่งผลไปถึงลายมือของผู้เขียนและความมีมารยาทในการเขียน
 - 2 ภาษา ภาษาที่ใช้ในการเขียนมี 3 ระดับ คือ ภาษาพูด ภาษาเขียนแบบแผน และภาษามีแบบแผนสามารถสอนผู้เรียนเขียนภาษาได้ทั้ง 3 ระดับ แต่ความสำคัญอยู่ที่การเลือกใช้ภาษาอย่างเหมาะสมกับการละเทศะ บุคคล จุดมุ่งหมาย สถานที่ เวลา และสถานการณ์สิ่งแวดล้อม
 - 3 เครื่องมือ เครื่องมือที่ทำให้เกิดสาร คือ เครื่องเขียน เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษ หรืออื่นๆ ที่ใช้แทนกันได้ และตัวอักษรที่อาจจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ลายมือ ถ้าลายมือสะอาดเรียบร้อย ถูกต้องและชัดเจนถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ
 - 4 ผู้อ่าน ผู้อ่านเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้เขียนต้องคำนึงถึง เพราะเป้าหมายสำคัญของการเขียนคือ มุ่งให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้และเข้าใจในสิ่งที่สื่อสารออกไป ดังนั้นผู้เขียนจึงจำเป็นต้องเลือกเนื้อหา ภาษา วิธีเขียน รูปแบบการเขียน ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้อ่านจึงจะทำให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพ (สนิท นิยมเล็ก 2540 : 181 - 182, และ วรรณ โสมประยูร 2537 : 142)
- สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการเขียนมี 4 ประการ ที่ครูต้องยึดเป็นหลักและคำนึงถึงเสมอก่อนที่จะวางแผนทางการสอนเขียน และนอกเหนือจากนี้ยังมีปัจจัยเกี่ยวข้องกับการสอนเพื่อพัฒนาการเขียนให้กับเด็กอีก คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับด้านร่างกายของเด็ก เช่น อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการเขียน ได้แก่ กล้ามเนื้อมือประสาทตา ความสัมพันธ์ระหว่างตากับกล้ามเนื้อมือ ปัจจัยเกี่ยวกับด้านสติปัญญาของเด็ก เช่น ความสามารถในการรับรู้และจำ ชวงความสนใจ ความสามารถในการเชื่อมโยงความคิดและสัญลักษณ์ให้สัมพันธ์กัน ปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น สภาพครอบครัว โรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยครูที่เป็นต้นแบบในการเขียนหรือเทคนิควิธีการสอนเขียน เป็นต้น ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

2.7 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

เนื่องจากการเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และความเข้าใจของตนเองออกมาเพื่อสื่อความหมายของตนให้ผู้อื่นเข้าใจ และเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาความคิด สติปัญญา ตลอดจนจนเจตคติด้วยการเขียนจึงเป็นทักษะการแสดงออกที่สำคัญและสลับซับซ้อน วรณี โสมประยูร (2537 : 146 - 148) กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนมีหลายประการ ดังนี้

1. อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

การเขียนเป็นทักษะที่ต้องใช้อวัยวะของร่างกายหลายอย่างประกอบกันดังนี้

1.1 มือ การพัฒนากล้ามเนื้อมีส่วนสำคัญในการเขียน เด็กบางคนไม่สามารถบังคับกล้ามเนื้อให้เขียนตัวอักษรได้ บางคนมือพิการก็ทำให้เขียนไม่ถนัดหรือไม่สามารถเขียนได้เลย การเขียนต้องใช้มือเป็นประการสำคัญ ดังนั้นจึงต้องมีการฝึกกล้ามเนื้อด้วย

1.2 ตา การเขียนจำเป็นต้องใช้สายตาในการดูขณะเขียน สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการทางอวัยวะตาไม่เจริญไปตามปกติ จะมองภาพกลับกันกับภาพจริง คือ มองตัวอักษรกลับหัว

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างตากับกล้ามเนื้อ การเขียนต้องอาศัยตามองเพื่อรับเข้าและใช้มือเขียนสิ่งที่มองเห็น นอกจากนี้ต่ายังมองสิ่งที่เขียนว่าเหมือนที่คิดไว้หรือไม่

2. สมรรถนะหรือสติปัญญา

เมื่อการเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ และเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาความคิดและสติปัญญาดังกล่าวข้างต้นแล้ว สมรรถนะก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นต่อการเขียนอย่างยิ่ง เพราะถ้าสมองไม่คิดสิ่งใดแล้วก็ไม่มีความต้องการที่จะเขียนแสดงสิ่งนั้นออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจ นอกจากนี้สมองยังเกี่ยวข้องกับการเขียนในเรื่องต่างๆ อีก เช่น

2.1 ความสามารถในการรับรู้และจำสิ่งต่อไปนี้

- การสังเกตสิ่งที่เขียนว่ามีลักษณะอย่างไร
- การเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องที่เขียน
- การลำดับความคิดเพื่อบรรยายเรื่อง
- การจำลักษณะตัวอักษร คำ ประโยค และข้อความ

2.2 ความสามารถในการแสดงออกที่ต่างกัน เนื่องจากความสามารถในการรับและการถ่ายทอดของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน กล่าวคือ บางคนเขียนได้เร็ว แต่บางคนบังคับกล้ามเนื้อให้เขียนได้ไม่ดี

2.3 ช่วงความสนใจและความตั้งใจต่างกัน เด็กที่มีช่วงความสนใจสั้นมักเขียนได้น้อย ทำให้ทักษะการเขียนไม่ดีเท่าที่ควร และมีความตั้งใจเรียนน้อยลง

2 4 การเขียนมีความจำเป็นต้องโยงความคิดให้สัมพันธ์และต่อเนื่องกันเพราะความคิดที่สัมพันธ์และต่อเนื่องกันนั้น จะเป็นสื่อให้เด็กสามารถเขียนเรื่องราวต่างๆ ให้ติดต่อยสัมพันธ์กันได้มากขึ้น

3 สิ่งแวดล้อม

การเขียนเป็นทักษะที่ต้องอาศัยการพูด ฟัง อ่านมาก่อน ดังนั้นการเขียนจึงต้องอาศัยประสบการณ์พื้นฐานอื่นๆ ทั้งจากบ้าน โรงเรียน และสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะการเขียนของเด็ก ดังนี้

3 1 สิ่งแวดล้อมทางบ้าน ได้แก่ ฐานะเศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัวภาษาพูดที่บ้าน เชื้อชาติ จำนวนพี่น้องในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อมที่กล่าวมานี้ นับเป็นสิ่งแวดที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางภาษาของเด็กมาก ทั้งนี้เพราะบ้านเป็นสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบการณ์และอยู่ใกล้ชิดตัวมากที่สุด นอกจากนี้กระบวนการเรียนรู้ภาษาอย่างหนึ่งที่เด็กใช้เป็นอันดับแรกคือ การเอาอย่างและเลียนแบบ เมื่อบ้านมีอิทธิพลต่อการฟัง การพูด และการอ่าน ดังนั้น บ้านจึงเป็นอันดับแรกที่อิทธิพลต่อการเขียน เพราะเด็กย่อมเขียนตามที่ตนพูดหรือเขียนตามที่ได้ฟังและอ่านมา

3 2 สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน โรงเรียนทำหน้าที่สร้างเสริม ปรับปรุง และแก้ไขพฤติกรรมต่างๆ ดังนั้นทักษะทางภาษาของเด็กซึ่งรวมทักษะการเขียนด้วยย่อมพัฒนาไปตามสภาพแวดล้อม ซึ่งได้แก่ตัวครูและเพื่อนๆ ในด้านตัวครูเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อภาษาของเด็กมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนของเด็กมักเริ่มต้นจากครู เช่น วิธีเขียนของครูที่เป็นต้นแบบของการเขียนของเด็ก วิธีสอนเขียนของครูเจตคติของครู และบรรยากาศการเรียนเขียนครูได้จัดบรรยากาศให้เด็กมีอิสระในการคิด ย่อมช่วยให้เด็กสามารถเขียนอย่างสร้างสรรค์ได้สมบูรณ์เต็มที่ ส่วนเพื่อนนั้นถือเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ชิดตัวเด็กมาก เพราะในการเขียนเด็กจะชักถามเพื่อนหรือลอกการเขียนจากเพื่อน เป็นต้น

3 3 สิ่งแวดล้อมทางสังคมและชุมชน เด็กๆ ต้องเกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชนตลอดเวลา ดังนั้นสภาพแวดล้อมทางชุมชนและสังคมย่อมมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาเด็กในด้านพฤติกรรมบุคลิกภาพ เจตคติ ทักษะทางภาษา และอื่นๆ สำหรับทางด้านภาษาโดยเฉพาะการเขียนเด็กมักฟังและอ่านจากสื่อมวลชนด้วย เด็กจึงเขียนตามประสบการณ์ที่พบจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเอกสารต่างๆ

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน ประกอบด้วย

- 1 อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการเขียน คือ ตา และกล้ามเนื้อมือที่ต้องมีความสัมพันธ์กัน
- 2 สมรรถนะหรือสติปัญญา ใช้คิด ลำดับความคิด สังเกต หาความสัมพันธ์และจดจำในเรื่องที่จะเขียน เป็นต้น

- 3 สิ่งแวดล้อม ได้แก่ บ้าน โรงเรียน สังคมและชุมชนที่เด็กเกี่ยวข้อง

และพูนสุข บุญสวัสดิ์ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญในการสร้างความสนใจในการเขียนให้เด็กมีความรู้สึกรักอยากเขียน จนกระทั่งฝึกหัดเขียนได้อย่างคล่องแคล่วนั้นมี ดังนี้ (พูนสุข บุญสวัสดิ์ 2533 9 - 14)

1 บุคคลใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งในการวางพื้นฐานการเขียนให้กับเด็ก ควรให้ความสนใจ ส่งเสริมการเขียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการจัดเตรียมอุปกรณ์ การให้ความเอาใจใส่ และการให้คำชมเชย เพราะจากการวิจัยพบว่าเด็กที่พ่อแม่ประกอบอาชีพค้าขายจะมีความสามารถดีกว่าเด็กที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างและพ่อค้าที่ขายอุปกรณ์จำพวกเครื่องเขียนจะมีอิทธิพลทำให้เด็กเขียนได้เร็วกว่าที่พ่อแม่มีอาชีพอื่น นอกจากนี้ ถ้าพ่อแม่ปล่อยปละละเลยไม่สนใจการเขียนของลูก ไม่มีการส่งเสริมการเขียนปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของครู เด็กก็จะเขียนไม่คล่องและไม่ประสบความสำเร็จในการเขียน

2 ครูต้องใจเย็น รักเด็ก เข้าใจเด็ก รู้จักให้กำลังใจและต้องมีความรู้หลายอย่างคือ ต้องรู้จักมุ่งหมายของการสอน รู้พัฒนาการและความพร้อมในการเขียนของเด็ก อีกทั้งการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเขียน

3 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเขียน เช่น ดินสอ ปากกา ยางลบ กระดาษ โต๊ะ เก้าอี้ ครูที่จะสอนต้องรู้ว่าอุปกรณ์ใดมีลักษณะอย่างไร ควรมีขนาดใดจึงจะเหมาะสมกับเด็กเริ่มเรียน รวมทั้งวิธีการใช้ด้วย

4 สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยสภาพบรรยากาศทั้งในและนอกห้องเรียน กล่าวคือ สภาพบรรยากาศในห้องเรียน ผู้สอนที่สามารถจัดห้องเรียนได้ดีจะช่วยส่งเสริมการเขียน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกดีหรือรัก กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นให้เด็กอยากเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ห้องเรียนที่โปร่งอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างพอเหมาะ เก้าอี้และโต๊ะที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กเหล่านี้ล้วนส่งเสริมให้การเขียนมีประสิทธิภาพ ในห้องเรียนควรมีพญานาคไทยทั้ง 44 ตัว พร้อมภาพประกอบที่มีสีสัน มีขนาดใหญ่ เด็กสามารถเห็นได้ชัดเจน มีมุมหนังสือเป็นมุมสงบที่เด็กนั่งได้นอนได้ มีโต๊ะทำกิจกรรมพร้อมอุปกรณ์หลายอย่างเพื่อให้เด็กฝึกมือและทำให้สัมพันธ์กัน มีภาพสวยงาม โปสเตอร์รูปแบบต่างๆ ห้อยหน้าต่าง ประตู สภาพบรรยากาศนอกห้องเรียน ควรมีป้ายประกาศต่างๆ ที่มีตัวหนังสือเขียนไว้ถูกต้อง สวยงาม เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก มีคำขวัญตัวโตเขียนไว้หรือติดผลงานดีเด่น นอกจากนี้การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเขียน เช่น การประกวดคัดลายมือ การประกวดคำขวัญ การประกวดเรียงความ ล้วนกระตุ้นให้เด็กอยากเรียน

5 สื่อมวลชน โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด ในด้านการใช้ภาษาทั้งผู้พูดและผู้เขียน โดยเฉพาะรายการโฆษณา เพราะเป็นภาพที่สวยงาม เคลื่อนไหวได้แปลกๆ เสียงดัง ฟังชัดเจน และมีอักษรตัวโต สีสดใส บางครั้งค่อยๆ เรียงมาทีละตัว ทำให้เด็กเห็นได้ชัดเจน การฉายซ้ำบ่อยๆ ทำให้เด็กจำได้แม่นยำ ในการที่เด็กวาดเล่นจะเห็นคำโฆษณา บางคำอยู่ด้วย

6 หนังสือ เนื่องจากหนังสือมีมาก จึงควรต้องคัดเลือกให้เหมาะสมสำหรับเด็ก หนังสือที่มีภาพสีสวยงาม จึงดึงดูดความสนใจของเด็กได้ดี และไม่ให้มากเกินไป ไม่เรงรัดเด็ก เพราะจะทำให้เด็กรำคาญ เบื่อ ไม่อยากเขียนในที่สุด

สรุปได้ว่าความสนใจในการเขียนของเด็กเกิดจากการทำกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ ไม่ใช่เกิดจากการบังคับของผู้ใหญ่ แต่เกิดจากการที่ผู้ใหญ่จัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้มีประสบการณ์ทางภาษา เด็กมีอิสระในการฟัง พูด อ่านและเขียน ได้ลองฝึกลองถูกในการเขียน เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างในการเขียน ยอมรับการเขียนของเด็กตลอดทั้งเสริมแรง ซึ่งบทบาทของผู้ใหญ่มีอิทธิพลที่จะสร้างแรงจูงใจให้เด็กอยากเขียน

การเขียนเป็นทักษะที่ใช้ความสามารถทางกาย ซึ่งหมายถึงการใช้มือและนิ้วได้ดี ดังนั้น การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเขียนของเด็ก พัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กจึงมีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมทางการเขียน

2.8 พัฒนาการกล้ามเนื้อเล็ก

ประเทิน มหาจันทร์ (2519 : 113) และทัศนีย์ สุขเมธี (2534 : 71) กล่าวสอดคล้องกันว่า การเขียนเป็นงานที่ยากและสลับซับซ้อนยิ่งกว่าการอ่าน เพราะ ในการอ่านนั้นเด็กเพียงสังเกตความแตกต่างของตัวอักษร แล้วแปลความหมายของ ตัวอักษรนั้นๆ ออกมาสายตาและสมองจะต้องมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีเด็กจึงอ่านหนังสือออกส่วนการเขียนนั้นมีความสลับซับซ้อนยิ่งกว่าการอ่านหลายเท่า นั่นคือ ผู้เขียนต้องมีการประสานกันระหว่าง สมอง สายตา และมือเป็นอย่างดีจึงจะเขียนได้ ในการเขียนที่ไม่ใช่การคัดลอกเด็กต้องใช้สมองเรียบเรียงความคิดที่จะนำมาเขียน เมื่อลงมือเขียนเด็กต้องควบคุมกล้ามเนื้อมือให้ลากดินสอดตามที่ต้องการ สายตาก็ต้องพิจารณาว่าถูกต้องตามที่คิดไว้หรือไม่

พัชรี สวนแก้ว (2536 : 68) กล่าวว่า การส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อเล็ก เป็นการสร้างความพร้อมในการเขียน เป็นการฝึกการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา

มีนักการศึกษาหลายท่าน (ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ 2537 : 399 - 400, อ้างอิงจาก เวอร์เนอร์ และ คณะ 1980 กรมประชาสัมพันธ์ 2524 : 31 - 40, วิณี ชิดเชิดวงศ์ 2537 : 158, พรภาพพรณ เหลืองสุวรรณ และคณะ 2537 : 220 - 224, ปิยลักษณ์ สิมะแสงยาภรณ์ 2534 : 32 - 40) กล่าวว่าพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็ก คือ ความสามารถในการใช้มือ และนิ้วมือในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยสัมพันธ์กับการใช้ตา พัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย แบ่งตามอายุได้ดังนี้

วัย 2 - 3 ปี เด็กวัยนี้มีความสามารถดังนี้

- เรียงไม้ซ้อน 3 ชั้น เป็นสะพานได้
- แกะห่อของเล็กๆ ที่ผูกไว้หลวมๆ ได้
- หมุนลูกบิดเพื่อเปิดประตูได้

- ป้อนอาหารตัวเองได้ดีขึ้น
- เริ่มหัดแต่งตัวเองแต่ยังไม่ดีนัก
- ดัดดินน้ำมันนุ่มๆ ด้วยมีดทาเนยหรือไม้บรรทัด
- ร้อยลูกปัดที่มีขนาด 1 นิ้ว
- ขอบฉีกกระดาษ เล่นกับนิ้วมือโดยมีเพลงประกอบ
- สามารถเขียนรูปร่างกลมบนกระดาษหรือบนพื้นทรายได้ตามแบบ
- สามารถจับกรรไกรได้
- เลียนแบบการขีดเส้น

วัย 3 - 4 ปี เป็นวัยที่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียน เด็กวัยนี้มีความสามารถดังนี้

- ดอแ่งไม้ลูกบาศก์ได้ 9-10 ก้อน
- วางรูปลงในแผ่นไม้ตามมุมได้
- ใช้ค้อนตอกตะปูลงบนไม้ หรือตอกหมุดได้ลงในช่องแบบ 5-6 ตัว
- หมุนเปิด - ปิด ฝาเกลียวที่มีขนาดใหญ่ 1 นิ้ว
- การวาดรูปรู้จักลงน้ำหนักเส้นที่ลากดีขึ้น เขียนรูปหัว และตัวหรืออาจจะสวนอื่นๆ ของร่างกาย
- รู้จักพับกระดาษ
- ไขลานของเล่นได้
- ร้อยลูกปัดขนาดเล็ก 1 นิ้ว ได้อย่างน้อย 5 เม็ด
- หยิบเข็มกลัดขนาดยาว 2 ซม ได้โดยใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้
- คัดแยกวัตถุที่ไม่เหมือนกับของในกองออกได้
- รู้จักแต่งตัวใส่ ถอด เสื้อผ้าเองได้ ถอดถุงเท้ารองเท้าได้
- สามารถใช้กรรไกรตัดกระดาษเป็นเส้นยาวๆ เองได้
- ปั้นดินน้ำมันเป็นเส้นยาว ปั้นเป็นรูปกลม แล้วแผ่เป็นแผ่นกลม
- จับดินสอได้ถูกต้อง
- ลากเส้นเป็นรูปหลามตัด (Diamond)
- เลียนแบบเขียนเส้นต่างๆ ได้เช่น
- เลียนแบบเขียนรูป X และรูปฟันปลา
- ระบายสีได้โดยออกนอกเส้นขอบรูปไม่เกิน 1-2 ซม

วัย 4 - 5 ปี เด็กจะมีความสามารถในการใช้ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก ดังนี้

- เสียบคลิปปะดาขลงบนกระดาษ
- จับดินสอด้วยนิ้วมือในท่าทางที่ถูกต้อง
- พับกระดาษซ้อนกัน 3 ทบได้ และใช้นิ้วรีดตามรอยพับ

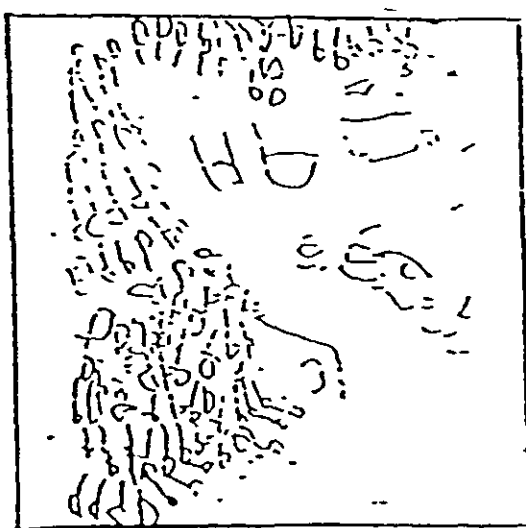
- ประกอบภาพตัดต่อ 6-10 ชั้น ลงในกรอบ
 - มีความคล่องในการจับกรรไกร ตัดกระดาษเป็นรูป
 - ปั้นดินน้ำมันเป็นรูปร่างหยาบๆ ที่ผู้อื่นอาจไม่เข้าใจความหมาย
 - เขียนรูปหรือตามแบบได้
 - สามารถเขียนเส้น (เส้นตามรอยประ)
 - วาดรูปแบบหยาบๆ ของสิ่งที่คุ้นเคย
 - วาดลายเส้นเหมือนกับตัวแบบที่ให้
 - วาดรูปคนที่ประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ของร่างกาย
 - วาดรูปบ้านแบบงายๆ
 - ระบายสีรูปทรงและแบบอิสระงายๆ ที่มีขนาดใหญ่ภายในขอบรูป
 - สามารถพับนิ้วมือของตน เอาขึ้นหรือหกดลงทีละนิ้ว
 - สามารถกะขนาด รูปร่าง ของสิ่งของ รู้ว่าจะไรเล็กหรือใหญ่
- วัย 5 - 6 ปี เด็กจะมีความสามารถในการใช้ทักษะกล้ามเนื้อเล็กได้ ดังนี้
- สามารถรับลูกบอลที่โยนมาจากระยะไกล 1 เมตร
 - ใช้อุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการเล่นดินน้ำมัน เช่น ขวด มีดพลาสติก ตัวพิมพ์ต่างๆ
 - กรอกน้ำทราย ลงในภาชนะ และเทออกได้
 - ไขและหมุนลูกบิดประตูด้วยกุญแจ
 - เปิด - ปิดเข็มกลัดที่มีขนาดใหญ่
 - ตัดกระดาษเม็ดเล็กๆ ของเส้นหรือชุด
 - ร้อยด้ายขึ้น-ลง ผ่านรูที่เจาะบนกระดาษฝึกการเย็บ
 - ต่อแท่งไม้เป็นรูปต่างๆ
 - ประกอบภาพตัดต่อจำนวนไม่เกิน 12 ชั้น เข้าด้วยกัน (ไม่มีกรอบ)
 - ประกอบภาพตัดต่อ 16 - 20 ชั้น เข้าด้วยกันลงในกรอบ
 - ใช้กรรไกรได้คล่อง ตัดกระดาษตามรอยเป็นภาพต่างๆ ได้
 - ปั้นดินน้ำมันเป็นรูปร่างสิ่งของที่มีรายละเอียดสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ
 - วาดรูปคนซึ่งมีรายละเอียดของส่วนต่างๆ และสวมเสื้อผ้า
 - เขียนรูปตามคำสั่งโดยไม่มีแบบ
 - ลอกแบบตัวพยัญชนะตามรอยประได้
 - เขียนชื่อตัวเองได้
 - ระบายภาพที่มีความละเอียด เล็ก โดยอยู่ในขอบเขต

สรุปได้ว่าพัฒนาการกล่อมเนื้อเล็กมีความสัมพันธ์เป็นพื้นฐานของการเขียน สามารถส่งเสริมได้โดย การฝึกฝนการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา โดยให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย ให้เด็กได้ฝึกฝนจากง่ายไปหายาก ตามความต้องการและความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคลย่อมจะทำให้เกิดความพอใจและรวมทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ กิจกรรมการเคลื่อนไหวกล่อมเนื้อเล็กที่สำคัญได้แก่ การหยิบจับสิ่งของ การพับ ฉีก ดัด ปะกระดาษ การพิมพ์ภาพ กายา การบีบ การต่อภาพ การร้อย ลูกปัด การรูตขีด การติดกระดุม การวาดระบายสี การเล่านิทานไม้บล็อก การสังเกตเพื่อแยกลักษณะต่างๆ ของสิ่งของ การแยกขนาด เป็นต้น

2.9 ลักษณะและพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย

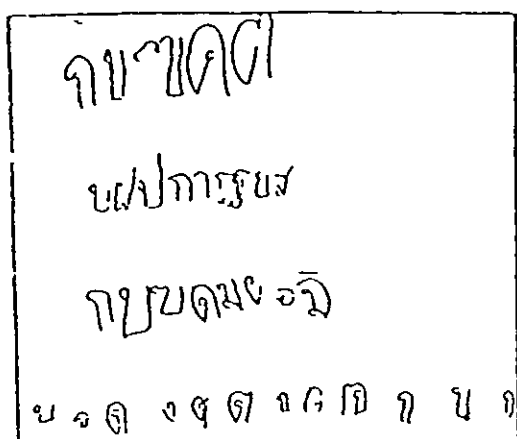
หรรษา นิลวิเชียร และพรรณรัตน์ เกษธรรมสาร (หรรษา นิลวิเชียร 2535ก 9, อ้างอิงมาจาก หรรษา นิลวิเชียร และพรรณรัตน์ เกษธรรมสาร 2534 8) ได้ศึกษาลักษณะการเขียนที่ปรากฏในเด็กปฐมวัย ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 193 คน มาวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์ที่เท็มเพลและคณะ (หรรษา นิลวิเชียร 2535ข 28, อ้างอิงจาก เท็มเพลและคณะ 1982 125) ได้ศึกษาไว้ซึ่งปรากฏผลสอดคล้องกับผลการศึกษาของเท็มเพลและคณะ เป็นการเขียนด้วยตัวของตัวเอง ไม่มีการดูแบบอย่าง ไม่คำนึงการเขียนให้ถูกต้องเหมือนแบบ และไม่ได้รับการสอนเขียนจากครูมาเลย ปรากฏผลดังต่อไปนี้

1 กฎการเกิดขึ้นซ้ำๆ (Recurring Principle) ลักษณะการเขียนของเด็กในขั้นนี้แสดงให้เห็นว่า เด็กสังเกตเห็นความแตกต่างระหว่างการเขียนกับการวาดภาพ เด็กจะสังเกตเห็นว่าการเขียนมีลักษณะการซ้ำๆ กันของเครื่องหมาย ซึ่งอาจประกอบด้วย เส้นโค้ง เส้นตรง และลักษณะเป็นแถวๆ ดังตัวอย่างในภาพประกอบ 1

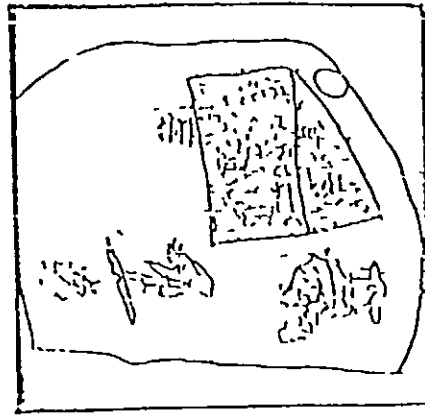
ภาพประกอบ 1 ลักษณะการเกิดขึ้นซ้ำๆ

2 กฎการซ้ำในรูปแบบที่แตกต่างกัน (Generative Principle) เป็นการค้นพบว่าการเขียนประกอบด้วยตัวอักษรซึ่งมีรูปร่างต่างๆ กัน ถึงจะมีการซ้ำ แต่ก็ซ้ำในลักษณะการประกอบของเครื่องหมายที่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าเด็กจะเขียนด้วยกลุ่มตัวอักษรไม่ก็ตัวก็ตาม ดังตัวอย่างภาพประกอบ 2

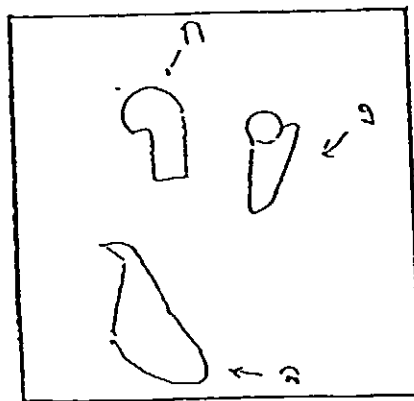
ภาพประกอบ 2 ลักษณะการซ้ำในรูปแบบที่แตกต่างกัน

3 มโนทัศน์เครื่องหมาย (Sign Concept) คือ การที่เด็กเรียนรู้ว่าเครื่องหมายใช้แทนบางสิ่งบางอย่างซึ่งไม่มีเหตุผลว่าทำไมตัวอักษรชนิดนั้นถึงใช้แทนความหมายนั้น ตัวอักษรเป็นเครื่องหมายที่แต่ละชาติแต่ละภาษาคิดกำหนดขึ้นมา และได้รับการสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน สิ่งนี้เองที่เป็นเครื่องจำแนกความแตกต่างระหว่างกาเขียนกับรูปภาพ เราเรียนรู้ตัวอักษรใช้แทนคำ และคำใช้แทนความหมายบางสิ่ง เด็กจะเกิดการเรียนรู้ว่า การเขียนก็คือการใช้เครื่องหมายเพื่อแสดงถึงบางสิ่ง ความเข้าใจของเด็กเช่นนี้ก็คือ เด็กมีมโนทัศน์เกี่ยวกับเครื่องหมายนั่นเอง ดังตัวอย่างในภาพประกอบ 3

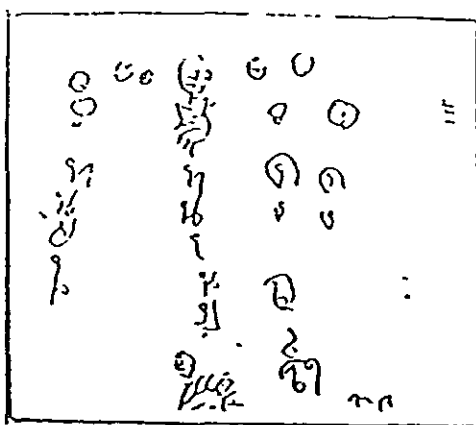
ภาพประกอบ 3 ลักษณะการทิ่มโน้ตส์เครื่องหมาย

4 กฎการยืดหยุ่น (Flexibility Principle) เด็กเรียนรู้ตัวอักษรจากกรอบครีว จากโรงเรียน และสังคมการเขียนตัวอักษรนั้นจะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับเครื่องหมายที่เป็นที่ตกลงกันในสังคม เช่น ภาษาไทยมีพยัญชนะ 44 ตัว มีเส้นพื้นฐานที่ประกอบกันเป็นตัวอักษร 13 เส้น ตัวอักษรประกอบด้วยเส้นหลายชนิดที่มีรูปร่างต่างๆ กัน ระหว่างที่เด็กเรียนรู้การทดลองเกี่ยวกับตัวอักษรนั้นเด็กจะค้นพบว่าตัวอักษรที่เด็กรู้อาจนำไปสู่การเขียนตัวอักษรตัวอื่น เช่น ก ถ ภ พ ฟ ดังนั้น บางครั้งเด็กก็เกิดคิดประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นมาใหม่ ซึ่งแตกต่างไปจากตัวอักษรที่มีอยู่หรือดัดแปลงตัวอักษรเดิมให้แตกต่างออกไปจากเดิม นั่นก็คือ เด็กค้นพบกฎการยืดหยุ่นนั่นเอง ดังตัวอย่างในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ลักษณะการยืดหยุ่น

5 กฎการเรียงแถวและการจัดหน้า (Linear Principles and Principle of Pang Arrangement) การเขียนในระยะแรกของเด็กจะประสบปัญหาเรื่องทิศทาง นักจิตวิทยาการรับรู้กล่าวว่า ไม่ว่าเด็กจะมองเก้าอี้จากแง่มุมไหน สายของเด็กก็ยังมองเห็นว่าเป็นเก้าอี้เหมือนกัน เด็กจะไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงมุมมองตั้งนั้น ไม่ว่าตัวอักษรจะอยู่ในลักษณะใด เด็กก็จะมองไม่เห็นความแตกต่างเด็กจึงมักจะเขียนตัวอักษรกลับข้างหรือกลับหัวได้อย่างไม่ลำบาก นอกจากนี้เด็กยังมีความสับสนเรื่องการจัดหน้ากระดาษ เติมเพลอธิบายว่า การจัดหน้ากระดาษของแต่ละภาษาไม่เหมือนกัน ภาษาอังกฤษเขียนจากซ้ายไปขวา เมื่อจบบรรทัดก็ขึ้นต้นบรรทัดใหม่ ขาวฮีบรูอ่านจากขวาไปซ้าย คนจีนอ่านจากบนลงล่าง และจากขวาไปซ้าย ในภาษาไทยนั้นเรามีระบบการเขียนเช่นเดียวกับภาษาอังกฤษ คือ จากซ้ายไปขวา แต่ก็ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ว่าเด็กมีความสับสนเรื่องทิศทาง ดังตัวอย่างในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ลักษณะการเรียงแถวและการจัดหน้า

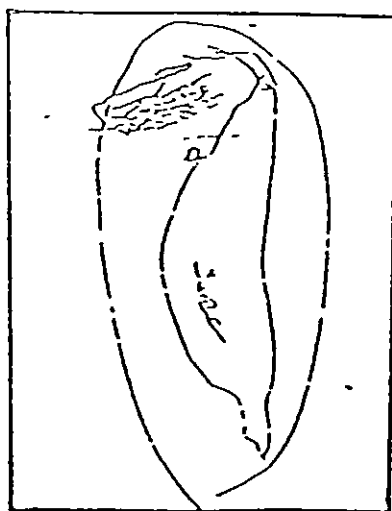
ซูลส์บาย (Sulzby) ได้ทำการศึกษาการเขียนของเด็กปฐมวัย จำนวน 24 คน พบว่าเด็กมีลักษณะการเขียนและการพัฒนาการเขียน ตามลำดับดังนี้ (อริยพร คงนาวิง 2542 32, อ้างอิงจาก Sulzby 1985 241)

1 การเขียนโดยผ่านการวาดรูป (Writing Via Drawing) เด็กจะใช้การวาดรูปเป็นพื้นฐานของการเขียน ทั้งการวาดรูปและการเขียนจะไม่มีความสัมพันธ์กัน เด็กจะมองว่าการวาดรูปและการเขียนเป็นการติดต่อสื่อสารโดยเฉพาะ ดังตัวอย่างประกอบ 6

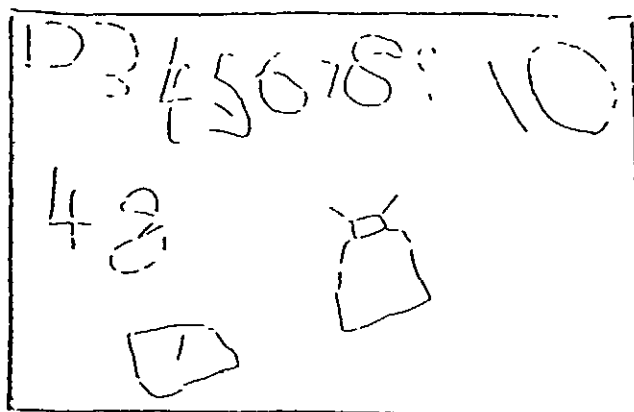
ภาพประกอบ 6 การเขียนโดยผ่านการวาดรูป

2 การเขียนโดยผ่านการขีดๆ เขียนๆ (Writing Via Scribbling) เด็กจะขีดๆ เขียนๆ แต่จะไม่เหมือนการเขียนจะพบว่าเด็กขีดๆ เขียนๆ จากซ้ายไปขวาได้บ่อยครั้ง เด็กจะเคลื่อนดินสอเหมือนที่ผู้ใหญ่ทำและจะเขียนโดยทำให้เกิดเสียง การเขียนขั้นนี้จะเริ่มคล้ายการเขียนจริง ดังภาพประกอบ 7

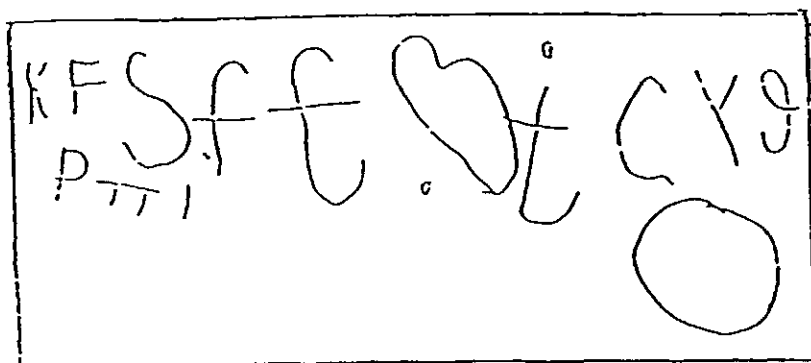
ภาพประกอบ 7 การเขียนโดยผ่านการขีดๆ เขียนๆ

3 การเขียนโดยผ่านการทำตัวอักษรเหมือนแบบ (Writing via letter-like forms) เมื่อบริการผ่านๆ แล้ว การเขียนขั้นนี้จะเหมือนตัวอักษรจริง แต่ดูโกล้งๆ จะเห็นว่าเด็กเขียนไม่สมบูรณ์เหมือนตัวอักษรจริง แต่เด็กคิดแบบการเขียนของตัวเองขึ้น ดังภาพประกอบ 8

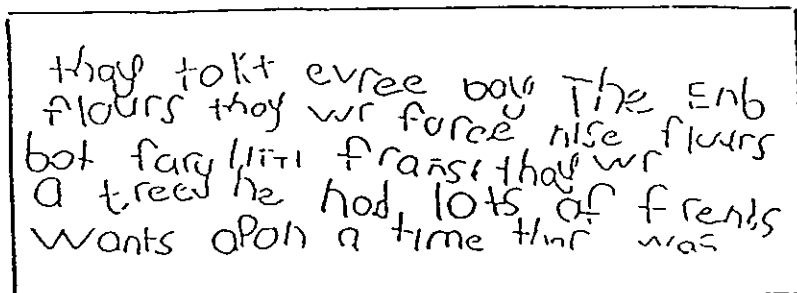
ภาพประกอบ 8 การเขียนโดยผ่านการทำตัวอักษรเหมือนแบบ

4 การเขียนโดยผ่านการคัดลอกจากหนังสือ (Writing via reproducing will learned units or letter strings) เด็กจะเขียนคัดลอกตัวอักษรเป็นชื่อตัวเอง การเขียนของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกัน บางคนอาจจะเขียนตัวอักษรยาวๆ หรือคิดแบบการเขียนของตนเองขึ้น ดังภาพประกอบ 9

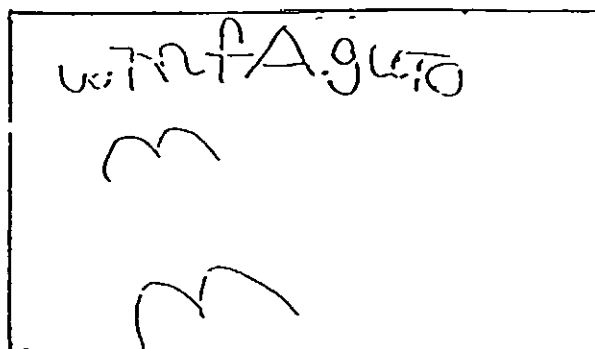
ภาพประกอบ 9 การเขียนโดยผ่านการคัดลอกจากหนังสือ

5 การเขียนโดยผ่านการคิดแบบของตนเองขึ้น (Writing via invented spelling) เด็กส่วนใหญ่จะคิดแบบการเขียนของตนเองขึ้น ซึ่งจะแสดงความรู้สึกรออกมา โดยไม่รู้ว่าสะกดจริงๆ ทำอย่างไร ในการเขียนคำๆ หนึ่ง ตัวอักษรเดียวจะเป็นตัวแทนของพยางค์ของคำนั้นทั้งหมด และจะมีบางคำเกินมา ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกัน เด็กบางคนจะเขียนอย่างรอบคอบเหมือนแบบการเขียนจริง จะมีคำเพียงเล็กน้อยที่คิดขึ้นเอง ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 การเขียนโดยผ่านการคิดแบบของตนเองขึ้น

6 การเขียนโดยผ่านการสะกดตามแบบ (Writing via conventional spelling) ใน
ขั้นนี้เด็กจะเขียนเหมือนของผู้ใหญ่ ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 การเขียนโดยผ่านการสะกดตามแบบ

การเขียนของเด็กแต่ละวัยมีความแตกต่างกันเริ่มจากการลากเส้นที่ยังไม่มีความหมาย ไปจนถึงการลากเส้นที่มีความหมาย สร้างสัญลักษณ์ และสื่อความหมายได้ โลเวนเฟรด (สุภาพ กิตติสาร 2530 26, อ้างอิงมาจาก Lovenfred n.d.) ได้กล่าวถึงพัฒนาการในการเขียนของเด็ก ดังนี้

1 เด็กในช่วง 2 - 4 ปี จะมีพัฒนาการในการเขียน โดยหยิบจับ ขีดเขียน อย่าง สะเปะสะปะ เพราะยังไม่สามารถบังคับมือได้ จนกระทั่งประสาทมือเริ่มสัมพันธ์กับการควบคุม สายตาในงานที่ทำได้ จะเริ่มเขียนลากเส้นที่สะเปะสะปะไปสู่เส้นโค้ง มีการวนซ้ำเส้นเดิม มีทั้ง เส้นในแนวดิ่งและเส้นแนวนอน และจะลากเป็นวงกลม จากนั้นเริ่มเลาถึงการขีดเขียน เริ่มสนใจ และสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว สามารถแสดงออกมาในเส้นที่ตนขีดเขียน

2 เด็กวัย 4 - 7 ปี จะมีพัฒนาการในการเขียน โดยการขีดเขียนนั้นเริ่มมีความหมาย ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการเริ่มต้นสื่อสารด้วยภาพ เด็กเริ่มสร้างแบบในการวาดของตน แบบแผนหรือ สัญลักษณ์แรกที่เด็กทำขึ้นได้แก่คน เพราะเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุด

ทิสนา แชมมณี และคณะ (2536 76 - 77) ได้แบ่งพฤติกรรมกรรมการเขียนตาม ธรรมชาติของเด็กปฐมวัยออกเป็น 7 ลักษณะดังนี้

- 1 วาดแทนเขียน เด็กสื่อสารคิดโดยใช้การวาดแทนเขียน
- 2 ขีดเขียนแทนภาพ เด็กพยายามที่จะเขียนหนังสือแบบผู้ใหญ่ แต่การเขียนของเด็ก คือ การขีดเขียน ในระยะแรกเด็กอาจขีดเขียนไปทั่วหน้ากระดาษอย่างไม่มีระบบ ต่อมาเด็กจะ รู้จักขีดเขียนจากซ้ายไปขวา สิ่งที่ขีดเขียนคล้ายตัวหนังสือมากกว่าภาพ
- 3 เขียนโดยทำเครื่องหมายคล้ายตัวหนังสือ เด็กพยายามเขียนตัวหนังสือบางตัว คล้ายตัวอักษร บางตัวก็ไม่คล้ายตัวอักษร แต่เป็นรูปร่างตัวอักษรที่เด็กคิดขึ้นเอง
- 4 เขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีที่คิดขึ้นเอง เด็กอาจเขียนคำที่เขียนได้แล้ว เช่น ชื่อ ของตัวเองด้วยการสลับที่ตัวอักษร หรืออาจเขียนตัวอักษรกลับ
- 5 คัดตัวอักษร เด็กอาจคัดลอกตัวอักษรที่เห็นอยู่รอบตัว หรือบอกข้อความที่ ต้องการจะเขียนให้ผู้ใหญ่ช่วยเขียนให้ แล้วจึงนำไปลอก บางครั้งอาจเป็นการลอกหมดทุกตัว บางครั้งเป็นการลอกเฉพาะคำที่ต้องการไปผสมกับคำที่เขียนได้แล้ว

6 เขียนโดยคิดสะกดขึ้นเอง เด็กจะคิดวิธีสะกดขึ้นเอง เมื่อเขาไม่ทราบวิธีสะกด แบบผู้ใหญ่ เช่น เด็กเขียน ด ม แทนคำว่า ดอกไม้

7 เขียนสะกดคำใกล้เคียงหรือเหมือนกับวิธีสะกดของผู้ใหญ่ เช่น เขียนว่า “ขอบคุณค่ะ” โดยผสมพยัญชนะและสระตามเสียงของคำที่เขาพูดหรือได้ยิน

นิตยา ประพุดติกิจ (2539 178 - 179) ได้แบ่งพัฒนาการทางการเขียนของเด็ก ปฐมวัยตามวัย ได้ดังนี้

เด็ก 2 ขวบ ลากเส้นขยุกขยิก ลากเส้นตามรูปร่างกลมได้ จับดินสอหรือปากกา โดยใช้ทั้งมือจับและทั้งแขนขยับเขยื้อน จะขีดเขียนจนเต็มหน้ากระดาษ พอใจกับรอยขีดเขียน ของตน

เด็ก 3 ขวบ ชอบเขียนตัวอักษรตัวโตๆ ทุกหนทุกแห่ง ชอบวาดและระบายสี

เด็ก 4 ขวบ จดจำอักษรบางตัวได้ รวมทั้งจำชื่อตนเองได้ อาจเขียนชื่อตนเองได้ หรือเขียนได้เป็นบางตัว ขอบวาดและระบายสี การวาดรูปคนวาดแค่เพียงเส้นตรงแนวตั้ง และร่างแบบหยาบๆ แต่วาดรูปวงกลมและสี่เหลี่ยมได้

เด็ก 5 ขวบ เขียนชื่อตนเองได้ การเขียนพยัญชนะ ตัวเลข อาจเขียนไม่เรียงลำดับ และบางทีเขียนกลับหัวก็มี สามารถเขียนตัวเลขได้แต่ตัวไม่เท่ากัน และมีขนาดพอटीๆ จับดินสอ ปากกาหรือพู่กันได้ดีขึ้น ขอบวาดและระบายสี สามารถวาดภาพที่ยากขึ้นได้ และภาพมีความสมบูรณ์มากขึ้น ชอบเลียนแบบ สามารถวาดรูปสี่เหลี่ยมและวงกลมเข้าด้วยกัน ชอบถามถึง ตัวสะกดของคำ

อิลลิส (Ellis) กล่าวว่า กระบวนการเขียนของเด็ก ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1 ขั้นก่อนเริ่มการเขียน (Prewriting) ขั้นนี้เป็นเตรียมความพร้อมในการเขียน คิดเกี่ยวกับหัวข้อที่จะเขียน ครุ่นคิดได้จากสิ่งที่เด็กมักชอบพูดถึง

2 ขั้นร่าง (Drafting) ขั้นนี้มีความสำคัญมาก คือ การเปิดโอกาสให้เด็กพูดถึงเกี่ยวกับสิ่งที่เขาคิดออกแบบที่จะเขียน และร่างงานเขียน

3 ขั้นแก้ไข (Revising) เป็นขั้นให้เวลาเด็กตัดสินใจแก้ไขงานเขียนของตน ครูอาจให้คำแนะนำ โดยกระตุ้นให้เด็กได้คิดหลายแง่มุม

4 ขั้นปรับปรุง (Editing) เป็นขั้นสุดท้าย เด็กต้องอ่านทบทวน ตรวจสอบตัวสะกด รูปแบบการเขียนเครื่องหมายต่างๆ และอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจงานเขียนยิ่งขึ้น (อริยพร คงนาวัง 2542 32, อ้างอิงจาก Ellis 1994 277)

ราตี ทองสวัสดิ์ (2537 29) กล่าวว่า การสอนหนังสือในระดับปฐมวัยสวนใหญ่ นั้นจะเป็นในลักษณะที่ครูเริ่ม สอนอ่าน - เขียนเร็ว แต่เด็กก็ได้เรียนรู้ไปด้วย การจะเรียนอ่าน - เขียนได้ช้าหรือเร็ว ย่อมเป็นไปตามพัฒนาการของเด็ก

สรุปได้ว่า ลักษณะและพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย จะเริ่มจากการวาดรูปเพื่อสื่อความคิด พัฒนามาสู่การขีดๆ เขียนๆ การคิดแบบการเขียนของตัวเองขึ้น การคัดลอกตัวอักษรจากแบบ เขียนโดยการคิดสะกดขึ้นเอง จนกระทั่งสามารถเขียนสะกดให้ถูกต้องตามแบบการเขียนจริง ซึ่งจะเหมือนการเขียนของผู้ใหญ่ กระบวนการเขียนของเด็กและผู้ใหญ่จะแตกต่างกัน ที่วุฒิภาวะ พัฒนาการและประสบการณ์

2 10 การเตรียมความพร้อมในการเขียนของเด็กปฐมวัย

ฮิลเดรith (Hildreath) ได้กล่าวถึงความพร้อมในการเขียนว่า การเขียนต้องประกอบด้วยปัจจัย 2 อย่าง คือ วุฒิภาวะทางการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ และวุฒิภาวะการรับรู้ เด็กที่ยังไม่บรรลุวุฒิภาวะในด้านหนึ่งด้านใดก็ตาม การเขียนของเขาก็จะไม่ได้ผล อื่นๆ ความพร้อมของการประสานระหว่างสายตากับมือที่มีความจำเป็นต่อการเขียนมาก (รัญจวน ปราโมจณีย์ 2544 30, อ้างอิงจาก Hildreath 1950 327 - 330)

เบเกอร์ (Baker) ได้ให้ความคิดเห็นสนับสนุนเกี่ยวกับความพร้อมในการเขียนโดยเห็นว่า ก่อนจะสอนเขียน ผู้สอนควรพิจารณาถึงความพร้อมในด้านต่างๆ ของเด็กเสียก่อน หากยังไม่พร้อมก็หาทางส่งเสริม โดยจัดประสบการณ์เบื้องต้นอันจะนำไปสู่การเขียนให้กับเด็ก เมื่อเด็กมีความพร้อมทางสมองแล้ว สำหรับความพร้อมทางกล้ามเนื้อนั้น ส่งเสริมได้โดยให้เด็กใช้มือในงานต่างๆ เช่น วาดเขียน ปั้น เย็บ ถัก และสาน เป็นต้น (อริยพร คงนาวิง 2542 24, อ้างอิงจาก Baker 1988 192)

ดาวสัน (Dawson) ได้กล่าวถึงความพร้อมไว้ว่า วุฒิภาวะของการรับรู้ทางภาพเป็นปัจจัยสำคัญของความพร้อมทางการเขียน นั่นคือ เด็กพร้อมที่จะเขียนก็ต่อเมื่อสามารถที่จะจำแนกภาพที่เขาเห็นได้ว่าเป็นภาพอะไร และการเขียนมิใช่จะเป็นแต่เพียงกระบวนการของการใช้แรงงานทางกล้ามเนื้อหรือเป็นการตอบสนองของกิริยาสะท้อนขั้นต่ำเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการแห่งการคิด เป็นกระบวนการที่ต้องใช้กิจกรรมของระบบประสาทส่วนกลางด้วย (อริยพร คงนาวิง 2542 23, อ้างอิงจาก Dawson 1957 391 - 392)

ราศี ทองสวัสดิ์ (2527 182) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กปฐมวัย เกี่ยวกับการเขียน ดังนี้

- 1 เพื่อพัฒนาทักษะในการแสดงออกทางความคิดของตน
- 2 เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อละเอียด เช่น นิ้วมือ ให้สามารถจับดินสอ หรือสีเทียนไปในทิศทางที่ต้องการ
- 3 เพื่อพัฒนาประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ซึ่งอาจฝึกด้วยเครื่องเล่นที่ต้องเล่นด้วยมือ เช่น การเล่นเกมตัดต่อ การเล่นเกมไม้บล็อก เป็นต้น นอกจากนี้ก็อาจฝึกโดยการให้ทำงานศิลปะ เช่น การปั้น การวาดภาพด้วยสีน้ำ การวาดภาพด้วยสีเทียน ฯลฯ
- 4 เพื่อพัฒนาการเคลื่อนสายตาจากซ้ายไปขวา ให้ทราบว่าสัญลักษณ์ของหนังสือไทยจะเริ่มอ่านเขียน จากซ้ายไปขวาในบรรทัดเดียวกัน เมื่อจบบรรทัดที่หนึ่งก็จะเลื่อนลงมาเขียนในบรรทัดที่สอง ต่อไป
- 5 เพื่อพัฒนาการสังเกตมาคิดหาเหตุผลใช้เป็นประโยชน์ในกิจกรรมศิลปะ
- 6 เพื่อฝึกกล้ามมือที่จะนำไปสู่การเขียนตัวอักษรที่ถูกต้อง ตามทิศทางที่ควรฝึกเมื่อเด็กมีความพร้อมดีแล้ว

สรุปได้ว่า การเตรียมความพร้อมในการเขียน เพื่อเป็นการฝึกประสบการณ์ พื้นฐานที่จะนำเด็กไปสู่การเรียนรู้ภาษาตามระบอบของชั้นประถมศึกษาได้ง่ายขึ้น โดยไม่เร่งรัด ให้เด็กเขียนเมื่อเด็กยังไม่มีความพร้อม แต่จะส่งเสริมพัฒนาการเขียนตามวัย และความต้องการ ของเด็กอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้จะทำให้เด็กรักการเรียนรู้ การเขียน ปัญหา การอ่าน-เขียน ใน ระดับประถมศึกษาหรือระดับที่สูงขึ้นจะลดน้อยลง

2 11 แนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย

มอร์โรว์ (Morrow 1993 245) กล่าวว่า แนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการเขียน ให้กับเด็กปฐมวัย สามารถทำได้ ดังนี้

- 1 ควรจัดสิ่งแวดล้อมให้มีอุปกรณ์ที่หลากหลายสำหรับเด็กได้ฝึกเขียน
- 2 ควรจัดกิจกรรมที่สนุกสนานให้เด็กได้เข้าร่วม เพราะเด็กจะทำผลงานจาก ประสบการณ์ที่เขาพอใจ
- 3 เด็กจะสังเกตการเขียนของผู้ใหญ่เสมอ ทั้งขณะทำงานและในเวลาว่าง เพราะฉะนั้นผู้ใหญ่ควรทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก
- 4 เด็กต้องการโอกาสและวัสดุอุปกรณ์ที่จะเขียนด้วยตัวเอง
- 5 บางครั้งเด็กต้องการความช่วยเหลือในการตัดสินใจที่จะเขียน อย่าปล่อยให้เด็ก เขียนคนเดียว
- 6 เด็กจะให้ความหมายสิ่งที่เขาเขียนขึ้น เช่น ตัวหนังสือ คำ เป็นต้น
- 7 ในการเขียนของเด็กโดยมากมักจะมี ความหมายในการสื่อสาร ดังนั้นต้องให้ ความสนใจ
- 8 เด็กควรได้รับการสนับสนุนในระยะยาวทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม อาจจะ โดยการให้เขียนบันทึก เขียนการ์ด เขียนบัตรอวยพรในโอกาสต่างๆ เขียนคำ เขียนสัญลักษณ์ เขียนประกาศ เขียนเรื่องราว และเขียนหนังสือ เป็นต้น
- 9 ควรอ่านเรื่องราวที่หลากหลายให้เด็กฟัง เพราะอาจเป็นการจุดประกาย ความคิดของเด็ก
- 10 ควรหาโอกาสที่เหมาะสมในการสอนเด็กเขียน
- 11 ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เขียนคำจากต้นแบบ (รัญจวน ปราโมจณีย์ 2544 33, อ้างอิงจาก Morrow 1993 245)

นิตยา ประพตกิจ (2539 174 - 175) ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมการเขียนดังต่อไปนี้

1 การฝึกใช้กล้ามเนื้อเล็ก (Small Muscles) ได้แก่ การเล่นปิกหมุดบนแผ่นบอร์ด การตัดการต่อภาพ การร้อยลูกปัด การผูกเชือก การรูดซิป์ การวาด และการระบายสี

2 การฝึกเคลื่อนไหวโดยใช้ส่วนของร่างกาย จะช่วยให้เด็กสังเกต ได้รู้สึกและเข้าใจคำว่า “สูง” “ต่ำ” และทิศทาง รู้จักรูปร่างและเส้น (เส้นตรง) การหมุนแขน (วงกลม) การยกขาขึ้นตรง หรือครูอาจให้เด็กเลียนแบบท่าทางตามรูปที่ครูชูให้ดู ซึ่งบัตรควรมีขนาดใหญ่พอสมควร

3 การฝึกความเข้าใจเรื่อง “ซ้าย-ขวา” โดยครูบอกให้เด็กใช้อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งเคลื่อนไหว การผูกกริบบิ้นหรือลูกกระดิ่งที่ข้อเท้าหรือข้อมือเด็ก

4 การเล่นเกมที่อาศัยการใช้นิ้วมือ เช่น การตบบล็อกพลาสติกขนาดเล็กและขนาดกลาง การใช้แผ่นกระดานแม่เหล็ก

5 การเล่นเกม เช่น เกมปฏิบัติตามคำสั่ง การเล่นเกมที่ต้องอาศัยนิ้วมือ

6 การฝึกเรียงตัวพยัญชนะ ครูแจกซองให้เด็กแต่ละคนเพื่อประสมตัวอักษรตามชื่อของตนเอง หรือแจกตัวเลขให้เรียงก็ได้ ถ้าโรงเรียนมีกระดานและตัวอักษรแม่เหล็กก็สามารถใช้ตัวอักษร หรือตัวเลขเรียงบนกระดานนี้ได้ นอกจากนี้ครูอาจใช้ตัวอักษรที่ทำด้วยไม้พลาสติกหรือกระดาษแข็ง เพื่อให้นักเรียนลากเส้นตามแบบ

7 การเรียงชื่อสิ่งของ ครูจัดสิ่งของให้เรียงจากซ้ายไปขวา หรือจากบนลงล่าง และเรียกเด็กให้ชี้พร้อมทั้งบอกชื่อสิ่งของนั้นตามลำดับที่วาง

8 การวาดภาพ

8 1 ควรให้เด็กวาดภาพให้เสร็จ อย่างน้อยสักส่วนหนึ่งก็ยิ่งดี

8 2 ให้เด็กลากเส้นตามรอยประ

8 3 ให้เด็กเขียนในอากาศ หรือใช้นิ้วจุ่มน้ำแล้วเขียนบนพื้นซีเมนต์

8 4 ให้ลากเส้นต่อภาพให้สมบูรณ์

8 5 การโยงเส้นจับคู่ เช่น ระหว่างแม่กับลูก (ของสัตว์ชนิดต่างๆ) รองเท้า

แบบต่างๆ

9 การติดป้ายชื่อ นอกจากเด็กมีป้ายชื่อติดเสื้อแล้ว ครูควรจัดทำป้ายชื่อนักเรียนเพื่อให้นักเรียนหยิบไปแขวนบนแผนกระดาน ซึ่งครูเขียนชื่อศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ไว้ เด็กจะต้องตัดสินใจก่อนว่าจะเลือกเล่นศูนย์ใด แล้วจึงนำป้ายชื่อตนไปแขวน หรือถ้ามีป้าย “อาสาสมัครในวันนี้” ก็ให้เด็กนำไปแขวนด้วย

10 ศิลปะ เช่น ให้เด็กละเลงสี แล้วใช้นิ้วเขียน (Finger Painting) ลงบนสีเรียบๆ นั้น หรือเขียนบนทราย การปะเศษกระดาษเป็นรูปต่างๆ เป็นตัวอักษร การขยี้กระดาษ การสานกระดาษหรือไหมพรมเส้นโตๆ ก็ได้

นิตยา ประพฤติกิจ กล่าวเสริมว่า ครูควรเขียนชื่อเด็กลงบนมุมซ้ายของแผ่นงานศิลปะ และเขียนที่ขาของเด็ก เช่น ตู๊เก็บของ สมุด ฯลฯ เพื่อให้เด็กเรียนรู้ลักษณะอักษรว่าแบบนี้หมายถึงชื่อของตน ครูควรนั่งข้างๆ เด็กและเขียนอย่างสวยงามและประณีต เพื่อเป็นแบบอย่างแก่เด็ก ไม่ควรนั่งตรงข้ามกับเด็กหรือนั่งเฉยๆ เพราะเมื่อเด็กมองไปจะเห็นตัวอักษรในอีกรูปแบบหนึ่ง เด็กๆ มีความภาคภูมิใจที่เห็นผลงานของตน และต้องการเห็นชื่อของตนเองปรากฏอยู่บนสิ่งนั้น ถ้าเด็กยังเล็กและเขียนชื่อตนเองไม่ได้ ครูควรเขียนให้และเขียนอย่างสวยงามด้วยสวนผู้ปกครองควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเขียนของเด็ก ไม่ว่าจะขยุกขยิกหรือไม่ก็ตาม เพราะนั่นคือพื้นฐานขั้นต้นของการเขียน จัดหากระดาษ ดินสอ ไม้ให้ลูกพร้อมเสมอ ให้ลูกวาดภาพ พ่อแม่เขียนคำบรรยายตามคำบอกเล่าของลูก ช่วยเหลือเมื่อลูกต้องการ เขียนจดหมายขึ้นชมลูกเมื่อลูกต้องการขีดเขียน เขียนชื่อลูก (หรือคำอื่นๆ ที่ถูกสนใจ) ให้ลูกได้เห็น เป็นต้น

พีเตอร์เซ็น (Petersen) กล่าวว่า ครูควรเชิญชวนให้เด็กเขียน มากกว่าที่จะยื่นมือเข้าไปช่วยเขียน และควรจัดอุปกรณ์การเขียนให้เด็กสามารถหยิบใช้ได้ง่าย เช่น ในศูนย์การเรียนรู้ ควรเป็นศูนย์ที่มีชั้นวางหนังสือ มีกระดาษหลากหลายชนิดทั้งมีเส้นและไม่มีเส้นให้เด็กได้ใช้ จัดเตรียมกรรไกร ปากกา ดินสอ และสีดินสอ อาจจะเตรียมของจดหมาย การ์ดบัตรเชิญที่ใช้แล้ว และพจนานุกรมวางไว้ที่ชั้นหนังสือด้วย พื้นที่ที่ใช้เขียนควรเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับเด็ก เด็กสามารถที่จะพูดคุยและทำงานได้ มีโต๊ะ เก้าอี้ สำหรับนั่งเขียนเหมาะสมและพอเพียงกับเด็ก ครูอาจอ่านเรื่องให้เด็กฟัง เพราะประสบการณ์ที่เด็กได้ฟัง เด็กสามารถนำมาเขียนได้ (รัญจวน ปราโมจน์ย์ 2544 35, อ้างอิงจาก Petersen 1996 147)

บริเวอร์ (Brewer 1995 220) กล่าวถึงบทบาทครูในการส่งเสริมการเขียนว่า ครูจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภาษาเขียน เช่น หนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์รายวัน ป้ายจราจร ตัวหนังสือบนโทรทัศน์ ฉลากสิ่งของ เครื่องใช้ ฯลฯ ครูควรกระตุ้นให้เด็กมีกล้าเสี่ยงกล้าที่จะเขียน ครูไม่ควรให้เกรดเด็กในการฝึกเขียน ทั้งครูและผู้ปกครองให้กำลังใจเด็กที่จะคิดแบบการเขียนของตนเองขึ้น และเน้นความสำคัญของความหมายมากกว่าความถูกต้องของตัวสะกด (รัญจวน ปราโมจน์ย์ 2544 35, อ้างอิงจาก Brewer 1995 220)

พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2532 52 - 54) กล่าวว่า ครูควรจัดห้องให้เด็กฝึกเขียนอยู่ในทำเลที่เงียบสงบ ไม่มีเสียงอึกทึก หรือผู้คนพลุกพล่าน มีแสงสว่างพอเพียงไม่จ้าจนเกินไป และควรให้แสงสว่างเข้าทางซ้ายมือของเด็ก หรือจากทางด้านบนมิใช่ส่องทางด้านขวา หรือตรงหน้าของเด็ก เพราะจะทำให้เกิดเงามืดบังการเขียนของเด็ก แต่ถ้าเด็กถนัดมือซ้ายควรให้แสงสว่างเข้าทางขวามือของเด็ก

สรุปได้ว่า แนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการเขียนให้แก่เด็กปฐมวัยทั้งครูและผู้ปกครอง ต้องร่วมมือกันในการจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กให้ประกอบไปด้วยอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเขียน อย่างหลากหลาย ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ควรคำนึงถึงการบูรณาการทักษะการเขียนเข้าด้วย เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงในสิ่งแวดล้อมที่มีความหมาย ครูควรจัดให้เด็กมีส่วนร่วม อย่างกระตือรือร้น ได้มีโอกาสสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง เพื่อพัฒนาเด็กให้มีคุณสมบัติของการเป็นผู้สื่อสาร และรับสารอย่างมีประสิทธิภาพ ควรเป็นตัวอย่างการเขียนที่ดีให้กับเด็ก ให้แรงเสริมทางบวก พูดคุยซักถามถึงสิ่งที่เด็กเขียน ตอบคำถามเมื่อเด็กสงสัยและประการสำคัญ ควรเป็นนักสังเกตที่ดีว่าเด็กสนใจอะไร เพื่อที่จะเชิญชวนให้เด็กเขียนเกี่ยวกับสิ่งนั้น

2.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

งานวิจัยต่างประเทศ

ควินทานิลลา (Quintanilla 1994 A) ได้ศึกษาการแสดงอาการยอมรับของครูต่องานเขียนของเด็ก โดยการให้การเสริมแรงในทางบวกด้วยคำพูดที่ไพเราะเป็นพิเศษ กับเด็กในกลุ่มทดลอง และให้การเสริมแรงอย่างปกติในกลุ่มควบคุม ใช้เวลาในการศึกษา 10 สัปดาห์ โดยให้เด็กทำกิจกรรมการเขียน สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการเสริมแรงในทางบวก มีพัฒนาการเขียนดีขึ้น และดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สซัม (Schum 1995 A) ได้ศึกษาธรรมชาติในการเขียนของเด็กปฐมวัย อายุ 4 - 5 ปี จำนวน 14 คน ใช้เวลาในการศึกษา 9 เดือน ขณะอยู่ที่บ้านและโรงเรียน โดยให้เด็กเขียนภาพร่วมกับครอบครัว ครูและเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งแบ่งการเขียนออกเป็น 2 แบบ คือ การเขียนที่เป็นทางการ เช่น การเขียนถึงครูประจำชั้น เขียนเกี่ยวกับหน้าที่ของตน เป็นต้น และการเขียนที่ไม่เป็นทางการ เช่น การเขียนสร้างสรรค์กับเพื่อนนอกเหนือหลักสูตร การเขียนสิ่งที่เด็กจินตนาการ เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า การเขียนของเด็กทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียนจะสื่อความหมายแตกต่างกัน โดยการเขียนที่ไม่เป็นทางการเด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสาร และสร้างผลงานอย่างประณีต ได้ดีกว่าการเขียนอย่างเป็นทางการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บลัด (Blood 1996 A) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย อายุ 3 - 5 ปี จำนวน 67 โรงเรียน โดยการทดสอบพัฒนาการทางภาษา การรับรู้ การเขียน และมีการศึกษาระยะยาว มีผู้ปกครองของเด็กเข้าร่วม 56 คน จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก และเจตนาของผู้ปกครองในกระบวนการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ และการส่งเสริมให้เด็กเขียนชื่อตนเอง จะทำให้มีความสามารถในการเรียนรู้การอ่านเขียนได้อย่างมีความหมาย เนื่องจากชื่อของเด็กจะถูกเรียกเป็นประจำทุกวัน และเป็นคำที่นิ่มภาพได้ หากเด็กสามารถเขียนชื่อของตนเองได้จะเป็นแนวทางในการขยายความสามารถในการรับรู้คำอื่นๆ ต่อไป

งานวิจัยในประเทศ

ประไพ แสงดา (2544 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่อง ที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเขียนของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมเสริม การเล่านิทานไม่จบเรื่อง มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นความสามารถด้านการเขียนสูงขึ้น

รัญจวน ประโมจันย์ (2544 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานประกอบภาพในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความสามารถในการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 001

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ในการส่งเสริมและพัฒนาการเขียนให้กับเด็กปฐมวัย สามารถส่งเสริมและพัฒนาการเขียนได้ด้วยการจัดกิจกรรมการเขียนที่เปิดโอกาสให้เด็กเขียนสื่อสารตามความคิดออกมาตามความต้องการของเด็ก และเป็นไปตามพัฒนาการตามวัยให้เด็กได้เป็นผู้คิดเอง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง นั่นคือการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางครู และผู้ปกครองจะเป็นเพียงผู้ที่คอยอำนวยความสะดวก จัดเตรียมอุปกรณ์ และให้การเสริมแรงกระตุ้นโดยการถามให้เด็กได้คิด ถือเป็นส่งเสริมการเขียนอย่างแท้จริง กิจกรรมหนึ่งที่ว่าจะส่งเสริมการเขียนให้แก่เด็กได้เป็นอย่างดี คือ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ เพราะเป็นกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้เด็กได้ขีดเขียนด้วยตัวเองตามความต้องการ ครูจะคอยให้กำลังใจและอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้คำปรึกษาแนะนำเมื่อเด็กต้องการ การจัดประสบการณ์การสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถส่งเสริมความสนใจและพัฒนาการด้านการเขียน เพราะจากการศึกษาพบว่า การจัดประสบการณ์การสอนภาษาแบบธรรมชาติสามารถพัฒนาให้เด็กคิดแบบการเขียนของตนขึ้น มีพัฒนาการด้านการเขียนสูงขึ้น จึงทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติสามารถพัฒนาการด้านการเขียนและส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมการความสนใจในการเขียนสูงขึ้น

3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

3.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ความหมายของการจัดประสบการณ์

นักศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการจัดการประสบการณ์ ดังนี้

ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่นๆ (2529 : 2) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในห้องเรียนให้กับเด็กปฐมวัย โดยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติซึ่งจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีและเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

พัฒนา ชัชพงศ์ (2530 : 24) ได้กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาครบทุกด้าน มิได้มุ่งให้อ่านเขียนได้เช่นระดับประถมศึกษา แต่จะเป็นการปูพื้นฐานให้ โดยคำนึงถึงวัยและความสามารถของเด็ก และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับต่อไป

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย โดยการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานโดยคำนึงถึงวัย และความสามารถของเด็ก โดยมุ่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับต่อไป

ความสำคัญของการจัดประสบการณ์

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญมากในการฝึกให้เด็กได้คิดแก้ปัญหา การแสดงออกอย่างอิสระและสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้นๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาารวมด้วย เนื่องจากเด็กปฐมวัยกำลังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการเรียนการสอน และประสบการณ์ที่จะจัดให้กับเด็กเป็นประสบการณ์ตรง เด็กลงมือปฏิบัติเอง การจัดประสบการณ์โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจึงสำคัญมาก (จักรสิน พิเศษสารธร 2521 : 232, อ้างอิงมาจาก Dewey n.d. 1995 : 103)

อุทัย เพชรชวย (2522 : 24) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กนั้น เด็กยังมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ฝึกการทำกิจกรรมตามลำพัง และการรวมกลุ่ม เด็กจึงได้เรียนรู้จากกัน ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจกันได้ดีกว่าการเรียนรู้จากครูเสียอีก เพราะภาษาที่เด็กใช้พูดสื่อสารกันนั้น สามารถสื่อความหมายได้ดี และเหมาะสมกว่าภาษาของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) ที่ว่า การจัดประสบการณ์ตรง โดยให้เด็กมี

อิสระในการคิด การแสดงออกและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกัน จะทำให้เด็กสามารถเข้าใจกัน ได้เร็วกว่าครูเป็นผู้อธิบายหรือเล่าให้ฟัง (ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม 2518 : 45, อ้างอิงจาก Dewey n.d. 1995 : 105)

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญมาก เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่กำลังมีการพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้กับเด็กปฐมวัยได้ฝึกฝนการคิดการแสดงออก อย่างอิสระร่วมกับเพื่อนและสื่อจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถนำประสบการณ์ การเรียนรู้ไปแก้ปัญหาได้

3.2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการ จัดสภาพแวดล้อม ประสบการณ์ ให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง โดยการใช้ร่างกาย และประสาทรับรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ กล่าวคือ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งแนวคิด ของนักปรัชญาการศึกษาและนักทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ มีอิทธิพลต่อการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมในระดับปฐมวัยศึกษานั้น มีหลายบุคคลด้วยกัน ได้แก่

จอห์น ล็อก (John Lock) มีความเห็นว่า เด็กทารกนั้นเปรียบเสมือนผ้าขาว ประสบการณ์ต่างๆ และสิ่งแวดล้อมจะมีความสำคัญอย่างมากต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ทำให้ มีพัฒนาการที่แตกต่างกัน

บี เอฟ สกินเนอร์ (B F Skinner) เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้นเกิดจากการ ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นได้ด้วยตัวเสริมแรง ดังนั้นใน การสอนครูสามารถนำเด็กไปสู่พฤติกรรม หรือการเรียนรู้ที่ต้องการได้ การเรียนรู้ภาษาของเด็ก ก็เช่นเดียวกัน

รูสโซ (Fousseau) นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศส ซึ่งเชื่อถือในพื้นฐานความดีของสัญชาตญาณ ในมนุษย์เรา เป็นนักทฤษฎีภาวะนิยมที่มีความเห็นว่า ถ้าเราให้โอกาสเด็กเจริญเติบโตตามวิถีทาง ตามธรรมชาติของเด็ก ไม่บังคับเด็ก

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) มีความเห็นว่า อิทธิพลสำคัญที่สุดของ พัฒนาการนั้นมาจากภายในตัวเด็ก ทั้งทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และทางกายของการ เขียน เพราะเด็กสามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้เอง เมื่อเด็กสังเกตสิ่งแวดล้อมที่เขียนถูกต้องได้ ตลอดเวลา (พัชรี ผลโยธิน 2537 : 121 - 125)

จากการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ดังกล่าว กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 32 - 34) จึงได้กำหนดกิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัยเป็น 6 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมเสรี หรือเล่นตามมุม, กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะสร้างสรรค์), เกมการศึกษา, กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมที่อยู่ในวงกลม), กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ซึ่งกิจกรรม 6 กิจกรรมนี้สามารถนำมาจัดลงในตารางกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ โดยยึดหลักทั้งในและนอกห้องเรียนในอัตราส่วนที่เหมาะสม กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลานานเกิน 20 นาที ส่วนกิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี อาจใช้เวลา 40 - 60 นาที นอกจากนี้กิจกรรมมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่กับกล้ามเนื้อเล็กและกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ดังตัวอย่างตารางกิจกรรมประจำวัน

08 00 - 08 30 น	รับเด็ก
08 30 - 08 45 น	เคารพธงชาติ สวดมนต์
08 45 - 09 00 น	ตรวจสุขภาพ ไปห้องน้ำ
09 00 - 09 20 น	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
09 20 - 10 20 น	กิจกรรมศิลปะและเล่นเสรีตามมุม
10 20 - 10 30 น	พัก (ของว่างเช้า)
10 30 - 10 45 น	กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (ในวงกลม)
10 45 - 11 30 น	กิจกรรมกลางแจ้ง
11 30 - 12 00 น	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12 00 - 14 00 น	นอนพักผ่อน
14 00 - 14 20 น	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14 20 - 14 30 น	พัก (ของว่างบ่าย)
14 30 - 14 50 น	เกมการศึกษา
14 50 - 15 00 น	เตรียมตัวกลับบ้าน

หมายเหตุ กิจกรรมประจำวันนี้นำเสนอนี้ สามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพชุมชน โรงเรียน ตัวเด็ก อาจสลับกิจกรรมก่อนหลัง เร็วหรือช้ากว่าตารางที่นำเสนอ แต่ควรจัดให้ครบทุกประเภท

สรุปได้ว่า หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก ปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเน้นให้เด็กมีพัฒนาการทั้งสี่ด้านคือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยยึดหลักการจัดในลักษณะบูรณาการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จัดกิจกรรมให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง มีรูปแบบที่หลากหลายสนองความแตกต่างเป็นรายบุคคลให้ประสบการณ์กว้างขวาง เมื่อเด็กพบเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เด็กมีโอกาสดำเนินการประสบการณ์หลายด้านพร้อมกัน ดังนั้น การช่วยให้เด็กได้ประโยชน์เต็มที่จึงน่าจะจัดประสบการณ์ในรูปบูรณาการ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 11) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการบูรณาการว่า การจัดเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่งสามารถจัดเพื่อส่งเสริมทักษะด้านต่างๆ ได้อย่างผสมกลมกลืน และกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ไปพร้อมกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2532 : 6) ที่ว่า การสอนแบบบูรณาการเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับวัย และความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กสนใจและได้เรียนรู้ทักษะหลายทักษะในแต่ละกิจกรรม เป็นการสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน

การยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง

นักศึกษาหลายท่านมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การเรียนรู้ที่ดีเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งหลักการนี้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อแนวทางการศึกษาในปัจจุบัน ภรณี คุรุรัตน์ (2532 : 3 - 4) ได้กล่าวสรุปผลจากงานวิจัยหลายฉบับว่า สภาพการเรียนรู้การสอน ครูยังคงเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุด เป็นศูนย์กลางของห้องเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาของวัยเรียน ที่ว่า “เด็กควรจะได้มีเสรีภาพในการคิดและการแสดงออก การศึกษาจะต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง”

การยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Center) เป็นการเพิ่มบทบาทในการจัดการเรียนการสอน โดยให้เด็กเป็นผู้ร่วมหรือดำเนินกิจกรรมให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยให้การสนับสนุน ให้คำแนะนำ การที่ครูเปิดโอกาสให้เด็กรวมกิจกรรมนั้นจะเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้ โดยการกระทำ เด็กจะมีอิสระในการคิด การเล่น การแสดงออกทั้งทางวาจา ท่าทาง อันจะส่งผลต่อพัฒนาการทุกด้านของเด็กในที่สุด

นอกจากนี้ คณะผู้ศึกษาดูงานโครงการพัฒนาผู้บริหารและผู้จัดการศึกษาระดับสูง (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2539 : 13) ได้สรุปหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า การสอนเน้นการสอดแทรกการสอนภาษาตลอดเวลาจากการฟังจากเด็ก จดบันทึกสิ่งที่เด็กพูด เพื่อจะได้รู้ความสนใจของเด็ก จะได้จัดกิจกรรมได้ถูกต้อง ให้เด็กแสดงความคิดเห็น จัดสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยตัวหนังสือ จะได้กระตุ้นการเรียนรู้ อ่านเขียน เล่นเกมที่สัมพันธ์กับตัวหนังสือ การหัดสะกดชื่อ เขียนชื่อทำกิจกรรม โดยไม่เน้นความถูกต้อง

3.3 หลักการและรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่าน กล่าวถึงหลักการจัดประสบการณ์ว่าควรคำนึงถึงวัยของเด็กเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพียเจต์ (Piaget) และบลูเนอร์ (Bruner) ได้สนับสนุนการให้เด็กได้เรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเองและการคำนึงถึงความพร้อมของเด็ก ครูต้องจัดรูปแบบกิจกรรม สิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อความเจริญงอกงามทางสติปัญญาของเด็ก การจัดประสบการณ์ที่มีคุณค่า หรือกิจกรรมที่เปิดกว้างจะช่วยกระตุ้นให้เด็กคิด รวมถึงการที่เด็กได้กระทำตัวต่าง ๆ ซึ่ง ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523 : 76 - 81) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัย มีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เด็กพัฒนาไปในรูปแบบที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ครูหรือผู้ดูแลควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุที่มาของพฤติกรรม และลักษณะพัฒนาการโดยทั่วไปเพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการดังกล่าว โดยให้สอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของเด็ก ตลอดจนป้องกันหรือแก้ไขพฤติกรรมที่อาจเป็นปัญหาได้เหมาะสม กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 11 -12) ได้กล่าวถึงหลักการจัดประสบการณ์ หรือแนวความคิดการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้

- 1 จัดกิจกรรมในรูปบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน
- 2 การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ เพื่อสนองต่อความต้องการและความสามารถในการเรียนรู้ของเด็ก
- 3 จัดกิจกรรมการเล่นที่หลากหลายให้เด็กมีโอกาสดำเนินการเล่นตามความสนใจ
- 4 จัดกิจกรรมยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน
- 5 จัดกิจกรรมที่มีความสมดุล มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม ไขว้กล่อมเนื้อใหญ่เล็กในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เคลื่อนไหวและสงบ
- 6 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
- 7 จัดกิจกรรมให้เด็กมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม รักธรรมชาติ และรักท้องถิ่น
- 8 ให้เด็กมีนิสัยรักการทำงาน มีส่วนรวมในการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และบอกผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและผู้อื่นได้
- 9 จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ให้มีมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ ให้เด็กมีโอกาสนเล่นร่วมกับผู้อื่น
- 10 จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้มีความอบอุ่นเป็นกันเอง เน้นให้เด็กมีความสุขในการรวมกิจกรรม

11 จัดกิจกรรมให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อใหญ่ ฝึกประสาทสัมผัส ระหว่างดากับมือ ให้เด็กมีโอกาช่วยเหลือตนเอง เลือกทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ และความสามารถของเด็ก และควรมีวัตถุประสงคให้เด็กได้สัมผัส สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหา ด้วยตนเอง (พัชรี ผลโยธิน 2539 : 299) ซึ่ง ทิศนา ขัมมณี และคนอื่นๆ (2535 : 212) แนะนำว่า สื่อและอุปกรณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ควรเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเรียนรู้ ได้ด้วยตนเองอย่างปลอดภัย ไม่เป็นอันตราย ทั้งยังช่วยพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ตาม ต้องการ ควรมีหลากหลายเพื่อสนองความแตกต่างของอายุ ความสามารถ และความสนใจของ เด็กแต่ละคน ซึ่งคุณสมบัติของสื่อที่ดี ควรมีดังนี้

11.1 สื่อชิ้นเดียวสามารถสอนได้หลายเรื่อง ใช้ประโยชน์ได้หลายทาง

11.2 เป็นสื่อที่เล่นได้หลายรูปแบบตามความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง และตามวัยที่แตกต่างกัน

11.3 เป็นสื่อที่เด็กเล่นได้ทั้งตามลำพัง หรือเล่นกับเด็กคนอื่นได้ ทั้งยังเหมาะสมกับความสามารถของเด็ก

11.4 เป็นสื่อที่เด็กสามารถค้นพบความรู้ต่างๆ ได้โดยไม่จำเป็นต้องบอก และพัฒนา ชัชพงศ์ (2531 : 7) ได้ประมวลหลักการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรม ได้ดังนี้

1 เป็นการปูพื้นฐานให้กับเด็ก โดยคำนึงถึงความสามารถและความเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นหลัก การจัดกิจกรรมปูพื้นฐานทักษะทางการเรียนรู้การฝึกการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เช่น การมองเห็น การดม การฟัง การชิมรส และการสัมผัส

2 บูรณาการด้วยประสบการณ์เข้าด้วยกัน การจัดการศึกษาปฐมวัยไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชาแต่จัดรวมกัน (บูรณาการ) เป็นหน่วยประสบการณ์ โดยแต่ละหน่วยจะประมวลทุกวิชาให้เด็กเรียนรู้

การบูรณาการ

การบูรณาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง นำสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ในทุกด้านมาลำดับความสำคัญของประสบการณ์จัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการและชีวิตของเด็ก หลักการบูรณาการที่เหมาะสม คือ

1 ยึดเด็กเป็นสำคัญ ใช้เด็กเป็นศูนย์กลาง เน้นเรื่องที่เด็กสนใจ และใกล้ชิดตัวเด็ก ให้มีโอกาสทำกิจกรรม อาจเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม ความยากง่ายของกิจกรรมที่ปะปนกัน

2 สอดคล้องกับพัฒนาการ เด็กปฐมวัยมีความสนใจในสิ่งแวดล้อมรอบตัว ฉะนั้นจึงเลือกสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่คุ้นเคยมาให้เด็กเรียนรู้

3 กิจกรรมที่จัดให้เด็กจะมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่มีลักษณะในเด็กออกแรงเคลื่อนไหวกับไม่ต้องออกแรงเคลื่อนไหว กิจกรรมที่ทำเป็นกลุ่มกับที่รายบุคคล และกิจกรรมที่กำหนดให้กับที่ไม่กำหนดให้

4 เด็กจะไม่ถูกกดดัน หรือถูกหวานล้อมให้แสดงหรือทำในสิ่งที่เกินระดับความสามารถเด็กจะค่อยๆ พัฒนาความสามารถขึ้นเอง ถ้าได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่สม่ำเสมอ ไม่เร่งรัด

5 เด็กได้รับการยอมรับ ชื่นชอบอย่างอ่อนโยน และอำนวยความสะดวกให้เด็กตามความต้องการ และความสนใจเป็นสิ่งที่ควรทำ แต่ไม่บงกชในการควบคุม

6 ครูมีบทบาทในการช่วยเหลือให้เข้าใจ และยอมรับตนเอง

7 กิจกรรมที่ควรจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะเด็กจะได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

8 ให้เวลาเด็กทำกิจกรรมที่เด็กสามารถเลือกวางแผนได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ

9 ให้โอกาสเด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ซึ่งช่วยในการปรับเปลี่ยนความคิดเห็นของเด็ก

10 ควรให้เด็กได้นึกย้อนกลับ สังเคราะห์ คัดคะเน ประเมิน สาธิต และทดลองอยู่เสมอ

11 มีการเน้นความคิดรวบยอดของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสังคม

12 ครูมีบทบาทในการเสริมแรง เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ หรือมีพฤติกรรมที่ต้องการ

13 เนื่องจากมีการพิจารณาว่า ภาษามีความหมายหรือมีความสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญา ดังนั้นการฝึกใช้ภาษาอย่างถูกต้อง และการฝึกใช้ถ้อยคำเชิงเหตุผล ถือเป็นวิธีทางอันสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา

จะเห็นว่าการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตั้งอยู่กับความเชื่อของแต่ละบุคคล แต่การทำให้การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กบรรลุผลตามเป้าหมายได้นั้น สิ่งสำคัญคือบทบาทครู ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมการจัดกิจกรรม ล้วนเป็นหน้าที่ของครูในการวางแผนให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน อันจะนำไปสู่เป้าหมายนั้นๆ

กีเซล (Gesell) มีความเห็นว่า พัฒนาการของเด็กจะเป็นไปตามธรรมชาติ ตามอายุของเด็กเมื่อถึงวันนั้น เด็กจะแสดงพฤติกรรมต่างๆ โดยไม่ต้องไปเร่งหรือฝึกเด็ก นักการศึกษาหรือพ่อแม่ควรให้อิสระเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ

และยังมีนักปรัชญาการศึกษาอีกหลายคนที่เน้นประสบการณ์ที่เหมาะสม และมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมว่าเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญในการช่วยให้เด็กได้พัฒนาสูงขึ้น ได้แก่

เพียเจต์ (Piaget) นักจิตวิทยาชาวสวิส ได้อธิบายถึงกระบวนการคิดและสร้างความรู้ให้คิดสร้างสรรค์จัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมให้กับเด็กกล่าวคือ

1 การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่อาศัยความกระตือรือร้นทั้งทางร่างกาย และจิตใจของผู้เรียน

2 พัฒนาการแต่ละขั้นจะดำเนินไปตามลำดับขั้นตอน จะข้ามขั้นไม่ได้ และด้วยอัตราที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล

3 ภาษาไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และความคิดรวบยอดเพียงอย่างเดียว

4 พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กส่งเสริมได้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น ผู้ใหญ่และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้พัฒนาแนวคิดที่ว่าประสบการณ์สำหรับเด็ก ต้องใช้ความคิดและการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ และทดลองค้นพบด้วยตนเอง ไม่นิยมการสอนให้เด็กท่องจำ แต่เชื่อในการให้อิสระเด็กได้สำเร็จ เล่นในสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยกิจกรรมที่จะนำไปสู่ความสนใจของเด็ก ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กนั้นจะเรียนสิ่งที่เด็กเกี่ยวข้องด้วย หรือต่อเมื่อเด็กยอมรับด้วยใจตนเอง หรือสมัครใจทำเอง การที่เด็กจะเรียนมากน้อยเพียงใด ก็แล้วแต่ว่าสิ่งนั้นจะมีความสำคัญต่อเด็กเพียงใด หรือเกี่ยวข้องมีความสำคัญกับสิ่งที่เด็กทราบอยู่แล้ว

จะเห็นว่า นักปรัชญาการศึกษา นักปฐมวัยศึกษา และนักทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของเด็กนั้นได้รับอิทธิพลมาทั้งภายนอกและกระบวนการทางวุฒิภาวะ ดังนั้น การจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดและความเชื่อของนักปรัชญาการศึกษา นักปฐมวัยศึกษา และนักทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ ควรมีลักษณะดังนี้ (พัชริ ผลโยธิน 2537 121 - 125)

1 จัดให้เด็กมีโอกาสเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ

2 มีวัสดุ อุปกรณ์หลายชนิดให้เด็กเลือกใช้ โดยผู้ใหญ่จะจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมกับความสนใจ และระดับขั้นพัฒนาการ ถ้าเด็กไม่เลือกใช้แสดงให้เห็นว่าวัสดุอุปกรณ์นั้นไม่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการ

รูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัยนั้นจัดในรูปของการบูรณาการ จัดให้เนื้อหาวิชาต่างๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องกัน เรื่องเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. 4) ได้เสนอการจัดประสบการณ์ไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยระบุนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมิได้แบ่งเป็นวิชา แต่จัดรวม (บูรณาการ)

เนื้อหาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน เป็นหน่วยการสอน และประมวลทักษะต่างๆ ให้เกิดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนหลายรูปแบบ ได้แก่ การอธิบาย การสนทนาและอภิปราย การสาธิตและปฏิบัติการ ทดลอง การเล่นเกม การเล่านิทาน การศึกษานอกสถานที่ และการประกอบอาหาร ในที่นี้จะขอกล่าวรายละเอียด 5 รูปแบบ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้คือ การสนทนาอภิปราย การเล่านิทาน การศึกษานอกสถานที่ และการประกอบอาหารดังนี้

การจัดประสบการณ์แบบสนทนาและอภิปราย

ความหมายและความสำคัญของการสนทนาและอภิปราย

การอภิปรายคือ การที่คนหลายคนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งสมาชิกในกลุ่มทุกคนมีโอกาสปรึกษาหารือกันโดยให้ข้อมูล และแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้กลุ่มมีโอกาสคิดรวบกันควรสร้างบรรยากาศที่ดีร่วมกันด้วย สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ทิตนา แชนณี และคนอื่นๆ 2528 50 - 51) และกรรณิการ์ พวงเกษม 2522 20) ได้ให้ความหมายของการสนทนา และอภิปรายว่า เป็นการสำรวจและตรวจสอบหัวข้อเรื่องที่จะสนทนา หรือปัญหาที่จะหาคำตอบ โดยมีการพิจารณาอย่างรอบคอบจากหลายท่าน โดยที่ผู้ร่วมสนทนาและอภิปรายทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น ซึ่ง จำนง พรายแย้มแซ (2529 75) ได้กล่าวถึงบทบาทครูในการจัดกิจกรรมสนทนาและอภิปรายว่า ครูเป็นผู้ประสานความคิด ครูไม่ควรตอบปัญหาให้เด็ก ควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดตอบปัญหาด้วยตัวของเขาเอง ครูเป็นเพียงผู้แนะแนวทางให้เด็กคิดไปตามลำดับ จนถึงจุดหมายปลายทาง คือ คำตอบในที่สุด ซึ่งเป็นวิธีที่สอนให้เด็กรู้จักเป็นคนๆ ที่คิดเป็นนั่นเอง

การจัดกิจกรรมสนทนาและอภิปราย เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมเด็กทุกคนให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมซึ่งจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กแต่ละคน เด็กได้ทักษะกระบวนการคิด การทำงานแบบประชาธิปไตย (สุวัฒน์ นิยมคำ 2517 158) และช่วยส่งเสริมให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สร้างเจตคติที่ถูกต้องและขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวางยิ่งขึ้นทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง (วินิจ เกตุขำ และชาญชัย ศรีไสยเพชร 2522 164 - 165) นอกจากนั้นยังทำให้ครูทราบความสามารถของนักเรียนที่ตนสอนในด้านการพูด ฟังการพูดและการฟังของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้รักการค้นคว้าหาความรู้และส่งเสริมในการทำงานหมู่ (น้อมฤดี จงพยุหะ และคนอื่นๆ 2517 48)

ขั้นตอนการสนทนาและอภิปราย

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 73) ได้แบ่งขั้นตอนการจัดกิจกรรมเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1 การตกลงเกี่ยวกับขอบเขตของปัญหา หรือความชัดเจนของหัวข้ออภิปราย ในกรณีที่ครูและผู้เรียนมีโอกาสพิจารณาปัญหา หรือหัวข้อเดียวกัน หัวข้อการอภิปรายควรมีลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทศนคติต่อกัน

2 การรวบรวมข้อมูลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การอภิปราย เป็นการสนทนามิใช่การตั้งคำถามและทุกคนมีส่วนร่วมให้เด็กแสดงความคิดเห็นโดยทั่วถึงเป็นสิ่งที่ควรทำ การเตรียมตัวผู้เรียนให้มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องที่จะอภิปรายล่วงหน้า จะทำให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นดีขึ้น

3 การหาข้อยุติ การอภิปรายที่สามารถดำเนินไปถึงขั้นสรุปผลได้ นับว่าเป็นความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย แต่ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินไปถึงขั้นนั้นก็จำเป็นต้องมีการสรุปอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นข้อยุติ

การจัดประสบการณ์แบบการเล่นนิทาน

ความหมายและความสำเร็จของนิทาน

นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสุกกันมากหรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน หรือเพื่อสอนในเรื่องของการดำรงชีวิต เนื้อเรื่องในนิทานอาจเป็นเรื่องเหลือเชื่อไม่สมเหตุสมผล หรือเป็นเรื่องที่แสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆ ทั้งนี้เพราะนิทานเป็นเรื่องที่มุ่งให้ความเพลิดเพลินเป็นส่วนใหญ่ (รัชนิ ศรีไพวรรณ 2516 37) นอกจากนั้นนิทานยังช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตให้กับเด็ก และช่วยเสริมสร้างอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก นิทานเป็นสื่อที่จะช่วยพัฒนาจริยธรรมของเด็ก เพราะนิทานสอดแทรกคติธรรมสอนเด็กไว้ (พรทิพย์ วินโกมินทร์ 2530 38) และศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2520 38) กล่าวว่า นิทานที่เด็กฟังแล้วจะเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ แต่เป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์ จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์แก่เด็ก คือ

1 ช่วยให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น มีที่พึ่งทางใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเพราะขณะที่ฟังนิทานเด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

2 ทำให้เด็กเกิดเรื่องจากจินตนาการที่ฟัง เช่น เรื่องนางฟ้า เรื่องสัตว์ต่างๆ หรือเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ

3 ช่วยให้เกิดรู้จักแง่มุมเล็กๆ น้อยๆ จากนิทานที่ฟังก็ได้

4 การฟังนิทานทำให้เด็กพักผ่อนคลายความตึงเครียด ได้รับความเพลิดเพลิน ความสดชื่น และความรู้จากเรื่องราวที่ได้ฟัง จะฝังใจเด็กทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อโลก และชีวิต

นอกจากนี้นิทานยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่เด็กหลายประการ คือ

- 1 เพื่อสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก เพราะเด็กชอบฟังนิทาน
- 2 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็ก รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง
- 3 เพื่อส่งเสริมในด้านมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม ศีลธรรม และมีเจตคติที่ดี
- 4 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษา
- 5 เพื่อให้เกิดการเรียนรู้วิธีการต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา จริยธรรมศึกษา

ฯลฯ

6 เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมในการฟังนิทาน แสดงความคิดเห็น และสนทนา

7 เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจอยากอ่านหนังสือ (ฉวีวรรณ กินวงศ์

2526 124 -125)

ลักษณะของนิทานที่ควรนำมาเล่าให้เด็กฟัง

รัชณี ศรีไพรวรรณ (2516 37) เสนอแนะลักษณะนิทานที่ควรนำมาเล่าให้เด็กฟัง ควรมีลักษณะ ดังนี้

1 เป็นเรื่องที่ได้รับความสนุกสนาน เบิกบาน ฟังแล้วมีความสุข ไม่โศกเศร้าเกินไป แต่ถ้าเป็นเรื่องเศร้า ควรเป็นเรื่องตื้นร้ายปลายดี จบอย่างมีความสุข

2 เป็นเรื่องที่ไม่ยาวเกินไป และควรมีชื่อจำง่าย

3 มีตัวละครในนิทานไม่มากเกินไป เพื่อเด็กจะได้เข้าใจและจำได้

4 เป็นเรื่องที่ส่งเสริมศีลธรรมอันดีงาม เป็นแนวคิดสอนเด็กทั้งด้านจิตใจ และ ความประพฤติให้ยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี

5 ส่งเสริมความคิดของเด็กในด้านความคิดสร้างสรรค์ หรือจินตนาการ ในการเล่านิทาน ครูแต่ละคนย่อมมีศิลปะในการเล่านิทานแตกต่างกัน จึงขอเสนอแนะวิธีการเล่านิทาน ดังนี้

1 เนื้อเรื่องต้องเหมาะสมกับวัย มีคุณธรรมสอดแทรกพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2 เสียงต้องชัดเจน มีระดับเสียงและจังหวะการพูดถูกต้อง เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ต้องใส่อารมณ์และความรู้สึกในน้ำเสียงด้วย

3 ทาทาง ถ้ามีภาพประกอบควรใช้ท่าทางประกอบบ้างบางโอกาส แต่ไม่ควรมากเกินไปตามธรรมชาติ

4 อารมณ์ ในขณะที่เล่าควรใส่อารมณ์ความรู้สึกให้ได้รับรู้ถึงความรู้สึกของผู้เล่าได้ เช่น อารมณ์เศร้า ตื่นเต้น รื่นเริง ฯลฯ

5 ข้อตกลง ก่อนฟังนิทานต้องมีข้อตกลงในขณะที่ฟังนิทาน เช่น ต้องไม่พูดแทน ในขณะที่ครูเล่า

6 เวลา เด็กวัย 4 - 6 ขวบ มีช่วงความสนใจในการฟัง 10 - 158 นาที ในการเล่า นิทานอาจใช้สื่อประกอบการเล่า นิทาน ได้แก่ หนังสือ นิทาน แผ่นภาพ แผนป้าย สำลี หุ่นชนิดต่าง ๆ วาดบนนิ้วมือ เล่าปากเปล่า โดยใช้ท่าทางประกอบ การวาดภาพบนกระดานดำ ดังนั้นในการเล่า นิทานจึงควรเลือกสิ่งที่เหมาะสมและผู้เล่านัดที่สุก

การจัดประสบการณ์แบบสาธิต

การสาธิต คือ การแสดง การทำให้เห็น การทำให้ดู การชี้แนะให้ทำตามเป็นการ กระจายทางไปสู่การเรียนรู้เบื้องต้น การจัดประสบการณ์แบบสาธิต เป็นวิธีการสอนแบบหนึ่งที่ช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในการเรียน เพราะเป็นการเรียนจากประสบการณ์ตรง จะทำให้ผู้เรียน เรียนได้ดีกว่าฟังคำบรรยาย และคำบอกเล่าของครู (น้อมฤดี จงพยุงะ และคนอื่น 2517 41) นอกจากนี้ทำให้ผู้เรียนตั้งใจสนใจเรียนรู้จักฝึกการสังเกต การคิดหาเหตุผล การสรุปหาหลักเกณฑ์ และเป็นการป้องกันอันตรายจากการทดลองเรื่องทีอาจเป็นอันตรายได้ ทั้งนี้ เพราะผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ได้เห็นการสาธิตพร้อมกันทั้งห้อง (สุเทพ อ่อนใส 2523 92 - 93)

ลำดับขั้นการสาธิต

1 ขั้นเตรียม

- 1 1 ครูศึกษาเนื้อหาบทเรียนอย่างละเอียด
- 1 2 ตั้งจุดมุ่งหมายสำหรับการสาธิตทุกครั้ง
- 1 3 ชักซ้อมการสาธิตมาเป็นอย่างดี
- 1 4 จัดสถานที่สำหรับการสาธิตให้พร้อม และต้องคำนึงถึงการมองเห็นของเด็ก
- 1 5 จัดโต๊ะเก้าอี้ภายในห้องให้เด็กมีโอกาสมองเห็นอย่างทั่วถึง

2 ขั้นสาธิต

- 2 1 ครูบอกเรื่องราวที่จะสาธิตให้นักเรียนทราบ
- 2 2 ครูบอกชื่ออุปกรณ์แต่ละอย่างให้นักเรียนรู้จัก
- 2 3 ครูสาธิตทีละขั้นอย่างช้าๆ เพื่อให้เด็กดูได้ทัน
- 2 4 ครูคอยสังเกตนักเรียนในช่วงชั้นว่าเห็นทั่วถึงหรือไม่

3 ขั้นสรุป

- 3 1 ให้นักเรียนสรุปจากที่เห็นตามลำดับขั้น
- 3 2 สนทนาและให้นักเรียนได้ลองทำดูบ้างว่าทำได้ถูกต้องหรือไม่

4 ขั้นการวัดผล

ซักถามปัญหาต่าง ๆ จากเด็ก (น้อมฤดี จงพยุงะ และคนอื่น ๆ 2517 41 - 43)

ประโยชน์ของการสาธิต

- 1 ทำให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียน
- 2 นักเรียนได้เห็นการสาธิตพร้อมๆ กันทั้งห้อง
- 3 นักเรียนมีส่วนร่วมใจในกิจกรรมการเรียนการสอน
- 4 ฝึกให้นักเรียนรู้จักสังเกต รู้จักคิดหาเหตุผล และรู้จักสรุปหลักเกณฑ์ได้
- 5 ป้องกันอันตรายจากการทดลองเรื่องที่จะเป็นอันตรายได้ (สุเทพ อ่อนใส

2523 92 - 93)

การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง

นักปฏิบัติการทดลอง หมายถึง การเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติทดลองด้วยตนเอง เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรง และค้นพบความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำของครู (วินิจ เกตุขำ 2522 161) ซึ่งน้อมฤดี จงพยุหะ และคนอื่นๆ (2517 48) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองได้ ดังนี้

- 1 นักเรียนเกิดความเข้าใจเพราะได้ลงมือปฏิบัติการ
- 2 นักเรียนเกิดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 3 ทำให้นักเรียนสนใจ เกิดความสนุกสนาน

และ ลาวัลย์ พลกล้า (2523 3) กล่าวถึงความสำคัญของการสอนแบบปฏิบัติการทดลองไว้ดังนี้

1 ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการหากระบวนการและวิธีต่างๆ

2 นักเรียนสามารถโยงคณิตศาสตร์ให้เข้ากับโลกภายนอกห้องเรียน หรือชีวิตจริง เพราะนักเรียนเรียนจากกิจกรรมที่ปฏิบัติจริง ทำให้เกิดมโนภาพในเรื่องนั้นๆ นักเรียนไม่คิดว่าคณิตศาสตร์เป็นเรื่องลึกลับสำหรับเขา

3 การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง นักเรียนจะเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ทำให้เกิดความสามารถในการถ่ายโยง (TRANSFER) การเรียนรู้ซึ่งเป็นที่พึงประสงค์อย่างยิ่งของการศึกษา

4 บรรยากาศในชั้นเรียนจะเป็นแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนต้องได้คิดได้ทำ แสดงความคิดเห็น และรับผิดชอบต่องานของตนเอง

5 การเรียนแบบปฏิบัติการ ทำให้นักเรียนอยู่ในบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด ส่งผลให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

6 เปิดโอกาสในการนำปัญหาต่างๆ มาให้นักเรียนคิด โดยอาศัยวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เป็นเครื่องช่วยในการวิเคราะห์โจทย์นั้นเป็นรูปธรรม หรือกึ่งรูปธรรม ทำให้เกิดภาพพจน์เข้าใจโจทย์ปัญหา

7 ช่วยเร้าให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา

8 เสริมสร้างลักษณะในการคำนวณ

ขั้นตอนในการจัดประสบการณ์ปฏิบัติการทดลอง

1 ขั้นปฐมนิเทศและเร้าความสนใจ (Orientation and Motivation) ในขั้นนี้เป็นการพิจารณาธรรมชาติของงาน จุดมุ่งหมาย และการวางแผน การเข้าใจแจ่มแจ้งในธรรมชาติของงานหรือสิ่งที่จะทำ ช่วยให้ผู้เรียนไม่ต้องเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์

2 ขั้นปฏิบัติงาน (Work Period) ผู้เรียนทุกคนอาจทำงานปัญหาเดียวกัน หรือคนละปัญหาก็ได้ ในช่วงนี้จะเป็นการทำงานภายใต้การนิเทศ ความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาในการจัดมอบหมายงาน

3 ขั้นสรุปกิจกรรม (Culmination Activities) อาจใช้การอภิปราย การรายงาน การจัดนิทรรศการผลงาน และอธิบายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือการค้นพบของผู้เรียน (กาญจนา เกียรติประวัติ ม ป ป 141 - 142)

การจัดประสบการณ์แบบการศึกษาออกสถานที่

การศึกษาออกสถานที่ หมายถึง การศึกษาออกห้องเรียนเป็นการพานักเรียนไปศึกษาดูชีวิตจริง สถานที่จริง สิ่งของที่ต้องการศึกษา วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาออกสถานที่ คือ ให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรงกับสถานที่ บุคคล โรงงาน เครื่องมือ เหมืองแร่ และสิ่งที่จะศึกษาจริงๆ โดยมีเงื่อนไขว่า สิ่งเหล่านั้นไม่สามารถนำไปดูในห้องเรียนได้ เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ (ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ และคนอื่นๆ 2522 : 99)

ความสำคัญของการศึกษาออกสถานที่

1 ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง (Direct Experience) ตามสภาพที่เป็นจริงเป็นการให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้การขับถ่ายทอดประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีผลดีที่สุด มีคุณค่าและมีความหมายต่อผู้เรียน

2 ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพบปะกับบุคคลอาชีพต่างๆ เช่น การไปชมโรงเรียนผลิตยา นักเรียนก็จะได้พบกับเภสัชกร เป็นต้น

3 ช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพของผู้เรียนในแง่ที่การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ รู้จักร่วมมือกับผู้อื่นเกิดความอยากรู้อยากเห็น รู้จักซักถาม และแสวงหาความรู้ตนเอง

4 ช่วยให้ผู้เรียนได้พบบรรยากาศของการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากในห้องเรียน ผู้เรียนรู้สึกตื่นเต้น สนใจ และเพลิดเพลิน ไม่ตึงเครียด ในขณะเดียวกันก็จะได้รับความรู้ไปด้วย

5 ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจในสิ่งหรือเรื่องที่จะศึกษาอย่างแท้จริงโดยตลอด และสามารถนำความรู้กลับไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง

6 ช่วยพัฒนาความรู้ทางด้านสุนทรียภาพแก่นักเรียน เช่น การพานักเรียนไปศึกษาตามป่า วนอุทยานน้ำตก ฯลฯ นักเรียนจะรู้สึกชื่นชมในความงามเหล่านี้ และในขณะเดียวกันครูสามารถปลูกฝังความคิดด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

7 สามารถนำสิ่งที่ได้เห็นมาปรับปรุงโรงเรียน และชุมชนที่ตนเองอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

8 สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หรือสถานที่ที่ไปศึกษา (ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ และคนอื่นๆ 2522 314 - 315)

นอกจากนี้การศึกษานอกสถานที่จะเกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็กนั้น ครูควรมีการวางแผนอย่างระมัดระวัง ในเรื่องต่อไปนี้

1 มีจุดประสงค์ที่แน่นอนว่าจะออกไปทำอะไรที่ไหน และอย่างไร

2 จะต้องใช้เวลานานเท่าใด

3 เด็กทุกคนจะต้องมีบทบาทอย่างไร เมื่ออยู่นอกห้อง และเมื่อกลับเข้าห้องเรียนแล้ว

4 ถ้ามีอุปสรรคไม่สามารถออกไปนอกสถานที่ได้ จะมีกิจกรรมใดมาทดแทนได้

และทัดเทียม (จำนง พงศ์ศรีทัศน์ 2533 6 - 7) และบุญประจักษ์ วงษ์มงคล 2536 38)

จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

กิจกรรมประกอบอาหารเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน และสร้างความสนใจในการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างดี กิจกรรมไม่มีจุดประสงค์เพื่อผลงานหรืออาหารที่เสร็จ แต่อยู่ในกระบวนการระหว่างการทำเป็นกิจกรรมเป็นสำคัญ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2536 21) กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1 ฝึกสังเกตความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น ไข่ดิบและไข่ที่ต้มสุกแล้ว (สังเกตว่าแตกต่างกันอย่างไร)

2 ฝึกการติดตามขั้นตอนต่างๆ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนเกิดผลงาน เด็กไม่เรียนรู้ว่าสิ่งที่ทำได้จากไหน ได้มาอย่างไร

3 ส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

4 ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

5 ฝึกการใช้ประสาทสัมผัสที่ 5 การสังเกต การชิมรส การดมกลิ่น การฟังเสียงที่เกิดขึ้น การสัมผัส

6 ส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก ความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา เช่น จาก การหัน การวาดแบ่ง การปอก ฯลฯ

7 ปลูกฝังให้เด็กรักสนุกกับการทำงานตั้งแต่ยังเล็ก

8 สร้างทัศนคติที่ดีในการรับประทานอาหารที่มีคุณค่า และปลูกฝังลักษณะที่ดีให้กับเด็ก เช่น การประหยัด ความสะอาด มารยาทในการรับประทานอาหาร

9 รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร

1 ขั้นเตรียมผลงาน มีรายละเอียด ดังนี้

- 1 1 ปรึกษาหารือระหว่างครูกับเด็ก เพื่อดกลงกันว่าควรทำอะไร ใครเป็นผู้ทำ
- 1 2 กำหนดวันที่จะลงมือประกอบอาหาร
- 1 3 ติดต่อขอความร่วมมือผู้ปกครองในการจัดเตรียมสิ่งที่นำมาประกอบอาหาร
- 1 4 เตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ในการประกอบอาหาร
- 1 5 จัดทำแผนภูมิรายการอาหาร ลำดับขั้นตอนการประกอบอาหาร เพื่อนำไปให้เด็กดูขณะทำ (ควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดทำด้วย)

2 ขั้นปฏิบัติ

ก่อนลงมือประกอบอาหาร ควรปฏิบัติดังนี้

- 1 1 ครูจัดเตรียมภูมิภาพ และขั้นตอนในการประกอบอาหารให้เด็กเห็นชัดเจน
- 1 2 ครูวางแผนและจัดแบ่งงานให้เหมาะสมความสามารถของเด็ก
- 1 3 ครูจัดวางอุปกรณ์ทุกอย่างให้เด็กเห็นตามขั้นตอนการทำ
- 1 4 แนะนำขั้นตอนในการทำพร้อมกับแนะนำวิธีใช้อุปกรณ์ต่างๆ ข้อควรระวังในการใช้ความปลอดภัยในขณะที่ทำกิจกรรม

1 5 ให้เด็กทำความสะอาดมือก่อนเริ่มรับประทานอาหาร

ขณะรับประทานอาหาร ปฏิบัติดังนี้

- 1 ครูลงมือสาธิตการประกอบอาหารตามขั้นตอน (อย่างช้าๆ) ในขั้นนี้ครูอาจให้เด็กลงมือปฏิบัติด้วย
- 2 กระตุ้นให้เด็กได้หัดสังเกตถึงความเปลี่ยนแปลงของอาหารในขณะสาธิต เช่น สี กลิ่น รส ความข้น - ใส รูปร่างลักษณะที่เปลี่ยนไป
- 3 ฝึกให้เด็กรู้จักการรอคอย รู้จักมารยาทการทำงานร่วมกันฝึกเด็กให้รู้จักสังเกตต่อไป
- 3 1 จัดโต๊ะรับประทานอาหาร
- 3 2 ฝึกมารยาทในการรับประทานอาหาร เช่น การใช้ช้อนส้อม การใช้ช้อนกลาง การเคี้ยวอาหาร ฯลฯ
- 3 3 การบริการ เช่น เสิร์ฟน้ำ บริการอาหาร ฯลฯ

4 ให้เด็กรู้จักหน้าที่ในการทำงาน เช่น จัดเก็บสิ่งของที่ใช้แล้วเข้าที่ เก็บขยะทำความสะอาด เก็บถ้วยชาม แก้วน้ำ และทำความสะอาดภาชนะ

5 ชั้นสรุปกิจกรรม ฝึกให้เด็กปฏิบัติดังนี้

5 1 ให้เด็กเล่าประสบการณ์ขั้นตอนการทำงาน

5 2 สนทนาพูดคุยกับเด็กในข้อที่เกิดความสงสัย หรือเกิดปัญหา

5 3 ช่วยแนะนำสิ่งที่ควรเรียนรู้จากกิจกรรม

5 4 กระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นจากการเข้าร่วมกิจกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2536 21 - 24)

3 4 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด สิ่งที่มีอิทธิพลอย่างหนึ่ง คือ บทบาทครู กล่าวคือ

ซิคเคเดนและคนอื่นๆ (हरषा निलिचैर 2535 87, อ้างอิงมาจาก Schickendanz and other 1983) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้เด็กนั้นครูต้องจัดสภาพแวดล้อม จัดสื่อ อุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งการจัดตารางกิจกรรมประจำวันอย่างเหมาะสม จัดกิจกรรมให้เด็กได้ใช้พลังงานไปในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ

คณะผู้ศึกษาดูงานโครงการนักพัฒนาผู้บริหาร และผู้จัดการศึกษาระดับสูง (การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร) และสมาคมอนุบาลแห่งประเทศไทยในพระบรมชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2539 13) ได้สรุปบทบาทครูในการจัดกิจกรรมของบรโรงเรียนอนุบาล หรือศูนย์เลี้ยงเด็กไว้ว่า การจัดกิจกรรมครูยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการคิดกิจกรรม หรือการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความสนใจของเด็ก ทั้งยังเป็นการแสดงความเคารพในความเป็นบุคคลของเด็กคนนั้นๆ ที่จะมีอิสระ ในการพูดแสดงความคิดเห็น เลือกทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ ตลอดจนครูลดบทบาทในการเป็นผู้สอน มาเป็นเพียงผู้สนับสนุนในการจัดเตรียมกิจกรรม และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งเด็กเป็นผู้เลือกการเรียนรู้หัวขอนั้นๆ เอง

นอกจากนี้ เฟรนเดอร์ (สำนักงานคณะกรรมการประณมศึกษาแห่งชาติ 2527 12, อ้างอิงมาจาก Flander N d) กล่าวว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก มีส่วนกับการเรียนรู้ของเด็ก เพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน มีการศึกษาวิจัยมากมาย ที่ค้นพบว่าพฤติกรรมทางวาจาและทาทางที่ครูแสดงออกมีแนวโน้มกระตุ้นเป็นลิ่งเร้าให้นักเรียนมีปฏิกิริยาตอบตอบสนองได้ทั้งในทางบวกและทางลบครูที่มีประสิทธิภาพในการสอน รู้จักรกระตุ้นใช้คำถาม และแนะแนวทาง ให้คำชมเชย จะได้รับพฤติกรรมตอบสนองจากนักเรียนในเชิงบวก ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2533 7 - 9) กล่าวถึงการปฏิบัติสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับเด็กไว้ ดังนี้

- 1 แสดงการยอมรับ ชื่นชมในตัวเด็ก เช่น ยิ้มสัมผัส พูดคุยกับเด็ก
 - 2 รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของเด็ก พยายามให้เวลาเด็กกระตุ้นให้สนทนา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แสดงความคิดเห็นและความรู้สึก
 - 3 พูดคุยกับเด็กอย่างเป็นกันเอง สุภาพอ่อนโยน พยายามพูดคุยกับเด็กแต่ละคน บ่อยๆ โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาแก่เด็ก
 - 4 ปฏิบัติต่อเด็กอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน และให้โอกาสเด็กได้ทำกิจกรรมทั้ง ชายและหญิง
 - 5 ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติ กิจวัตรประจำวัน ซึ่งให้โอกาสเด็กๆ ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสามารถของตน เป็นสิ่ง สำคัญยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 6 ใช้การให้กำลังใจเด็กมากกว่าใช้วิธีการแข่งขัน เปรียบเทียบหรือวิพากษ์วิจารณ์
 - 7 บรรยากาศในห้องเรียน ควรเป็นบรรยากาศที่มีความสนุกสนาน เป็นกันเอง พูดคุยหัวเราะได้ กระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม สามารถเคลื่อนไหวทำกิจกรรมต่างๆ ตาม ความสนใจและความต้องการของเด็ก
 - 8 ครูควรส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกัน มีการหมุนเวียนกันเล่น ช่วยเหลือกัน คิด แก้ปัญหาร่วมกัน จะทำให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดีจากครูและเด็ก
 - 9 ครูควรพิจารณาและเห็นความแตกต่างของเด็กแต่ละคน
- สรุปได้ว่า บทบาทของครูมีอิทธิพลต่อการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ซึ่งมีหลาย บทบาท ถ้าครูแสดงบทบาทที่เหมาะสมล้วนแต่ส่งผลดีต่อเด็ก ทำให้เด็กมีบรรยากาศที่อบอุ่น มี ผลให้การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ใดๆ ดำเนินไปอย่างราบรื่น และประสบผลสำเร็จ เด็ก สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ตามสบาย ดังนั้น การจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กมีความสนใจใน การอ่านเขียนบทบาทครูย่อมมีอิทธิพลเช่นกัน

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยต่างประเทศ

ดิกสัน และคนอื่นๆ (Dixon and others 1977 367 - 369) ได้ศึกษาเด็ก 4 กลุ่ม ในจำนวน 3 กลุ่ม ได้รับการเล่านิทานให้ฟัง หลังจากได้ทำกิจกรรม คือ การฟังนิทาน แล้วมีการ สนทนาหรือมีการพาไปศึกษานอกสถานที่ หรือแสดงบทบาทเลียนแบบตัวคน อีกกลุ่มหนึ่งฟัง นิทานนั้น ถ้าเด็กแสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาความคิดต่างๆ ได้ดี ที่สุด แสดงว่าหลังจากเด็กได้ฟังนิทานแล้ว ถ้าเด็กได้มีการสนทนาเลาเรื่องได้ไปศึกษานอก สถานที่ และได้มีการเลียนแบบตัวละครจะพัฒนาการคิดได้ดีกว่าเด็กที่ฟังโดยไม่มีการกิจกรรมอื่นๆ

และในปีเดียวกัน ไบรอันท์ และฮังเกอร์ฟอร์ด (Bryant and Hungerforh 1977 44 - 49) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลวิธีสอนความคิดรวบยอด และค่านิยมทางสิ่งแวดล้อม โดยทดลองสอนเรื่องสิ่งแวดล้อม และปัญหามลภาวะ ใช้เวลาในการทดลองสอน 1 เดือน ผลปรากฏว่า นักเรียนอนุบาลสามารถสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับผลสืบเนื่องของสิ่งแวดล้อมและสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและอภิปรายผลเพิ่มเติมว่าความสำเร็จในการสร้างความคิดรวบยอดและค่านิยมขึ้นอยู่กับการพัฒนาแบบการสอนด้วย ผู้สอนต้องมีความรู้เพียงพอ และต้องการกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

งานวิจัยต่างประเทศ

วไลพร พงศ์ศรีทัศน์ (2533 64 - 68) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ปฏิบัติการทดลองประกอบอาหารกับแบบปกติ มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 001 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองกับแบบปกติมีทักษะการสังเกต การสื่อความหมาย การลงความเห็น และการหาเหตุผลสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

และปี 2535 วันทนีย์ เหมาะะผดุงกุล (2535 66 - 72) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษา ที่ครูมีการใช้คำถามระหว่างการจัดกิจกรรมในวงกลม และเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถามหลักการจัดกิจกรรมในวงกลม โดยทดลองกับเด็กอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 32 คน ใช้เวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 5 วัน ละ 1 ครั้ง ผลปรากฏว่า เด็กก่อนประถมศึกษากลุ่มที่ครูมีการใช้คำถามในระหว่างการทำกิจกรรมในวงกลม มีพัฒนาการด้านสติปัญญาสูงกว่ากลุ่มที่ครูใช้คำถามหลังการทำกิจกรรมในวงกลมแล้ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ แสดงว่าเด็กปฐมวัยจะพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้อย่างสมบูรณ์นั้นขึ้นอยู่กับบทบาทของครู ในการจัดประสบการณ์ให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาได้ดี เด็กจะต้องมีพัฒนาการด้านสติปัญญาด้วย กล่าวคือ ภาษาคือเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิด นอกจากนี้พัฒนาการเด็กแต่ละด้านจะมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์เขียนตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ

4.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดประสบการณ์เขียนตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 87) ได้กล่าวถึงภาษาแบบธรรมชาติว่ามี จุดมุ่งหมาย อย่างกว้าง ๆ ก็คือ ช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่าง สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันไม่แยกจากกัน ถึงแม้ว่าบางครั้งเราจะเน้นที่ทักษะหนึ่งเป็นพิเศษก็ตาม เช่น ด้านการเขียนเด็กจะพัฒนาความสามารถในการเขียนจากขั้นง่าย ๆ ไปสู่ขั้นที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น เพื่อแสดงออกถึงความประทับใจของตน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อแสดงความต้องการ หรือ เพื่อเสนอสิ่งบันเทิง เด็กต้องการประสบการณ์การเขียนเครื่องหมายและทดลองเขียนคำเขียน ประโยค ซึ่งจะช่วยให้ค้นพบว่าเครื่องหมายเหล่านั้นมีความหมาย

บุษบง ดันติวงศ์ (2536 : 79) ได้กล่าวถึงจุดหมายของการสอนภาษาเขียนตาม แนวภาษาแบบธรรมชาติสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า

- 1) ช่วยให้เด็กรู้ว่า ความคิดสามารถถ่ายทอดไว้ด้วยการเขียนข้อความได้
- 2) ช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจในการเขียน
- 3) ช่วยให้เด็กกล้าเขียนตามระดับความสามารถของตน
- 4) ช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือและสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ได้ใช้สื่อความหมายใน ชีวิตประจำวัน
- 5) ช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ในการใช้ภาษาเขียนด้วยความมุ่งหมายต่างๆ

4.2 ลักษณะห้องเรียนปฐมวัยที่ใช้แนวภาษาแบบธรรมชาติ

จากหลักการภาษาแบบธรรมชาติที่ว่าเด็กควรจะมีสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวหนังสือ มี กิจกรรมปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู มีโอกาสเลือกและทำงานที่ชอบและสนใจ เพราะฉะนั้น ห้องเรียน ของแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติควรมีลักษณะดังนี้ (อารี สันตหวี 2535 : 4) มีมุม หรือศูนย์ต่างๆ เช่น มุมบ้าน มุมบล็อก มุมวิทยาศาสตร์ตามปกติ แต่ที่มุมหนังสือนั้นจะมีชั้น วางหนังสือเป็นห้องสมุด มีหนังสือวรรณกรรมเด็กอย่างน้อยควรเท่าจำนวนเด็กและจะเพิ่มมุม เขียนหนังสือ มุมอ่านหนังสือ มุมห้องสมุดในห้องเรียนจะถือเป็นจุดเด่นในการสอนภาษาแบบ ธรรมชาติ เด็กๆ จะขอยืมหนังสือไปอ่านที่บ้านได้ โดยครูจะสนับสนุนให้พ่อแม่อ่านหนังสือให้ ลูกฟังที่บ้าน สำหรับหนังสือวรรณกรรมเด็กที่มุมห้องสมุดนั้นครูจะต้องแสวงหาหาเพิ่มเติมและ เปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาโดยอาจจะแลกเปลี่ยนกับห้องอื่น ถ้าโรงเรียนมีห้องสมุดรวมกับบรรณารักษ์ แต่มุมห้องสมุดในห้องเรียนก็จะต้องมีและเพราะเป็นสิ่งจำเป็นในการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่

เด็กจะต้องใกล้ชิดและแวดล้อมด้วยหนังสือตามหลักการซึ่มซาบภาษา (Immersion) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามธรรมชาติ มุมเขียนหนังสือควรมีโต๊ะเก้าอี้ให้เด็กนั่งเขียน บอร์ดชานอ้อยที่ติดผนังอาจจะใช้ติดผลงานเขียนหรือวาดของเด็ก และเป็นที่ติดประกาศต่าง ๆ เพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือ มีมุมเวทีหุ่น เพื่อให้เด็กได้แสดงออกทางภาษาในการแสดง เล่าเรื่องสวนมุมอื่นๆ เช่น มุมคณิตศาสตร์ มุมวิทยาศาสตร์ก็จะมีป้ายหรือบัตรชื่อ จำนวน เพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับสัญลักษณ์

4.3 กิจกรรมและการเรียนตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ

กิจกรรมประจำวันในชั้นเรียนระดับปฐมวัยที่ใช้แนวภาษาแบบธรรมชาติคล้ายคลึงกับชั้นเรียนที่สอนตามแนวปกติ เพียงแต่แต่ละกิจกรรมจะมีการใช้ภาษา และตัวหนังสือมากขึ้น การเพิ่มมุมห้องสมุด มุมอ่านและมุมเขียน ก็เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสื่อและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ภาษาเขียนมากขึ้น

กิจกรรมประจำวันตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ (อารี สันทนต์ 2535 :10) อาจเป็นดังนี้

08.30 - 09.00 น	โรงเรียนเข้า - รับเด็กเป็นรายบุคคล กิจกรรมเสรีตามกิจกรรมศิลปะที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้
09.00 - 09.30 น	กิจกรรมวงกลม ครูกับนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มีสนทนาร้องเพลง เล่นหุ่น อ่านหนังสือร่วมกัน
09.30 - 10.30 น	เล่นเสรีตามมุมและมีมุมพิเศษมุมหนึ่งที่แสดงเรื่องราวตามหน่วย
10.30 - 10.40 น	พักรับประทานอาหารว่าง ถ้าเป็นไปได้ควรจัดอาหารว่างให้สัมพันธ์กับหน่วย
10.40 - 11.15 น	เล่นกลางแจ้ง ทำให้การเล่นกลางแจ้งสัมพันธ์กับหน่วยเรื่องที่กำลังเรียน
11.15 - 11.25 น	พักเข้าห้องน้ำ ล้างมือ เด็กที่เสร็จก่อนทยอยมาดูหนังสือที่มุมห้องสมุด
11.25 - 11.50 น	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะทำให้กิจกรรมนี้สัมพันธ์กับหน่วยเรื่องที่กำลังเรียน
11.50 - 13.00 น	พักรับประทานอาหารกลางวัน และเตรียมตัวนอนพักตอนบ่าย
13.00 - 14.30 น	ดินนอน
15.10 - 15.30 น	พักรับประทานอาหารว่าง

15 30 - 15 50 น	เกมการศึกษา
15 50 - 16 00 น	สรุป เตรียมตัวกลับบ้าน ครูจะฝากเอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมหรือหน่วยเรื่องที่เรียนไปให้ผู้ปกครอง

การสอนภาษาแบบธรรมชาติจะมีทั้งส่วนที่เด็กมีอิสระที่จะใช้ภาษาตามความสนใจของตน และมีทั้งส่วนที่ครูเสนอแนะการใช้ภาษาที่บูรณาการกับหน่วยที่เรียน ตัวอย่างหน่วย "การเติบโตของพืช" แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการภาษากับเนื้อหาอื่นในหน่วยการเรียนรู้

4 4 บทบาทครูตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ

บุษบง ดันติวงศ์ (2536 : 44) ได้กล่าวถึงบทบาทครูว่าครูจะคำนึงถึงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาให้กับเด็ก ครูจะแนะนำให้เด็กเข้าใจการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ที่เด็กประสบในชีวิตประจำวัน และจะเปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจ โดยเสี่ยงกับความล้มเหลวน้อยที่สุดเพราะเด็กสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้เสมอ เด็กจะได้รับประสบการณ์และทัศนคติที่ดีต่อภาษาไปพร้อมๆ กัน ครูจะถือว่าการตัดสินใจเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการทางภาษาเมื่อเด็กได้เริ่มงานแล้ว เด็กจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจในการนำเสนอผลงานของตน ครูจะจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็กเชิญชวนให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์นั้นและสนับสนุนให้เด็กสื่อสารแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น

ฉันทนา ภาคบงกช (2536 : 35) ได้กล่าวถึงบทบาทครูตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ว่า

- 1) รักเด็กและมีความเข้าใจพัฒนาการเด็ก
- 2) รู้หลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรม สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก
- 3) ให้โอกาสเด็กฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อให้เด็กแต่ละคนพัฒนาไปตามศักยภาพ

4 5 การประเมินผลตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ

การประเมินตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ อารี สันหนวี ได้กล่าวถึงแฟ้มรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แฟ้มรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับพฤติกรรม (portfolio) วาหมายถึงการรวบรวมทั้งผลงานและหลักฐานแสดงกระบวนการทำงานของเด็กที่แสดงความพยายาม ความก้าวหน้าและความสำเร็จมากกว่าหนึ่งจุดมุ่งหมาย การเก็บรวบรวมให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกผลงานของตน เป็นวิธีที่รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีต่างๆ เป็นการจัดเก็บ

ที่มีระบบ มีจุดมุ่งหมาย การรวบรวมเอกสารทุกชิ้นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการเรียนรู้ แนวคิดในการใช้แฟ้มรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมไว้ดังนี้ (อารี สันทนต์ 2535 30 - 38)

- 1) ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้
- 2) เป้าหมายคือสิ่งที่เด็กสามารถทำได้
- 3) เชื่อมโยงการประเมินได้หลายวิธี
- 4) มีความต่อเนื่องในการประเมินมากกว่าเป็นคะแนน เกรด
- 5) ให้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดของพฤติกรรมเด็กมากกว่าการทดสอบ

อารี สันทนต์ (2535 40) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเขียนของเด็กจะใช้การสังเกตของครูและการรวบรวมตัวอย่างผลงานของเด็ก แบบทดสอบที่ทดสอบทักษะย่อยในการเรียนภาษาไม่ใช่วิธีประเมินของแนวนี้ ครูควรจะสังเกตพัฒนาการของเด็กและหาทางช่วยเหลือและส่งเสริมตามกรณี

ลอมคินส์ (Lompins, อ้างถึงใน Gehrenbeck and Hanks 1990) กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างการประเมินตามแนวภาษาแบบธรรมชาติกับแนวการสอนอ่านเขียนปกติว่า แนวการสอนอ่านเขียนปกติ ครูจะประเมินความยาวของข้อความเมื่อเด็กทำเสร็จ แต่แนวภาษาแบบธรรมชาติครูจะเตรียมให้คำชี้แนะขณะที่เด็กเขียนเพราะฉะนั้นเด็กสามารถให้คำชี้แนะในการพัฒนาการเขียนของตัวเอง การประเมินมุ่งไปที่กระบวนการที่เด็กใช้

สโคลเลอร์ และฟิลลิปส์ (Schlosser and Phillips 1991) กล่าวว่า การทดสอบที่เป็นการทดสอบทักษะย่อยๆ ที่เป็นทักษะเฉพาะทางภาษา ไม่สามารถบอกกระบวนการที่เด็กใช้ในการเขียนตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิธีการที่มองการเขียนว่า เป็นกระบวนการใช้ประสบการณ์ที่มีความหมายจากระบบของภาษา เนื่องจากการทดสอบ อาจมีผลกระทบต่อการพัฒนาหลักสูตรของครู ทางเลือกที่ครูจะประเมินตามแนวภาษาแบบธรรมชาติควรสะท้อนปรัชญา หลักการและการประเมินที่บูรณาการประสบการณ์ทางภาษาในบริบทของสถานการณ์นั้นๆ

แนวการประเมินภาษาแบบธรรมชาติมีจุดมุ่งหมายที่คำนึงถึงความต้องการของเด็กแต่ละคน การสังเกตที่ต่อเนื่องจะช่วยให้ครูสามารถวางแผนในการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางและตรงกับพัฒนาการของเด็ก

การสังเกตการเขียนของเด็กในการใช้ภาษาจากสถานการณ์ที่หลากหลายจะช่วยให้ครูเก็บรวบรวมข้อมูลที่ช่วยให้ครูเข้าใจและสนับสนุนพัฒนาการทางการเขียนของเด็ก

การประเมินไม่ควรสร้างขึ้นเพื่อใช้แยกหรือเปรียบเทียบเด็กแต่ละคนแต่การประเมินควรเป็นเครื่องมือในการเป็นโครงสร้างการวิเคราะห์ และการแก้ไขหลักสูตรและสภาพแวดล้อมของแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

พอลสัน (Paulson) กล่าวถึงถึงวิธีการประเมินการสอนตามแนวภาษาแบบ
ธรรมชาติ สรุปได้ดังนี้

- 1) เป็นการประเมินที่ยึดผู้เรียนมากกว่ายึดเกณฑ์ปกติหรือยึดเกณฑ์มาตรฐาน
- 2) เป็นการประเมินจากสิ่งที่เด็กรู้ไม่ใช่การประเมินที่เริ่มต้นที่สิ่งที่เด็กไม่รู้
- 3) เป็นการประเมินที่เริ่มต้นจากการประเมินตัวเองและประเมินโดยเพื่อนครูและ

ผู้ปกครอง

- 4) เป็นการประเมินที่สอดคล้องกับกระบวนการไม่ใช่พิจารณาผลงานอย่างเดียว
- 5) เป็นการประเมินที่ต่อเนื่องทั้งหลักสูตรและการสอนไม่ขัดแย้งกับหลักสูตร
- 6) เป็นการประเมินที่ไม่มีการกำหนดล่วงหน้า สามารถจัดระบบและแก้ไขได้

เมื่อต้องการ

- 7) เป็นการประเมินที่ไม่แยกเฉพาะทักษะย่อยของภาษา
- 8) เป็นการประเมินที่ประกอบด้วยการประเมินเนื้อหา ภาษา ความคิดและ

การสนทนา

- 9) เป็นเทคนิคการประเมินทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
- 10) เป็นการประเมินที่อยู่บนพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับแนวการสอนภาษาแบบ

ธรรมชาติ (รัญจวน ปราโมจน์ย์ 2544 56, อ้างอิงจาก Paulson 1990 133)

4.6 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ด้านการเขียน

งานวิจัยต่างประเทศ

มีงานวิจัยของต่างประเทศหลายฉบับ สนับสนุนการจัดประสบการณ์ด้านการเขียนตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ เช่น ฮิปเปิล (Hipple 1985) ซึ่งได้ทดลองการจัดกิจกรรมการเขียนบันทึกกับเด็กอนุบาล จำนวน 23 คน ทุกวัน วันละ 30 นาที เป็นเวลา 1 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กให้ความสนใจกิจกรรมนี้มาก มีทักษะการฟัง การพูด การอ่านสูงขึ้น มีความมั่นใจและพัฒนาการตัดสินใจด้วยตนเอง

โลเปส (Lopez 1990) ได้วิจัยการเขียนบันทึกแบบสนทนา (Dialogue Journal Writing) ในระดับอนุบาลและเกรด 1 ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่เขียนบันทึกโดยครูเขียนตอบสัปดาห์ละ 2 ครั้ง จะมีพัฒนาการในการเขียนอย่างมีนัยสำคัญ

มัลฮอลล์ (Mulhall 1992) ได้เขียนบทความสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเขียนบันทึกของเด็กอนุบาลว่า แม้ว่าจะดูว่าเป็นงานที่หนัก แต่ก็กิจกรรมที่ได้ผลมากทั้งครูและเด็ก เพราะเป็นการสอนให้เด็กเห็นความสำคัญของการเขียนและถือเป็นประโยชน์ตรงของการสอนการเขียนบันทึกให้กับเด็กด้วย

เกรส (Cress 1989) ได้ศึกษาการตอบสนองของเด็กอนุบาลต่อการเขียนบันทึกทุกวัน กรณีที่ศึกษาเป็นเด็ก 5 คน ที่เขียนบันทึกกับเพื่อนในมุมการเขียนในห้อง ครูจะเขียนตอบงานของเด็กแต่ละคนทุกวัน ผลการวิจัยพบว่า การเขียนบันทึกส่งเสริมให้เด็กเข้าใจว่าการเขียนสามารถเป็นวิธีสื่อสารได้ เด็กสามารถที่จะสนทนาในเรื่องที่เขียนกับครู

เฟนนาศี (Fennacy, 1988) ได้ศึกษาวิธีการสอนและวิธีการรู้หนังสือในห้องเรียนอนุบาล 2 แบบ คือ ห้องแรกใช้หลักสูตรโดยใช้แบบฝึกหัดที่เน้นเด็กด้านพยัญชนะเสียงและคำ ห้องที่ 2 มีการใช้หลักสูตรตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ โดยปฏิบัติกับเด็กเหมือนเด็กเป็นนักอ่านและนักเขียน ผลการวิจัยพบว่า เด็กในห้องที่สอนภาษาแบบธรรมชาติมีความรู้ด้านการอ่านเขียนเพิ่มขึ้นมาก เต็มใจที่จะเขียนโดยไม่ต้องให้ผู้ใหญ่ช่วยเหลือ มีการปรับปรุงและเรียบเรียงระหว่างการเรียนรู้บ่อย

งานวิจัยในประเทศ

หรรษา นิลวิเชียร และพรรณรัตน์ เสาธรรมสาร (2534 60) ได้ศึกษาลักษณะการเขียนที่ปรากฏในเด็กเล็ก โดยการเก็บตัวอย่างการเขียนของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 โรงเรียนอนุบาลปัตตานี และโรงเรียนเทศบาล 4 อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ในปีการศึกษา 2534 จำนวน 193 คน โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม 2534 ผลการวิจัยพบว่า เด็กมีความเข้าใจกฎของการเขียนต่างๆ เด็กเข้าใจว่าการเขียนแตกต่างจากการวาดภาพการเขียนของเด็กนั้นไม่ได้เป็นการเขียนที่เกิดขึ้นจากการลอกเลียนแบบ ถึงแม้ว่าเด็กจะเห็นแบบอย่างการเขียนของผู้ใหญ่ แต่เด็กจะสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมาเอง เด็กจะสร้างความรู้ในการเขียนด้วยตนเอง โดยไม่ได้ลอกเลียนแบบทุกสิ่งทุกอย่างที่เหมือนการเขียนที่ถูกต้องของผู้ใหญ่

ประไพ แสงดา (2544 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์เสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงระยะเวลาของการจัดประสบการณ์เสริมการเล่านิทานไม่จบเรื่อง ที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นความสามารถด้านการเขียนสูงขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเด็กในวัยอนุบาลเริ่มมีความสนใจในการเขียน ผู้ใหญ่ควรส่งเสริมให้เด็กมีความสนใจในการเขียน เพราะถ้าเด็กสนใจที่จะเขียนแล้วได้รับการส่งเสริม การยอมรับ การตอบสนองจากผู้ใหญ่แล้วการเขียนของเด็กก็จะมีประสิทธิภาพซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาการเขียนของเด็กนั้นควรส่งเสริมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ในส่วนของโรงเรียนเป็นหน้าที่ของครูที่จะจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดความสนใจและมีความพร้อมที่จะเขียนในรูปแบบต่างๆ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในแนวนี้นั้นให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะ

ทางภาษาทั้ง 4 ด้านคือด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนไปพร้อมๆกันแบบองค์รวม ไม่แยกเป็นทักษะย่อย มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภาษา จัดให้เด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ได้เรียนรู้ภาษาจากสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กและได้เรียนรู้จากการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของเด็กเอง เด็กมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน ครูมีบทบาทในการตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็ก เป็นแบบอย่างที่ดีในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ยอมรับในความสามารถของเด็กให้คำแนะนำและกำลังใจแก่เด็ก ซึ่งวิธีการเหล่านี้สามารถช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายใน เพื่อที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1 การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
- 2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3 แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
- 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 2 ห้องเรียน ของโรงเรียนวัดนางนอง (พิพัฒน) สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 59 คน

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนวัดนางนอง (พิพัฒน) แขวงบางค้อ เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากห้องเรียนมา 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 29 คน จากประชากรจำนวน 2 ห้องเรียนจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนและแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 29 คน ในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เป็นเวลา 3 วัน แล้วนำผลที่ได้มาทำการให้คะแนนตามแบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนและแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียน โดยจัดเรียงลำดับคะแนนจากน้อยไปหามาก คัดเลือกเด็กที่มีคะแนนพัฒนาการด้านการเขียนและพฤติกรรมความสนใจในการเขียนอยู่ในกลุ่มต่ำจำนวน 10 คน เป็นตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- 1 แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ
- 2 แบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียน
- 3 แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย

1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน

1 1 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

1 2 ศึกษาเอกสารสิ่งพิมพ์ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

1 3 ศึกษาคู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ

1 4 ศึกษาวิธีการสร้างแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ ตลอดจนการศึกษาดูงานโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ

1 5 นำแผนการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตร (ก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ) มาเสนอให้เด็กนักเรียนเลือกเนื้อหาในหน่วยเพื่อสร้างแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ

รูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ ประกอบด้วย หน่วยการสอน จุดประสงค์การจัดประสบการณ์ เนื้อหา การดำเนินการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน ประเมินผล สอดคล้องกับหน่วยประสบการณ์ ซึ่งกำหนดขั้นตอนดำเนินกิจกรรมเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1 5 1 ขั้นนำ

1 5 2 ขั้นกิจกรรม

1 5 3 และขั้นสรุป

1 6 นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาความสอดคล้องของจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินการจัดกิจกรรม สื่อการเรียน และการประเมินผล เป็นผู้ตรวจ เพื่อปรับปรุงแก้ไข 3 ทาน ดังนี้

1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร พัทรี ผลโยธิน	อาจารย์ประจำสาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2 อาจารย์ ดร วรนาท รักสกุลไทย	ผู้อำนวยการฝ่ายอนุบาล
โรงเรียนเกษมพิทยา
3 อาจารย์กนิษฐา ชูจันทร์	อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาล
โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย

1.7 ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ตามคำแนะนำของ ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยการปรับแผนที่ผู้เชี่ยวชาญให้แก้ไข มีดังนี้

1 ปรับเวลาจาก 20 นาที เป็น 30 นาที

2 ปรับการใช้สื่อเป็นของจริง

1.8 นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ แล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์อีกครั้ง โดยการปรับภาษาที่เข้าใจง่าย และใช้ในชีวิตประจำวัน

2 แบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนและแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมายด้วยภาษาเขียนของเด็กปฐมวัยในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 2.1 มากำหนดขอบเขตระดับพัฒนาการเขียนและพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 2.1 และ 2.2 มาสร้างแบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนและพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยเพื่อใช้ในการประเมินพัฒนาการเขียนและพฤติกรรมความสนใจในการเขียน ดังนี้

2.4 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของระดับพัฒนาการด้านการเขียนซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

2.4.1 ด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน แบ่งเป็น 4 ระดับพัฒนาการ

- เขียนสื่อความหมายโดยการวาดภาพอย่างเดียว
- ลอกคำหรือข้อความตามตัวอย่างได้
- จำมาเขียนแต่เขียนได้ไม่ถูกต้อง
- จำมาเขียนได้ถูกต้อง

2.4.2 ด้านทิศทางในการเขียน แบ่งเป็น 4 ระดับพัฒนาการ

- ปรากฏทิศทางในการเขียนแต่เขียนสะเปะสะปะ
- เขียนจากซ้ายไปขวา ขวาไปซ้าย ไม่สม่ำเสมอ
- เขียนจากซ้ายไปขวา ขวาไปซ้าย สม่ำเสมอ
- เขียนจากซ้ายไปขวา สม่ำเสมอ

2 4 3 ด้านวิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน แบ่งเป็น 4

ระดับพัฒนาการ

- ไม่รู้ความหมาย ถ่ายทอดด้วยการบอกด้วยตนเองไม่ได้
- รู้ความหมาย แต่ถ่ายทอดด้วยการบอกให้ผู้อื่นเขียนได้
- รู้ความหมาย แต่ถ่ายทอดด้วยการบอกให้ผู้อื่นเขียนและตนเองเขียนบ้าง
- รู้ความหมาย และถ่ายทอดด้วยการเขียนเองทั้งหมด

2 4 4 ด้านความซับซ้อนของความหมาย แบ่งเป็น 4 ระดับพัฒนาการ

- ไม่ปรากฏการใช้ตัวอักษร
- ปรากฏการใช้ตัวอักษร
- ปรากฏการใช้ตัวอักษรที่เป็นคำ 1 คำ
- ปรากฏการใช้ตัวอักษรที่เป็นคำ 2 คำขึ้นไป

2 5 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยตามแนวภาษาแบบธรรมชาติไว้ดังนี้ ดังนี้

- หยิบจับอุปกรณ์ดินสอ ปากกา สี กระดาษ มาขีดเขียนหรือวาดภาพ
- ขอให้ครูหรือเพื่อนช่วยเขียน วาดภาพให้ดู
- ชักชวนให้เพื่อนเขียน หรือวาดภาพ
- นำผลงานของตนให้เพื่อนดูอย่างภาคภูมิใจ หรือขอดูผลงานของผู้อื่น

2 6 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยนำแบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ให้เหมาะสม จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1 อาจารย์ภาวิณี แสนทวีสุข	กรมวิชาการ
2 อาจารย์อารี เกษมรติ	อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ
3 อาจารย์กนิษฐา ชูจันทร์	อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาล
โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย

2 7 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ โดยการนำเกณฑ์การให้คะแนนของกระบวนการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาเครื่องมือและหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (IOC) โดยใช้เกณฑ์คุณภาพตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จึงถือว่าใช้ได้ (บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์ 2526 : 89) ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่า IOC เท่ากับ 67 - 100 จึงถือวาค่าแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่มีค่าสูงสามารถนำมาเก็บรวบรวมข้อมูลได้

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวจากที่ เบอร์กและเกล (Barnett and Johnson 1996 31, อ้างอิงจาก ศิริรัตน์ ชูชีพ 22) ได้กล่าวว่า รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมหรือกระบวนการภายใน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทำการทดลองและเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทดลอง เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการทดลองครั้งนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ก่อนการทดลอง		ขณะทดลอง	
	T_0	XT_1, XT_2	X, T_8
เมื่อ	T_0	แทน	การสังเกตและประเมินก่อนการทดลอง
	X	แทน	การดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนว ภาษาแบบธรรมชาติ
	T_1, T_2	แทน	การสังเกตและประเมินขณะทำการทดลองทุกครั้ง

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ได้มีขั้นตอนดังนี้

1 จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ทำการทดลองให้เหมาะสม ดังนี้

- จัดมุมส่งเสริมการเขียน
- จัดมุมหนังสือนิทาน
- จัดมุมของเล่น

2 จัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) ในแต่ละด้านของพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนจากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์แบบปกติของกลุ่มตัวอย่าง 10 คน ก่อนการทดลองเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ในวันจันทร์ พุธ และศุกร์ในช่วงเวลา 09 00 น - 09 30 น เป็นเวลา 30 นาที ตั้งแต่วันที่ 8 - 12 ธันวาคม พ.ศ. 2547 โดยใช้แบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนและแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนบันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

จำนวน 2 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าแนบพื้นฐาน (Baseline Data) ของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้าน

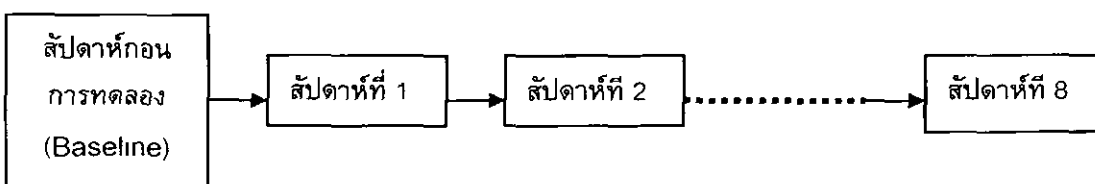
3 ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ในวันจันทร์ พุธ และศุกร์ในช่วงเวลา 09 00 น - 10 00 น เป็นเวลา 30 นาที ตั้งแต่วันที่ 8 มกราคม - 5 มีนาคม พ.ศ. 2548 โดยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเพื่อทำการเก็บงานเขียนและพฤติกรรมความสนใจในการเขียน โดยใช้แบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนและแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4 การบันทึกพัฒนาการด้านการเขียนและพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย ปรากฏตามระดับพัฒนาการขึ้นใด ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องนั้น

5 เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

ตาราง 2 วัน เวลา และกิจกรรมที่ทำการทดลอง

การจัดกิจกรรม	ระยะเวลาที่ทำการทดลอง	วันที่ทำการทดลอง	เวลา
การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบ	8 สัปดาห์ จำนวน 24 ครั้ง	วันจันทร์ พุธ ศุกร์	09 00 – 09 30 น
ธรรมชาติ			

บทบาทครูในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ บทบาทครู

ครูเป็นแบบอย่างของการเขียน

ครูจะต้องเป็นแบบอย่างในการเขียน แสดงให้เด็กเห็นว่า ครูสนุกกับการเขียน และให้เด็กเห็นแบบอย่างการเขียน สื่อความหมายในชีวิตจริง ส่งเสริมให้เด็กนำประสบการณ์เดิมมาใช้

ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

ครูจะต้องเป็นผู้ที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสภาพสังคม การเตรียมอุปกรณ์หรือแหล่งข้อมูลสำหรับเด็ก และเป็นผู้ที่จัดให้ห้องเรียนมีบรรยากาศของการเรียนรู้ซึ่ง ได้แก่ การให้เด็กมีโอกาสดูและเขียน สนับสนุนให้เด็กกล้าที่จะเขียนคำที่ไม่เคยพบมาก่อน ยอมรับในสิ่งที่เด็กเขียน และตอบสนองต่อความพยายามของเด็กในทางบวก ไม่ตำหนิหรือวิพากษ์วิจารณ์เมื่อเด็กเขียนยังไม่ถูกต้อง

ครูเป็นผู้จัดการการเรียนรู้

ครูจะต้องจัดการให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ต้องให้เด็กได้เรียนรู้แบบร่วมมือ และต้องให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน

ครูเป็นผู้ประเมินพัฒนาการด้านการเขียน

ครูจะต้องเป็นผู้ประเมินผลพัฒนาการด้านการเขียนของเด็ก เพื่อดูความก้าวหน้าและจะได้ส่งเสริมเด็กได้เหมาะสม

บทบาทเด็ก

- 1 เด็กจะเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 2 เด็กจะเรียนรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับครูอย่างใกล้ชิด
- 3 เด็กจะเรียนรู้แบบร่วมมือมากขึ้นทั้งกับครูและเพื่อนๆ
- 4 เด็กจะเรียนรู้ในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นไม่ใช่ทำงาน
- 5 เด็กจะเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานเขียนและพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีหลักการดำเนินการดังนี้

- 1 การเก็บข้อมูลจากงานเขียน โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ระดับพัฒนาการทางการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2 เก็บข้อมูลของการทดลองจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน โดยให้เด็กเขียนงานจากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ในวันจันทร์ พุธ และศุกร์ วันละ 30 นาที และนำผลงานมาให้คะแนนตามเกณฑ์ระดับพัฒนาการทางการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3 การเก็บข้อมูลพฤติกรรมความสนใจในการเขียน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนโดยใช้ผู้สังเกตจำนวน 2 คน คือผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

4 จัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) ในแต่ละด้านของพัฒนาการด้านการเขียน และพฤติกรรมความสนใจในการเขียนจากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์แบบปกติของกลุ่มตัวอย่าง 10 คนก่อนการทดลองเป็นเวลา 1 สัปดาห์ในวันจันทร์ พุธ และศุกร์ในช่วงเวลา 09 00 น - 09 30 น เป็นเวลา 30 นาที ตั้งแต่วันที่ 8 - 12 ธันวาคม พ.ศ. 2547

5 ทำการบันทึกให้คะแนนในแบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนและแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียน เมื่อสิ้นสุดของช่วงการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติจบลง สังเกตพัฒนาการด้านการเขียนและพฤติกรรมความสนใจในการเขียนเป็นเวลา 8 สัปดาห์ และทำการสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนวันละ 3, 3, และ 4 คน ตามลำดับ ก่อนหลังจนสิ้นสุดการทดลอง

ตาราง 3 การหมุนเวียนลำดับการสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย

วัน เวลา	จันทร์ 09 00 - 09 30 น		พุธ 09 00 - 09 30 น		ศุกร์ 09 00 - 09 30 น	
สัปดาห์ (Baseline)	ผู้สังเกต คนที่ 1	ผู้สังเกต คนที่ 2	ผู้สังเกต คนที่ 1	ผู้สังเกต คนที่ 2	ผู้สังเกต คนที่ 1	ผู้สังเกต คนที่ 2
(Baseline)	1, 2, 3		4, 5, 6		7, 8, 9, 10	
1	1, 2, 3		4, 5, 6		7, 8, 9, 10	
2	7, 8, 9, 10		1, 2, 3		4, 5, 6	
3	4, 5, 6		7, 8, 9, 10		1, 2, 3	
4	1, 2, 3		4, 5, 6		7, 8, 9, 10	
5	7, 8, 9, 10		1, 2, 3		4, 5, 6	
6	4, 5, 6		7, 8, 9, 10		1, 2, 3	
7	1, 2, 3		4, 5, 6		7, 8, 9, 10	
8	7, 8, 9, 10		1, 2, 3		4, 5, 6	

6 ในการสังเกตความสนใจในการเขียนโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน ทำการสังเกตเด็กเป็นกลุ่ม ในช่วงการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเป็นเวลา 8 สัปดาห์

7 เมื่อสิ้นสุดการทดลองนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐานเพื่อศึกษาพัฒนาการด้านการเขียนและพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ ในช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์

8 การบันทึกคะแนน การให้คะแนนของแบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนในแต่ละระดับพัฒนาการเป็น 1, 2, 3, 4 ดังนี้

8 1 ด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน แบ่งเป็น 4 ระดับพัฒนาการ

- คะแนน 1 หมายถึง เขียนสื่อความหมายโดยการวาดภาพอย่างเดียว
- คะแนน 2 หมายถึง ลอกคำ หรือข้อความตามตัวอย่างได้
- คะแนน 3 หมายถึง จำมาเขียนได้ แต่เขียนไม่ถูกต้อง
- คะแนน 4 หมายถึง จำมาเขียนได้ถูกต้อง

8 2 ด้านทิศทางในการเขียน แบ่งเป็น 4 ระดับพัฒนาการ

- คะแนน 1 หมายถึง ปรากฏทิศทางในการเขียนแต่เขียนสะเปะสะปะ
- คะแนน 2 หมายถึง เขียนจากซ้ายไปขวา ขวาไปซ้ายไม่สม่ำเสมอ
- คะแนน 3 หมายถึง เขียนจากซ้ายไปขวาหรือขวาไปซ้ายแต่สม่ำเสมอ
- คะแนน 4 หมายถึง เขียนจากซ้ายไปขวา สม่ำเสมอ

8 3 ด้านวิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน แบ่งเป็น 4 ระดับพัฒนาการ

- คะแนน 1 หมายถึง ไม่รู้ความหมายถ่ายทอดด้วยการบอกด้วยตนเองไม่ได้
- คะแนน 2 หมายถึง รู้ความหมาย แต่ถ่ายทอดด้วยการบอกให้คนอื่นเขียน
- คะแนน 3 หมายถึง รู้ความหมาย แต่ถ่ายทอดด้วยการบอกให้คนอื่นเขียน และตนเองเขียนบ้าง
- คะแนน 4 หมายถึง รู้ความหมาย และถ่ายทอดด้วยการเขียนเองทั้งหมด

8 4 ด้านความซับซ้อนของความหมาย แบ่งเป็น 4 ระดับพัฒนาการ

- คะแนน 1 หมายถึง ไม่ปรากฏการใช้ตัวอักษร
- คะแนน 2 หมายถึง ปรากฏการใช้ตัวอักษร
- คะแนน 3 หมายถึง ปรากฏการใช้ตัวอักษรที่เป็นคำ 1 คำ
- คะแนน 4 หมายถึง ปรากฏการใช้ตัวอักษรที่เป็นคำ 2 คำขึ้นไป

9 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1 หาสถิติพื้นฐานระดับพัฒนาการด้านการเขียนและพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยในขณะที่ทำการทดลองโดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2 วิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายด้านและโดยรวม ก่อนและหลังการทดลองโดยใช้

t - test แบบ Dependent Sample

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

1.1 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเกณฑ์ให้คะแนนงานเขียน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ 2524 : 85) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างระดับพัฒนาการ ทางการเขียนกับงานเขียน
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เนื้อหาทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2536 : 59)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) จากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์ 2541 : 69)

$$S = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย 2 ที่มีความสัมพันธ์กันโดยใช้สถิติ t - test แบบ Dependent จากสูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2540 : 165)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ t	แทน	ค่าที่ใช้การพิจารณาในการแจกแจงแบบที
D	แทน	ความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรม
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง การแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติการเปรียบเทียบความแตกต่างที่
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 01$
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 05$

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ระดับคะแนนความสามารถด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนวัดนางนอง (พิพัฒน์) แขวงบางค้อ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์คะแนนความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย

1 1 การวิเคราะห์คะแนนความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยในแต่ละสัปดาห์

1 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถด้านการเขียน

ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คะแนนความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย

2 1 การวิเคราะห์คะแนนความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยในแต่ละสัปดาห์

2 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสนใจในการเขียนระหว่าง

ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จากคะแนนความสามารถด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยโดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์คะแนนความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย

1.1 การวิเคราะห์คะแนนความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยในแต่ละสัปดาห์

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการตรวจผลงานโดยรวมในแต่ละสัปดาห์ทั้งสัปดาห์ก่อนการทดลอง และระหว่างการทดลองทั้งหมด 8 สัปดาห์ มาหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ ก่อนการทดลอง และระหว่างการทดลองการเขียนในแต่ละสัปดาห์

สัปดาห์ที่	$\bar{X}$	S
Baseline	1 47	0 17
1	1 47	0 17
2	2 27	0 34
3	3 37	0 60
4	5 27	1 35
5	7 13	1 91
6	9 55	3 76
7	13 93	1 84
8	15 27	1 00

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการเขียนจากการทดลองโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติในแต่ละช่วงสัปดาห์สูงขึ้นเป็นลำดับ โดยคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการเขียนรวมแต่ละสัปดาห์ในสัปดาห์ก่อนการทดลองเท่ากับ 1 47 สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1 47, 2 27, 3 37, 5 27, 7 13, 9 55, 13 93, และ 15 27 ตามลำดับ

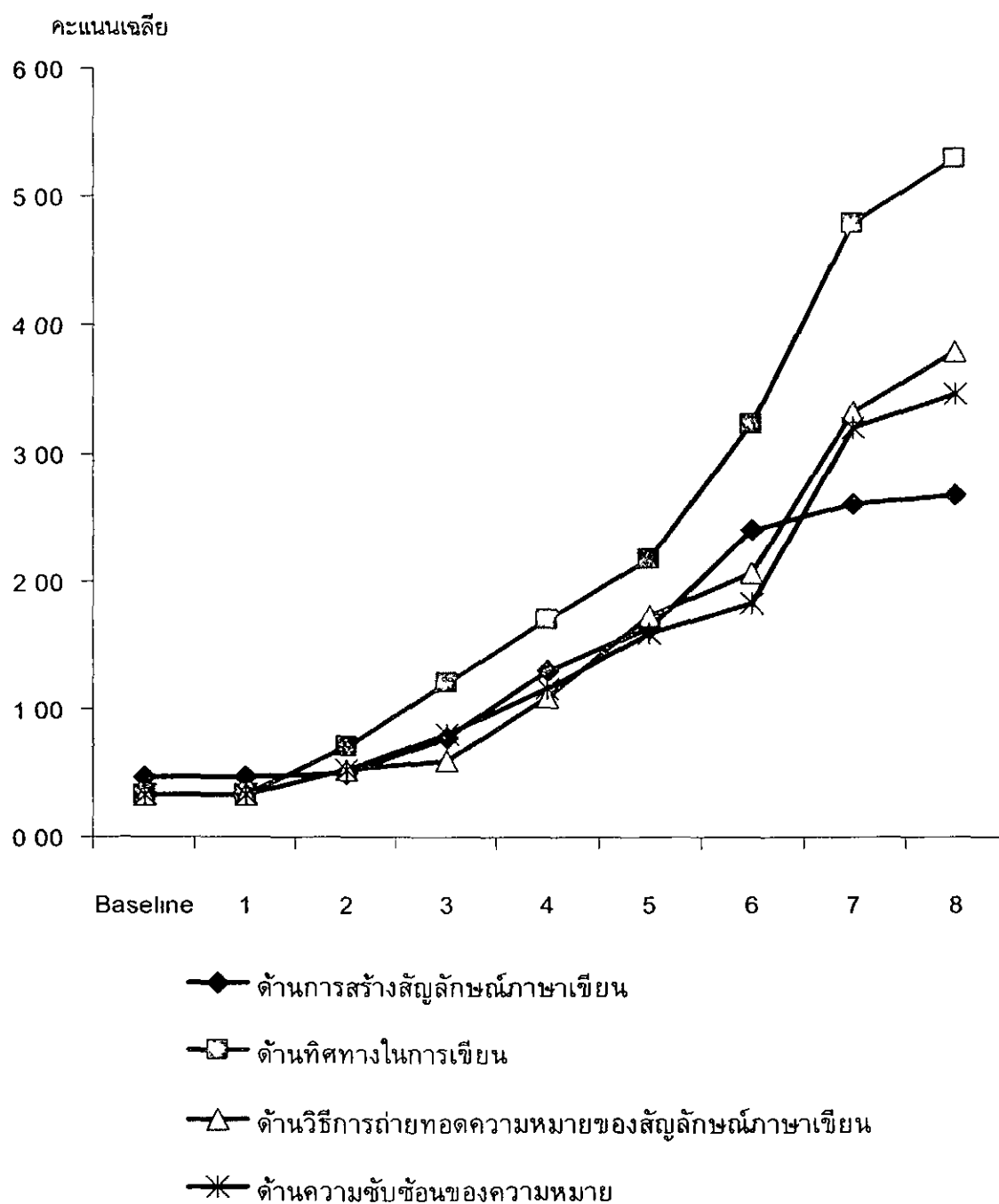
เนื่องจากผู้วิจัยวัดความสามารถทางการเขียนของเด็กปฐมวัยเป็น 4 ด้าน คือด้าน ด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ด้านทิศทางการเขียน ด้านวิธีถ่ายทอดความหมายของ สัญลักษณ์ภาษาเขียน ด้านความซับซ้อนของความหมาย และเพื่อให้เห็นภาพของความสามารถ ด้านการเขียนชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอความสามารถด้านการเขียนเป็นรายด้าน ดังตาราง 5 และนำเสนอเป็นเส้นภาพดังแสดงในภาพประกอบ 12

ตาราง 5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ ก่อนการทดลอง และระหว่างการทดลองในแต่ละช่วงสัปดาห์จำแนกตามรายด้าน รวมของเด็กทุกคน

ระยะเวลา	ความสามารถด้านการเขียน							
	ด้านการสร้าง สัญลักษณ์ ภาษาเขียน		ด้านทิศทางการ เขียน		ด้านวิธีถ่ายทอด ความหมายของ สัญลักษณ์ภาษาเขียน		ด้านความซับซ้อน ของความหมาย	
สัปดาห์ที่	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Baseline	0 47	0 17	0 33	0 00	0 33	0 00	0 33	0 00
1	0 47	0 17	0 33	0 00	0 33	0 00	0 33	0 00
2	0 50	0 18	0 70	0 25	0 53	0 17	0 53	0 23
3	0 77	0 16	1 20	0 42	0 60	0 14	0 80	0 28
4	1 30	0 48	1 70	0 67	1 10	0 27	1 17	0 48
5	1 63	0 62	2 17	0 79	1 73	0 34	1 60	0 52
6	2 40	0 44	3 23	0 75	2 07	0 21	1 83	0 92
7	2 60	0 14	4 80	0 91	3 33	0 54	3 20	0 69
8	2 67	0 00	5 33	0 00	3 80	0 42	3 47	0 69

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการเขียนจาก การทดลองใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติในแต่ละด้าน แต่ละช่วง สัปดาห์สูงขึ้นตามลำดับ ทั้ง 4 ด้าน

เส้นภาพแสดงการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเป็นรายด้านของเด็กปฐมวัยในแต่ละสัปดาห์จำแนกเป็นรายด้านรวมของเด็กทุกคน

ภาพประกอบ 12 เส้นภาพแสดงการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเป็นรายด้านของเด็กปฐมวัยในแต่ละสัปดาห์

1 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถด้านการเขียนระหว่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูลตอนนี้ ผู้วิจัยได้ได้นำคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการเขียน
ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตาม
แนวภาษาแบบธรรมชาติในแต่ละช่วงสัปดาห์ มาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโดยนำคะแนนเฉลี่ยมา
ทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติ t - test แบบ Dependent

ตาราง 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถด้านการเขียนระหว่างก่อน
การทดลองและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัย

ความสามารถด้านการเขียน	ช่วงเวลาการ ทดลอง	$\bar{X}$	S	t	Sig
การสร้างสัญลักษณ์ ภาษาเขียน	หลังการทดลอง	2 67	0 00	40 417**	000
	ก่อนการทดลอง	0 47	0 17		
ทิศทางในการเขียน	หลังการทดลอง	5 33	0 00	-	-
	ก่อนการทดลอง	0 33	0 00		
วิธีถ่ายทอดความหมายของ สัญลักษณ์ภาษาเขียน	หลังการทดลอง	3 80	0 42	26 000**	000
	ก่อนการทดลอง	0 33	0 00		
ความซับซ้อนของความหมาย	หลังการทดลอง	3 47	0 69	14 391**	000
	ก่อนการทดลอง	0 33	0 00		
รวม	หลังการทดลอง	2 67	0 00	45 534**	000
	ก่อนการทดลอง	0 47	0 17		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่า เด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการพัฒนาด้านการเขียน
จากการใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีความสามารถด้านการเขียน
สูงขึ้นจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01 ทั้งรายด้านและโดยรวม ยกเว้น
ด้านทิศทางในการเขียนที่ไม่สามารถแสดงการทดสอบทางสถิติได้เนื่องจากไม่สามารถหาค่า
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานได้ แต่จากการพิจารณาค่าคะแนนรายบุคคลพบว่าเด็กปฐมวัยหลังจาก
ได้รับการพัฒนาด้านการเขียนจากการใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมี
ความสามารถด้านการเขียนสูงขึ้นอย่างชัดเจน

เนื่องจากกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเป็นกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการเขียนโดยไม่มีการบังคับ เด็กทุกคนไม่ต้องเขียนสิ่งที่เหมือนกันในเวลาเดียวกัน มีการเปิดโอกาสให้เด็กทำงานตามความต้องการ ความสนใจ และสอดคล้องกับความสามารถของเด็กแต่ละคน ครูจะสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กและเชิญชวนให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กับเพื่อน เด็กเรียนรู้ภาษาเขียนอย่างมีความสุข มีความมั่นใจ ได้แสดงความสามารถด้วยตัวเองและได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คะแนนความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย

2.1 การวิเคราะห์คะแนนความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยในแต่ละสัปดาห์

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการสังเกตในแต่ละครั้งในแต่ละสัปดาห์ทั้งสัปดาห์ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลองตลอดช่วง 8 สัปดาห์ ทั้งหมด 27 ครั้ง มาหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยในแต่ละครั้งของแต่ละสัปดาห์มานำเสนอเป็นแผนภาพ

ตาราง 7 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ ก่อนการทดลองและระหว่างการทดลองในแต่ละช่วงสัปดาห์

สัปดาห์ที่	$\bar{X}$	S
Baseline	1.57	0.50
1	3.07	0.95
2	4.63	0.88
3	3.33	0.85
4	5.93	0.66
5	6.17	0.67
6	5.90	0.57
7	7.13	0.57
8	7.77	0.79

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติในแต่ละช่วงสัปดาห์สูงขึ้นเป็นลำดับและเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยความสนใจในการเขียนรวมในแต่ละสัปดาห์พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสนใจในการเขียนรวมในแต่ละสัปดาห์สูงขึ้นตลอดช่วงการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ โดยคะแนนเฉลี่ยความสนใจในการเขียนรวมแต่ละสัปดาห์ในสัปดาห์ก่อนการทดลองเท่ากับ 1 57 สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยเป็น 3 07, 4 63, 3 33, 5 93, 6 17, 6 93, 7 13, และ 7 77 ตามลำดับ

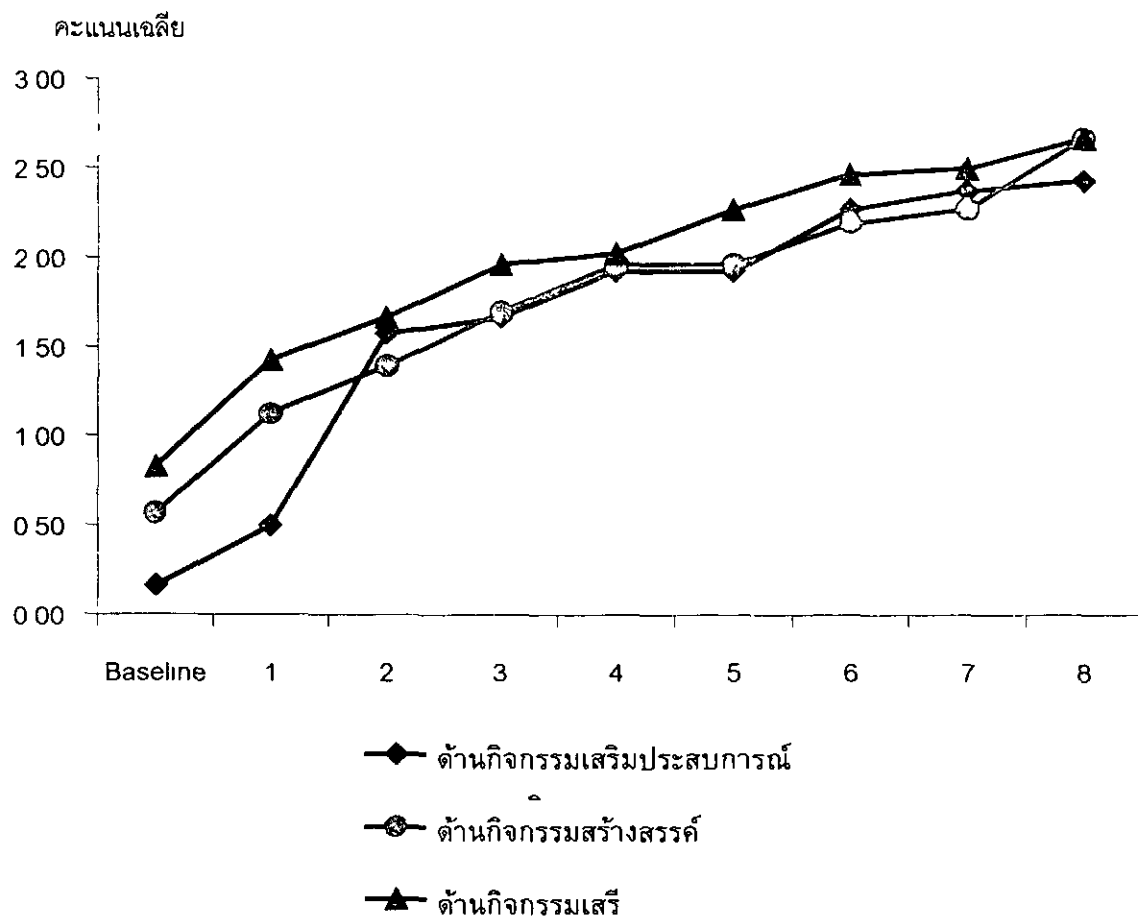
เนื่องจากผู้วิจัยวัดความความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ช่วงเวลากิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ ช่วงเวลากิจกรรมสร้างสรรค์ และช่วงเวลากิจกรรมเสรี เพื่อให้เห็นภาพของความสนใจในการเขียนชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอความสนใจในการเขียนเป็น 3 ช่วงเวลาดังตาราง 8 และนำเสนอเป็นเส้นภาพดังแสดงในภาพประกอบ 13

ตาราง 8 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ ก่อนการทดลองและระหว่างทดลองความสนใจในการเขียนในแต่ละช่วงสัปดาห์ จำแนกเป็นช่วงเวลา

ระยะเวลา สัปดาห์ที่	ความสนใจด้านการเขียน					
	ช่วงเวลากิจกรรม สร้างเสริมประสบการณ์		ช่วงเวลา กิจกรรมสร้างสรรค์		ช่วงเวลากิจกรรมเสรี	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Baseline	0 17	0 24	0 57	0 16	0 83	0 24
1	0 50	0 42	1 13	0 36	1 43	0 39
2	1 57	0 27	1 40	0 38	1 67	0 35
3	1 67	0 31	1 70	0 33	1 97	0 33
4	1 93	0 31	1 97	0 29	2 03	0 33
5	1 93	0 26	1 97	0 25	2 27	0 31
6	2 27	0 14	2 20	0 28	2 47	0 23
7	2 37	0 25	2 27	0 26	2 50	0 24
8	2 43	0 27	2 67	0 35	2 67	0 38

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความสนใจในการเขียนจากการใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติในแต่ละช่วงเวลาของแต่ละช่วงสัปดาห์สูงขึ้นเป็นลำดับ ทั้ง 3 ช่วงเวลา

เส้นภาพแสดงการเปรียบเทียบความสนใจในการเขียนเป็นช่วงเวลาของเด็กปฐมวัยในแต่ละสัปดาห์

ภาพประกอบ 13 เส้นภาพแสดงการเปรียบเทียบความสนใจในการเขียนเป็นช่วงเวลาของเด็กปฐมวัยในแต่ละสัปดาห์

2.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสนใจในการเขียนระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ได้นำคะแนนเฉลี่ยความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติในแต่ละช่วงสัปดาห์ นำคะแนนเฉลี่ยมาทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติ t - test แบบ Dependent

ตาราง 9 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสนใจในการเขียนระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัย

ความสนใจในการเขียน	ระยะเวลาการทดลอง	$\bar{X}$	S	t	p
ช่วงเวลากิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์	หลังการทดลอง	2.43	0.27	23.400**	.000
	ก่อนการทดลอง	0.17	0.24		
ช่วงเวลากิจกรรมสร้างสรรค์	หลังการทดลอง	2.67	0.35	15.917**	.000
	ก่อนการทดลอง	0.57	0.16		
ช่วงเวลากิจกรรมเสรี	หลังการทดลอง	2.67	0.38	16.102**	.000
	ก่อนการทดลอง	0.83	0.24		
รวม	หลังการทดลอง	7.77	0.79	24.376**	.000
	ก่อนการทดลอง	1.57	0.50		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 พบว่า เด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีความสนใจในการเขียนสูงขึ้นจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในแต่ละช่วงเวลาและโดยรวม แสดงว่า หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเด็กปฐมวัยมีความสนใจในการเขียนสูงขึ้นอย่างชัดเจน

เนื่องจากเด็กได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ที่มีการใช้ภาษาและหนังสืออย่างกว้างขวางและน่าสนใจกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีการจัดโอกาสและและวัสดุที่เอื้ออำนวยความสะดวกแก่เด็ก เด็กมีโอกาสเลือกในสิ่งที่จะเขียนและกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ เป็นกิจกรรมที่ใช้ภาษาในการสื่อสารที่มีความหมาย มีแบบอย่างที่ดีคือครู ที่เป็นแบบอย่างของการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน มีการยอมรับในแต่ละบุคคลในระหว่างเพื่อนและจากครู มีการส่งเสริม ให้กำลังใจ และเชื่อมั่นในความสามารถของเด็กแต่ละคน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาธรรมชาติ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลอง จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนวัดนางนอง (พิพัฒน) แขวงบางค้อ เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มกลุ่ม (Cluster random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จากประชากร 2 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาธรรมชาติ แบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 แบบสังเกตความสนใจในการเขียนที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 และค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 1.00

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาธรรมชาติ แบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนและแบบสังเกตความสนใจในการเขียนไปดำเนินการทดลองและบันทึกข้อมูลตามที่วางแผนไว้ จากนั้นนำแบบสังเกตที่สมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากคะแนนที่ได้จากแบบสังเกต และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้การทดสอบค่า t - test แบบ Dependent

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

- 1 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ มีพัฒนาการด้านการเขียนทุกช่วงสัปดาห์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
- 2 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ มีความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยทุกช่วงสัปดาห์มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ ที่มีต่อการพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1 ผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติที่มีต่อการพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีการเปลี่ยนแปลงโดยรวมของคะแนนความสามารถทางด้านการเขียนซึ่งประกอบด้วยด้านการสร้างสัญลักษณ์ ภาษาเขียน ด้านทิศทางการเขียน ด้านวิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน ด้านความซับซ้อนของความหมายในแต่ละช่วงสัปดาห์สูงขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความสนใจในการเขียนหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีการเปลี่ยนแปลงโดยรวมของคะแนนสามารถหยิบจับอุปกรณ์ ดินสอ ปากกา สี กระดาษ มาขีดเขียนหรือวาดภาพได้ ขอให้ครูหรือเพื่อนช่วยวาดภาพให้ดูเป็นตัวอย่างในบางครั้ง พูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับการวาดภาพ ตัวหนังสือที่ขีดเขียน และชอบแสดงผลงานของตนเองให้เพื่อนๆ หรือครูดูตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์สูงขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเป็นกิจกรรมที่จัดประสบการณ์ให้เด็กได้เลือกเรียนจากสิ่งที่สนใจ มีความหมายต่อเด็ก ได้ปฏิบัติกิจกรรมจากประสบการณ์ที่ใกล้ตัว เกือบชองกับเด็กในชีวิตประจำวัน มีกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย และการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเน้นให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางภาษาไปพร้อมๆ กัน ไม่แยกเป็นทักษะย่อย เปิดโอกาสให้เด็กได้เขียนจากสิ่งที่สำรวจ มีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู การจัดกิจกรรมดังกล่าว ทำให้การเรียนรู้ภาษาของเด็กง่ายและสนุก ดังที่วรรณิ์ โสมประยูร (2537 : 131) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่เด็กสนใจ เป็นกระบวนการธรรมชาติที่ช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย พัชรี ผลโยธิน (2537 : 196) มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า การจัดกิจกรรมที่ใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การสื่อสาร การคิด โดยไม่พยายามแยกออกเป็นส่วนย่อย แต่เป็นการจัดกิจกรรมเน้นทักษะทางภาษาแบบองค์รวม สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม สถานการณ์จริงเพื่อช่วยให้ภาษานั้นง่ายต่อการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน ถ้าเป็นสิ่งที่มีความหมาย มีประโยชน์หรือเด็กสนใจและต้องการจะเป็นสิ่งที่ง่ายสำหรับการเรียนภาษา ซึ่งอารี สันทนต์ (2537 : 196) ได้กล่าวถึงหลักการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนไว้ว่า การจัดสิ่งแวดล้อมที่มีการใช้ภาษาและหนังสืออย่างกว้างขวาง น่าสนใจ การจัดโอกาสและวัสดุอุปกรณ์เอื้ออำนวยต่อการ

เขียน เด็กมีเวลาและกิจกรรมในการใช้ภาษา มีการสื่อสารที่มีความหมาย มีการสนทนาพูดคุย มีความเข้าใจ มีแบบอย่างที่ดีของการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน มีการยอมรับนับถือในแต่ละบุคคลในระหว่างเพื่อนและจากครู และภาวิณี แสนทวีสุข (2544 : 2) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยว่าเด็กจะตระหนักว่าสัญลักษณ์และตัวอักษรสามารถถ่ายทอดความคิดได้ และจะเรียนรู้การใช้ประโยชน์ของการเขียนเพื่อสนองความมุ่งหมายที่หลากหลาย เมื่อเด็กรู้ว่าเขาสามารถเขียนเพื่อสื่อความหมายของผู้อื่นได้ เด็กจะเกิดแรงจูงใจ และภาคภูมิใจ เด็กจะจำข้อความที่เขาต้องการถ่ายทอดได้แม่นยำ เพราะข้อความนั้นมีความหมายต่อตัวเขาเอง เด็กจะมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการเขียน รักการเขียน มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ และการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดจากการค้นพบด้วยตนเองมากกว่าการสอนจากครูโดยตรง เพราะเด็กได้รับการส่งเสริมการเขียนที่อิสระและได้รับการยอมรับ ทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ตนเองประสบความสำเร็จในการสื่อความหมาย เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าของตนเอง จึงส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนสูงขึ้น

2 ผลของการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนนพัฒนาการด้านการเขียนด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ด้านทิศทางการเขียน ด้านวิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน ด้านความซับซ้อนของความหมาย หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีระดับคะแนนเฉลี่ยรายด้านโดยรวมในแต่ละช่วงสัปดาห์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2

2.1 ด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ในแต่ละช่วงสัปดาห์ของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติและทำการสังเกตความสามารถด้านการเขียนจากผลงานการเขียน พบว่า เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียนสูงขึ้นในทุกช่วงรายสัปดาห์จากก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.47 และหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 กล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติสามารถเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านการเขียนได้อย่างต่อเนื่องสูงเป็นลำดับที่ 4

2.2 ด้านทิศทางการเขียน ในแต่ละช่วงสัปดาห์ของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติและทำการสังเกตความสามารถด้านการเขียนจากผลงานการเขียน พบว่า เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงด้านทิศทางการเขียนสูงขึ้นในทุกช่วงรายสัปดาห์จากก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.33 และหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.33 กล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติสามารถเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านการเขียนได้อย่างต่อเนื่องสูงเป็นลำดับที่ 1

23 ด้านวิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน ในแต่ละช่วงสัปดาห์ของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติและทำการสังเกตความสามารถด้านการเขียนจากผลงานการเขียน พบว่า เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงด้านวิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียนสูงขึ้นในทุกช่วงรายสัปดาห์จากก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.33 และหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 กล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติสามารถเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านการเขียนได้อย่างต่อเนื่องสูงเป็นลำดับที่ 2

24 ด้านความซับซ้อนของความหมาย ในแต่ละช่วงสัปดาห์ของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติและทำการสังเกตความสามารถด้านการเขียนจากผลงานการเขียน พบว่า เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงด้านวิธีถ่ายทอดความหมายของด้านความซับซ้อนของความหมายสูงขึ้นในทุกขวรายสัปดาห์จากก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.33 และหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 กล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติสามารถเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านการเขียนได้อย่างต่อเนื่องสูงเป็นลำดับที่ 3

3 ผลของการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนนของความสนใจในการเขียนในแต่ละช่วงสัปดาห์
จำแนกเป็นช่วงเวลาหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวทางแบบธรรมชาติ
ตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีระดับคะแนนเฉลี่ยในแต่ละช่วงสัปดาห์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

3.1 ช่วงเวลากิจกรรมเสริมประสบการณ์ ในแต่ละช่วงสัปดาห์ของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติและทำการสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนจากช่วงเวลากิจกรรมเสริมประสบการณ์ พบว่า เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความสนใจในการเขียนสูงขึ้นในทุกช่วงรายสัปดาห์จากก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.17 และหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 กล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความสนใจในการเขียนได้อย่างต่อเนื่องสงเป็นลำดับที่ 3

3.2 ช่วงเวลากิจกรรมสร้างสรรค์ ในแต่ละช่วงสัปดาห์ของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติและทำการสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนจากช่วงเวลาช่วงเวลากิจกรรมสร้างสรรค์ พบว่า เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความสนใจในการเขียนสูงขึ้นในทุกช่วงรายสัปดาห์จากก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.57 และหลังการได้รับการจัดกิจกรรม

เสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 กล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความสนใจในการเขียนได้อย่างต่อเนื่องสูงเป็นลำดับที่ 1

3.3 ช่วงเวลากิจกรรมเสรี ในแต่ละช่วงสัปดาห์ของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติและทำการสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนจากช่วงเวลาช่วงเวลาชวเวลากิจกรรมเสรี พบว่า เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความสนใจในการเขียนสูงขึ้นในทุกช่วงรายสัปดาห์จากก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.83 และหลังการได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.67 กล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความสนใจในการเขียนได้อย่างต่อเนื่องสูงเป็นลำดับที่ 2

ผลของการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนนพัฒนาการด้านการเขียนด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ด้านทิศทางการเขียน ด้านวิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน ด้านความซับซ้อนของความหมาย หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีระดับคะแนนเฉลี่ยรายด้านโดยรวมในแต่ละช่วงสัปดาห์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติที่มีการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มุ่งการสื่อสารเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนไปพร้อมกันแบบองค์รวม ไม่แยกเป็นทักษะย่อย จัดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ได้เรียนรู้ภาษาจากสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก และได้เรียนรู้จากการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของเด็กเอง เด็กมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน ครูมีบทบาทในการตอบสนองความต้องการความสนใจของเด็ก เป็นแบบอย่างที่ดีในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ยอมรับในความสามารถของเด็ก ให้คำแนะนำและกำลังใจแก่เด็ก ซึ่งวิธีการเหล่านี้สามารถช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายใน และมีพัฒนาการทางด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนได้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีว่าด้วยระบบของภาษาที่ว่า ภาษาประกอบด้วย 3 ระบบ ระบบความหมาย ระบบไวยากรณ์ และระบบเสียง หัวใจของภาษาคือความหมาย ไวยากรณ์ และเสียงเป็นส่วนประกอบสถานการณ์กำหนดค่า ซึ่งกำหนดความหมายในการสื่อสารอีกทีหนึ่ง เด็กจะไม่พยายามเขียนด้วยการสะกดคำไปทีละตัว แต่เด็กจะคิดหาคำที่สื่อความหมายได้เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้น ด้วยเหตุนี้เด็กจึงไม่จำเป็นต้องรู้จักเสียงของตัวอักษรก่อนจึงจะสามารถสื่อความหมายโดยการเขียนได้ การเขียนเพื่อสื่อความหมายเป็นกระบวนการที่กำหนดโดยสถานการณ์ การสอนเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่สอนแยกจากวิชาอื่น และไม่แยกการเขียนออกเป็นทักษะเดียวๆ

หลายๆ ทักษะ แต่จะเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัวและใช้กระบวนการเขียนเพื่อศึกษาสิ่งที่เขาสำรวจ (บุษบง ดันติวงศ์ 2536 : 5) และยังมีแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่อธิบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางภาษาของเด็กดังนี้ ชาร์ล รีด (Charles Read) ค้นพบว่าในระยะเริ่มเขียนเพื่อสื่อสาร เด็กจะคิดแบบการเขียนของตนเองขึ้น เพราะฉะนั้นในการสอนภาษาตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ (Whole language Approach) จะปล่อยให้เด็กวาดภาพและเขียนเพื่อสื่อสารโดยอิสระ ไม่รู้สึกว่าการเขียนเป็นการยากเกินไป ดอน เกรฟ (Don Graves) สรุปจากผลงานวิจัยด้านการเรียนรู้ที่จะเขียนของเด็กว่า เด็กอยากเขียน ถ้าได้เขียนเพื่อสื่อสารในบรรยากาศที่สนับสนุนให้กำลังใจ เยตตา กูดแมน (Yetta Goodman) พบว่าการสอนภาษาที่ได้ผลนั้นเด็กจะต้องรู้สึกว่าได้รับการยอมรับนับถือเป็นเอกัตบุคคล และบรรยากาศของการเรียนมีการยอมรับความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจปลอดภัยไม่กลัวผิด เรื่องที่เรียนเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับเด็ก ไวโกตสกี (Vygotsky) กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กเป็นการได้รับอิทธิพลของบุคคลอื่น และสังคมมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ถึงแม้เด็กจะต้องรับผิดชอบในการคิดโครงสร้างความรู้ความคิดของตน แต่บุคคลอื่นเช่นเพื่อนและครูมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก และการเล่นช่วยให้เด็กแสดงกิริยาที่เกินกว่าอายุจริง ได้แสดงสิ่งที่นอกเหนือชีวิตประจำวัน การเล่นช่วยให้เด็กรู้สึกละบายการกระทำที่เด็กทำอยู่จริง การเล่นเป็นจุดแนวขยายของการกระทำ เพราะฉะนั้นการเล่นจึงเป็นส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาการของเด็ก สวนกิจกรรมอื่นๆ เช่น การพูดสนทนา การวาด การเขียน การอ่าน ตลอดจนการเล่น ช่วยในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก เพราะกิจกรรมเหล่านี้เป็นการใช้สัญลักษณ์ เด็กจะเรียนรู้ทีละน้อยโดยการได้รับคำแนะนำจากผู้อื่น จนเด็กสามารถคิดเกิดเป็นความรู้ภายในตนได้ บรูเนอร์ และคณะ (Bruner and other) กล่าวว่าเด็กเรียนรู้จากการที่ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เช่นนักเรียนผู้หนึ่งเสนอผลงาน ครูและเพื่อนช่วยกันออกความเห็นและได้ตอบซักถามกับผู้เสนอ ในตอนท้ายที่สุดนักเรียนผู้เสนองานนั้นก็จะมีแนวคิดใหม่ ซึ่งเป็นผลจากการสนทนาได้ตอบและอภิปรายนั้น เพราะฉะนั้นการจัดสอนภาษาตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ (Whole language Approach) จึงเน้นการให้มีปฏิสัมพันธ์ การสนทนาได้ตอบในกลุ่ม ช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน (อารี สัททนต์ 2535 : 2 - 3)

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ดังเห็นได้จากผลการวิจัยตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ ที่เด็กได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง ทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการด้านการเขียนและมีความสนใจในการเขียนสูงขึ้น นอกจากนี้ผู้ใหญควรส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียน เพราะถ้าเด็กสนใจที่จะเขียน แล้วได้รับการส่งเสริม การยอมรับ การตอบสนองจากผู้ใหญ่ แล้วการเขียนของเด็กก็จะมีประสิทธิภาพ ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาการเขียนของเด็กนั้นควร

ส่งเสริมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ในส่วนของโรงเรียนเป็นหน้าที่ของครูที่จะจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดความสนใจและมีความพร้อมที่จะเขียนในรูปแบบต่างๆ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในแนวนั้นเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้านคือด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนไปพร้อมๆ กันแบบองค์รวม ไม่แยกเป็นทักษะย่อย มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภาษา จัดให้เด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ได้เรียนรู้ภาษาจากสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กและได้เรียนรู้จากการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของเด็กเอง เด็กมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน ครูมีบทบาทในการตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็ก เป็นแบบอย่างที่ดีในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ยอมรับในความสามารถของเด็ก ให้คำแนะนำและกำลังใจแก่เด็ก ซึ่งวิธีการเหล่านี้สามารถช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายในเพื่อที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ และเมื่อใช้การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเข้าร่วมกับการสอนของครู จึงทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านการเขียนและมีความสนใจในการเขียนสูงขึ้น

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติแล้วมีความสามารถทางด้านการเขียนที่สูงขึ้นอย่างชัดเจนทั้ง 4 ด้าน คือ

- 1 1 ด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน
- 1 2 ด้านทิศทางในการเขียน
- 1 3 ด้านวิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน
- 1 4 ด้านความซับซ้อนของความหมาย

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติสามารถพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยได้เต็มศักยภาพ

2 ระหว่างการทดลองจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านการเขียน ความสนใจในการเขียนสูงขึ้นเรื่อยๆ และมีแนวโน้มว่าพัฒนาการด้านการเขียน และความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยจะยังสูงขึ้นหากมีการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติต่อไป

3 ผู้ที่ต้องการจะนำแผนการกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเพื่อพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย ควรฝึกการสังเกตเด็ก และมีความรู้ความเข้าใจในหลักการภาษาแบบธรรมชาติ

5 ผู้ที่ต้องการจะนำแผนการกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเพื่อพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย ควรคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดกิจกรรม และจัดกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติที่ส่งเสริมความสามารถด้านอื่นๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง
- 2 ควรมีการศึกษาการกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติที่มีต่อพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัยในระดับต่อไป
- 3 ควรมีการศึกษาถึงวิธีการอื่นๆ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมที่บ้าน ที่มีต่อพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา เกียรติประวัติ (2524) วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน กรุงเทพฯ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- กรรณิการ์ พวงเกษม (2532) การสอนเขียนเรื่องโดยใช้จินตนาการทางสร้างสรรค์ใน
ระดับประถมศึกษา กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช
- กรมประชาสัมพันธ์ (2524) เด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช
- คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527) คู่มือการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา
กรุงเทพฯ ศรีการเมืองการพิมพ์ ม ป ป
- คณะศึกษาดูงานโครงการพัฒนานักบริหารและผู้จัดการศึกษาระดับสูง (การศึกษาปฐมวัย)
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรและสมาคมอนุบาลแห่งประเทศไทยใน
พระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2539)
รายงานสรุปการสัมมนาดูงาน ณ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส
สหรัฐอเมริกา
- จักรสิน พิเศษสาธิต (2521) ทฤษฎีและนักปรัชญาการศึกษาชาวตะวันตก กรุงเทพฯ
ไทยวัฒนาพานิช
- จำนง พรายแย้มแซ (2529) เทคนิคการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช
- ฉันทนา ภาคบงกช (2536) มาเข้าใจการพัฒนาภาษาแบบธรรมชาติสำหรับเด็กปฐมวัย
เสนอที่โรงเรียนเกษมพิทยา วันที่ 30 ธันวาคม ถ่ายเอกสาร
- _____ (2537) แนวการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาตามแนวการสอนภาษาโดยสวนรวม
เสนอที่โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย 18 ถ่ายเอกสาร
- ฉวีวรรณ กิनावงศ์ (2526) การศึกษาเด็กโครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิษณุโลก โรงพิมพ์พิชิต
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ (2537) การวัดและประเมินพัฒนาการและความพร้อมของเด็กปฐมวัย,
ในประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 5 - 8
กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ทิตนา แคมณี และคณะ (2528) ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____ (2536) หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีไทย พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทัศนาศุเมธี (2534) พฤติกรรมการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา กรุงเทพฯ

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี

ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ (2522) หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ

พิมพ์ครั้งที่ 3 อุดรธานี ภาควิชาหลักสูตรและการสอนวิทยาลัยครูอุดรธานี

น้อมฤดี จงพยุหะ และคนอื่นๆ (2517) คู่มือการศึกษาการสอนวิทยาศาสตร์ กรุงเทพฯ

มิตรสยาม

นิตยา ประพฤติกิจ (2539) การพัฒนาเด็กปฐมวัย กรุงเทพฯ โอ เอส พรีนเตอร์เฮาส์

นพดล จันทรเพ็ญ (2531) การใช้ภาษาไทย กรุงเทพฯ ดันอ้อ นพดล จันทรเพ็ญ

นฤมล เนียบแหลม (2545) การศึกษาพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ปริญญาณิพนธ์ กศ ม (การศึกษา

ปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

บุญประจักษ์ วงษ์มงคล (2536) การศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลอง

ประกอบอาหารและจัดประสบการณ์แบบทั่วไปที่มีต่อทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

ของเด็กปฐมวัยที่มีความสามารถทางสติปัญญาแตกต่างกัน ปริญญาณิพนธ์ กศ ม

กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2545) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการวัดประเมินการเรียนรู้

กรุงเทพฯ ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

บุญยงค์ เกศเทศ (2524) เขียนไทย กภาพสิทธิ์ จินตภรณ์การพิมพ์

บุษบง ดันติวงศ์ (2535) “นวัตกรรมการสอนภาษากับธรรมชาติในการอ่านเขียนของ

เด็กปฐมวัย”, ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง มิติใหม่การสอนเด็กปฐมวัย

กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

_____ (2536) นวัตกรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติในการอ่านเขียนของเด็กปฐมวัย

กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

_____ (2538) นวัตกรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติในการอ่านเขียนของเด็กปฐมวัย

ในเทคนิคและวิธีการสอนระดับประถมศึกษา กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประดับ เรืองมัลย์ (2524) หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ กรุงเทพฯ

ไทยวัฒนาพานิช

ประเทิน มหาขันธ์ (2519) หลักการสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2

กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

ประไพ แสงดา (2544) ผลของการจัดกิจกรรมเสริมการเล่นไม่จบเรื่องที่มีต่อความสามารถ

ด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย ปริญญาณิพนธ์ กศ ม (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร

ปิยะลักษณ์ สิมะแสงยาภรณ์ (2534) โลกของคนตัวเล็ก (เติบโตใหญ่ วัยเยาว์ 3-6 ปี)

กรุงเทพฯ พิมพ์ดี

ผกาศรี เย็นบุตร (2526) ทักษะและความรู้ทางภาษา กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540) วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 7

กรุงเทพฯ สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ

พัชรี ผลโยธิน (2537, ตุลาคม) พัฒนาภาษาแบบธรรมชาติในวัยอนุบาล รักลูก

_____ (2539) การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ในเอกสารการสอนชุดวิชา

ฝึกอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 6 - 10 มสธ

พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พัชรี สวนแก้ว (2536) เอกสารประกอบการสอนวิชา 2173107จิตวิทยาพัฒนาการและการ

ดูแลเด็กปฐมวัย กรุงเทพฯ จวงกมล

พัฒนา ชัชพงศ์ (2530, พฤษภาคม) อนุบาลศึกษา สอนอะไร สอนอย่างไร รักลูก

_____ (2530) การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เอกสารการบรรยาย

ชุดที่ 3 แผนการศึกษาปฐมวัย กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

_____ (2531) การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

หน่วยที่ 2 ชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่ 2 สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพฯ รุ่งศิลป์การพิมพ์

พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2532) เมื่อหนูน้อยหัดเขียน กรุงเทพฯ แปลนพับลิชชิง

พรทิพย์ วินโกมินทร์ (2530) นิทาน สละ และหุ่นสำหรับเด็ก ปทุมธานี ฝ่ายเอกสาร

พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ และคณะ (2537) การจัดกิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อพัฒนาการ

เรียนรู้ด้านภาษา และการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย ในปฐมวัยศึกษา กิจกรรม

และสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการและการเรียนรู้ พิมพ์ครั้งที่ 2

กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523) เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไร อย่างไร นนทบุรี สถานสงเคราะห์

หญิงบ้านปากเกร็ด

_____ (2532) ปฏิสัมพันธ์การสร้างเชื่อมั่น ในเอกสารประกอบการประชุมสัมมนา

การพัฒนาอนุบาลศึกษา ระหว่างวันที่ 3 - 5 เมษายน

ภาวณี แสนทวีสุข (2538) การพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวการ

สอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับเด็กอนุบาล วิทยานิพนธ์ คม (การศึกษาปฐมวัย)

กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร

- ราศรี ทองสวัสดิ์ (2527) การจัดประสบการณ์เพื่อฝึกทักษะทางภาษาแก่เด็กปฐมวัย ใน
เอกสารการสอน ชุดวิชาการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา
พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ สหมิตร
- _____ (2529) เอกสารชุดอบรมหน่วยที่ 6 การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและการศึกษา
ดูงาน กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- _____ (2541) ชีวิตและงานของราศรี ทองสวัสดิ์ ในวาระเกษียณอายุราชการ
กรุงเทพฯ แปลนพับลิชชิง
- รัญจวน ประโมจน์ย์ (2544) ผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่นหัตถ์ประกอบภาพที่มีต่อ
ความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย ปริญญาโท กศ ม (การศึกษา
ปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร
- จลวัน สายยศ และอังคณา สายยศ (2536) หลักการวิจัยทางการศึกษา กรุงเทพฯ
บริษัทศึกษาพร จำกัด
- วรรณ โสมประยูร (2537) การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช
- วิณี ชิดเชิดวงศ์ (2537) การศึกษาเด็ก กรุงเทพฯ รุ่งเรืองการพิมพ์
- วรรณาท รักสกุลไทย (2537, พฤษภาคม) หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา รักลูก
- สนิท จิมเล็ก (2540) พฤติกรรมการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา พิชญ์โลก
ฝ่ายเอกสารตำรา สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
- สนิท ตั้งทวี (2529) การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ กรุงเทพฯ ดวงกมล
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2532) แนวการพัฒนาโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ
ศึกษาระดับอนุบาลศึกษา กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- _____ (2536) กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กอนุบาล (กิจกรรมในวงกลม) กรุงเทพฯ โรง
พิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- _____ (2533) หลักการจัดอนุบาลศึกษา กรุงเทพฯ ศรีการเมืองการพิมพ์ ม ป ป
- เสาสันย์ สิกขาบัณฑิต (2534) การศึกษาเด็ก กรุงเทพฯ ดวงกมล
- หรรษา นิลวิเชียร และพรรณรัตน์ เก้าธรรมสาร (2534) ลักษณะการเขียนที่ปรากฏในเด็กเล็ก
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี
- _____ (2535) ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์
- _____ (2535ก, 7 - 23 เมษายน- พฤษภาคม) การสอนเขียนแก่เด็กปฐมวัย สารพัฒนา
หลักสูตร
- _____ (2535ข) ปฐมวัยศึกษา หลักสูตรและแนวปฏิบัติ กรุงเทพฯ โอ เอส พรินติ้ง
- อริยาพร คงนาวัง (2542) แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงขั้นพัฒนาการเขียนของเด็กปฐมวัย
โดยใช้กิจกรรมการฝึกการเขียนแบบปฏิบัติการ ปริญญาโท กศ ม (การศึกษา
ปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อัดสำเนา

- อารี สันหนวี (2535) นวัตกรรมปฐมวัยศึกษา กรุงเทพฯ สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก
 พิษณุโลก โรงพิมพ์พิณเนศ
- อำพร ศรีหวัณ (2540) ความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
 ประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ปริญญาโท กศ ม (การศึกษา
 ปฐมวัย) กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อุดลำนนา
 อุทัย เพชรช่วย (2522, มกราคม) การให้นักเรียนสอนกันเอง *มิตรครู* 27 (2) 24
- Arapoff, N (1967,june) Writing A thinking Process, *Tesol Quarterly* 1 (5) 119 - 120
- Blood, R W (1996) *What's in a name ? The role of name writing in children's Literacy
 acquision* University of Virginia 153
- Bolton, h F G and others (1991) *Teacher's Resource Book* Hong Dai Nippon
- Brewe J A (1995) *Introduction to Early Childhood Education* Preschool through
Primary grades United States of America A Simon and Schuster
- Bryant, C K and H R Unngerford (1977) "An Analysis of Strategies for Teaching
Environmental Concepts and Values Classification in Kindergarten" *Journal of
 Environment Education* 9(1) 44-49 , Fell
- Cress, S W (1989) "Journal writing in Kindergarten (writing)", *Dissertation Abstracts
 International* 51(1-989) 03-A
- Dixon, D J J and others (1977) "Training Disadvantaged Preschoolers on Various
 Fantasy Activities Effect on Cognitive Functioning and Impulse Control", *Child
 Development* Way State University, 2 367 - 369, June
- Fennacy, J W (1988) Teaching and Learning Literacy In Two Kindergarten
 Classrooms EDD Dissertation, University of Southern California, *Dissertation
 Abstracts International* 49 12 - A
- Gehrenbeck, H and Hanks, S (1990) *Whole Language Literacy Through, In
 Evaluation A Perspective for Chang America* Victoria
- Hildreath, G (1950) *Readiness for School Beginner* New York World Book
- Quintanilla, S (1993,May) Teacher Response to Kindergarten Writing Content -
 Specific Versus General Positive Reinforcement, *Dissertation Abstracts
 Internationa A(CD-ROM)* 54(11) 1994
- Schlosser, K G and Vicki, L P (1991) *Beginning in Whole Language a Practical
 Guide* New York Scholastic Inc

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวทางแบบธรรมชาติ
- ตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวทาง
แบบธรรมชาติ

คู่มือแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ

จุดมุ่งหมาย

- 1 เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนไปพร้อมๆ กัน ครอบคลุมทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ
- 2 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการด้านการเขียนและพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย

เนื้อหา

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นการจัดกิจกรรมที่ใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การสื่อสารการคิด สอนทักษะทางภาษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในแนวนี้นั้นเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้านคือด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนไปพร้อมๆ กันแบบองค์รวม ไม่แยกเป็นทักษะย่อย มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยภาษา จัดให้เด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ได้เรียนรู้ภาษาจากสิ่งที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กและได้เรียนรู้จากการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของเด็กเอง เด็กมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อน ครูมีบทบาทในการตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็ก เป็นแบบอย่างที่ดีในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ยอมรับในความสามารถของเด็ก ให้คำแนะนำและกำลังใจแก่เด็ก ซึ่งวิธีการเหล่านี้สามารถช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายในและมีพัฒนาการทางด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนได้เต็มศักยภาพ

กิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ประกอบด้วยกิจกรรม การสนทนาและอภิปราย การสาธิต การทดลอง เล่านิทาน ศึกษานอกสถานที่ และการประกอบอาหาร

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1 ขั้นนำ

ขั้นนำของการจัดประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติประกอบด้วยการจัดกิจกรรมการสนทนาและอภิปราย การสาธิต การทดลอง เล่านิทาน ศึกษานอกสถานที่ การประกอบอาหาร การแสดงบทบาทสมมุติ การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง เพื่อให้เด็กมีความอบอุ่น และบรรยากาศเป็นกันเอง เด็กมีความพร้อมที่จะร่วมกิจกรรม

2 ขั้นกิจกรรม

ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน ครูและเด็กร่วมสนทนา วางแผน พูดคุยกับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดและเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ โดยการบันทึกผ่านการเล่น

3 ขั้นสรุป

ขั้นสรุปโดยการให้เด็กออกมาเล่าเรื่องราวผลงานการเล่นให้เพื่อนและครูเพื่อให้เด็กได้เห็นผลงานของเพื่อน เด็กได้มีโอกาสพูดคุยสนทนากับเพื่อนถึงผลงานของตน

บทบาทครู

บทบาทครู ครูคอยเป็นผู้อำนวยความสะดวกและจัดบรรยากาศในการเรียนที่เหมาะสม อบอุ่น จัดมุมส่งเสริมการเล่น มุมหนังสือนิทาน มุมของเล่นให้เพียงพอตามความต้องการ และคอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจในการทำกิจกรรมด้วยการกล่าวคำชมเชยเป็นการเสริมแรงสม่ำเสมอ

บทบาทเด็ก

- 1 เด็กจะเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 2 เด็กจะเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับครูอย่างใกล้ชิด
- 3 เด็กจะเรียนรู้แบบร่วมมือมากขึ้นทั้งกับครูและเพื่อน ๆ
- 4 เด็กจะเรียนรู้ในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นไม่ไขว่ทำงาน
- 5 เด็กจะเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

ระยะเวลาในการจัดประสบการณ์

ใน 1 สัปดาห์ ใช้เวลาจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ 3 วัน คือวันจันทร์ พุธ และศุกร์ ในช่วงเวลา 09 00 - 09 30 น วันละ 30 นาที เป็นกิจกรรมที่จัดต่อเนื่องกันตามแผนการจัดประสบการณ์ที่เด็กและครูร่วมกันวางแผน

การประเมินผล

ในวันศุกร์ครูนำผลงานเด็กมาประเมินผลพัฒนาการด้านการเขียนและพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กเป็นรายบุคคล

แผนการสอน หน่วย หนูไม่ประมาท

จุดประสงค์

- 1 เด็กสามารถร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครูได้
- 2 เด็กสามารถร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูได้ด้วยความสนใจ
- 3 เด็กมีความสนใจในการเขียนได้ด้วยตนเอง
- 4 เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์จากสิ่งที่มีความหมายในชีวิตประจำวัน

เนื้อหา การเล่นที่ปลอดภัย คือเล่นให้ถูกวิธี ไม่แย่งชิงของเล่นกัน

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

- 1 เด็กแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ให้ผลัดกันบอกชื่อเครื่องเล่นที่ตนรู้จัก ครูให้ดูภาพประกอบ

ขั้นสอน

- 1 เด็กสนทนาถึงวิธีการเล่นเครื่องเล่นแต่ละชนิดอย่างปลอดภัย
- 2 เด็กร้องเพลง “ลามาละลิลา” แล้วสนทนาถึงการรู้จักแบ่งปัน และความมีน้ำใจ ความ

สามัคคีในการเล่น

3 ครูพาเด็กไปที่สนามเด็กเล่น สาธิตวิธีการเล่นเครื่องเล่นแต่ละชนิดว่าเล่นอย่างไรจึงจะปลอดภัย เล่นอย่างไรจึงจะเป็นอันตราย

ขั้นสรุป

ให้เด็กถ่ายทอดความคิดความรู้สึกว่าเด็กอยากเล่นเครื่องเล่นชนิดใดด้วยการเขียนวาดภาพ แสดงท่าทาง การเคลื่อนไหว และการสนทนาตามความสมัครใจ และนำผลงานติดป้ายนิเทศ

บทบาทครู

นำเสนอหัวข้อการเรียนรู้ ให้ความรู้ในเรื่องเนื้อหา ตั้งคำถามให้เด็กคิด และเปิดโอกาสให้เด็กตั้งคำถาม ครูยอมรับฟังความคิดเห็นและคำตอบของเด็ก ชื่นชมในสิ่งที่เด็กทำได้และให้กำลังใจเด็กที่ทำได้ เตรียมสื่อเพื่อจูงใจให้เด็กอยากเขียน ครูเป็นตัวอย่างที่ดีในการเขียน

สื่อ

- 1 เพลง “ลามาละลิลา”
- 2 เครื่องเล่น
- 3 ดินสอ สี กระดาษ A4

การประเมินผล

- 1 สังเกตการร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครู
- 2 สังเกตการรวมกิจกรรมกับเพื่อนและครู
- 3 ประเมินความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา
- 4 สังเกตพฤติกรรมและความสนใจในการเขียน การวาดภาพ

ภาคผนวก

เพลง “ลამะลิล่า”

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

ลามะลิล่า ขึ้นต้นเป็นมะลิซ้อน พอแตกใบอ่อน เป็นมะลิลา
 ของเล่นรู้จักแบ่งปัน ของเล่นรู้จักแบ่งปัน ไม่แย่งชิงกันจะสนุกเฮฮา

แผนการสอน

หน่วย หนูไม่ประมาท

จุดประสงค์

- 1 เด็กสามารถร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครูได้
- 2 เด็กสามารถร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูได้ด้วยความสนใจ
- 3 เด็กมีความสนใจในการเขียนได้ด้วยตนเอง
- 4 เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์จากสิ่งที่มีความหมายในชีวิตประจำวัน

เนื้อหา

ของมีคมมีหลายชนิด ได้แก่ มีด กรรไกร ตะปู ส้อม เข็ม ฯลฯ วิธีใช้ของมีคมต้องจับตรงด้าม ให้ส่วนคมและแหลมออกนอกตัว และเมื่อใช้เสร็จแล้วต้องเก็บให้เรียบร้อย

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

- 1 เด็กร้องเพลง"ของแหลมคม"
- 2 ครูและเด็กสนทนารวมกันเกี่ยวกับเนื้อหาของเพลง

ขั้นสอน

- 1 ครูนำของมีคมที่เป็นของจริงมาให้เด็กดู และบอกชื่อ ลักษณะต่างๆของของแหลมคมแต่ละชนิดพร้อมกับให้เด็กดูภาพ บัตรคำประกอบ
- 2 เด็กบอกประโยชน์และการนำไปใช้ ของของแหลมคมแต่ละชนิด
- 3 เด็กบอกถึงอันตรายและวิธีการเก็บที่ถูกต้อง

ขั้นสรุป

เด็กสรุปเรื่องความไม่ประมาทในการใช้ของแหลมคมประเภทต่างๆ โดยการเลือกวาดภาพและเขียนเรื่องของแหลมคมตามจินตนาการ นำผลงานติดป้ายนิเทศ

บทบาทครู

นำเสนอหัวข้อการเรียนรู้ ให้ความรู้ในเรื่องเนื้อหา ตั้งคำถามให้เด็กคิด และเปิดโอกาสให้เด็กตั้งคำถาม ครูยอมรับฟังความคิดเห็นและคำตอบของเด็ก ชื่นชมในสิ่งที่เด็กทำได้และให้กำลังใจเด็กที่ทำได้ เตรียมสื่อเพื่อจูงใจให้เด็กอยากเขียน ครูเป็นตัวอย่างที่ดีในการเขียน

สื่อ

- 1 เพลง"ของแหลมคม"
- 2 บัตรคำ
- 3 ดินสอ สี กระดาษ A 4

การประเมินผล

- 1 สังเกตการรวมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครู
- 2 สังเกตการรวมกิจกรรมกับเพื่อนและครู
- 3 ประเมินความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา
- 4 สังเกตพฤติกรรมและความสนใจในการเขียน การวาดภาพ

ภาคผนวก

เพลง “ของแหลมคม”

(ศิริลักษณ์ อนุกุล)

หนู หนู หนู ดูให้ดี
มี ตะปู เข็ม กรรไกร

ของเหล่านี้มีอันตราย
และอีกมากมายอันตรายจริงๆ

แผนการสอน

หน่วย หนูไม่ประมาท

จุดประสงค์

- 1 เด็กสามารถรวมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครูได้
- 2 เด็กสามารถร่วมกิจกรรมกับเพื่อนและครูได้ด้วยความสนใจ
- 3 เด็กมีความสนใจในการเขียนได้ด้วยตนเอง
- 4 เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์จากสิ่งที่มีความหมายในชีวิตประจำวัน

เนื้อหา

สัตว์มีพิษได้แก่ งู แมงป่อง ตะขาบ ผึ้ง ยุง มด ฯลฯ แต่ละชนิดมีอันตราย เราสามารถป้องกันอันตรายได้โดยไม่เข้าไปใกล้ หรือทำร้ายมันก่อน

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

- 1 ครูเล่านิทานเรื่อง "ชาวนากับงูเห่า"

ขั้นสอน

- 1 เด็กสนทนาเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะของงูและอันตรายของงู และสัตว์อื่นๆ เราพบสัตว์เหล่านี้ได้ที่ไหนบ้าง

- 2 เด็กเล่นปริศนาคำทาย "สัตว์ที่มีอันตราย" ครูเฉลยด้วยการให้ดูภาพประกอบ
- 3 ครูและเด็กสนทนาเกี่ยวกับอันตรายของสัตว์แต่ละชนิด วิธีการทำร้าย และวิธีป้องกัน

ขั้นสรุป

ให้เด็กถ่ายทอดความคิดความรู้สึกว่าเด็กอยากเป็นสัตว์ชนิดใด เพราะอะไร ด้วยการเขียนวาดภาพ ระบายสี เด็กแสดงท่าทางการเคลื่อนไหวประกอบเพลง จับคู่การสนทนาเล่านิทานเรื่องทำทางที่แสดงว่าสัตว์ตัวนั้นทำอะไร อยู่ที่ไหน และนำผลงานติดป้ายนิเทศ

บทบาทครู

นำเสนอหัวข้อการเรียนรู้ ให้ความรู้ในเรื่องเนื้อหา ตั้งคำถามให้เด็กคิด และเปิดโอกาสให้เด็กตั้งคำถาม ครูยอมรับฟังความคิดเห็นและคำตอบของเด็ก ชื่นชมในสิ่งที่เด็กทำได้และให้กำลังใจเด็กที่ทำไม่ได้ เตรียมสื่อเพื่อจูงใจให้เด็กอยากเขียน ครูเป็นตัวอย่างที่ดีในการเขียน

สื่อ

- 1 นิทานเรื่อง "ชาวนากับงูเห่า"
- 2 ปริศนาคำทาย "สัตว์ที่มีอันตราย"
- 3 ดินสอ สี กระดาษ A4

การประเมินผล

- 1 สังเกตการร่วมสนทนาและแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนและครู
- 2 สังเกตการรวมกิจกรรมกับเพื่อนและครู
- 3 ประเมินความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา
- 4 สังเกตพฤติกรรมและความสนใจในการเขียน การวาดภาพ

ภาคผนวก

นิทานเรื่อง “ชาวนาอยู่กับงูเห่า”

(นิทานอีสป)

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว อากาศหนาวจัด วันหนึ่งมีชาวนาเดินไปทึกลางทุ่ง เห็นงูเห่าตัวหนึ่งนอนขดด้วยความหนาวใกล้จะตาย ไม่มีเรียวแรงจะเลื้อยไปไหน ชาวนาเกิดความสงสารจึงได้นำไปเลี้ยงที่บ้าน เมื่ออาการดีขึ้นชาวนา ก็อุ้มงูเห่าด้วยความสงสาร เมื่องูเห่าแข็งแรงก็กัดชาวนาทันที พิษร้ายได้แล่นเข้าสู่ร่างกายชาวนา ก็ถึงแก่ความตายในที่สุด

ปริศนาคำทาย “สัตว์ที่มีอันตราย”

- 1 อะไรเอ่ย หึ่ง หึ่งบินมา หึ่ง หึ่งบินไป รังมันข้างใน มีรสหวานชื่นใจ (ผึ้ง)
- 2 อะไรเอ่ย ตัวเล็กนิดเดียว ชื่อดำก็มี ชื่อแดงก็มี น้ำหวานทุกทีชอบไปแอบกิน (มด)
- 3 อะไรเอ่ย ขึ้นต้นด้วยตะ น่ายยะแซยง ตัวแดงน้ำตาล (ตะขาบ)
- 4 อะไรเอ่ย มีขา 4 คู่ ด้านหน้าของปากเหมือนกำมปู ชื่อหูขึ้นต้นด้วยแมง (แมงป่อง)

ภาคผนวก ข

- คู่มือแบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียน
- แบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียน

คู่มือแบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียน

คำชี้แจง

แบบสังเกตผลพัฒนาการด้านการเขียนเป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึกพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัยในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติซึ่งแบ่งพัฒนาการเป็น 4 ด้าน และแต่ละด้านได้กำหนดระดับพัฒนาการ 4 ระดับพัฒนาการ ดังนี้

- 1 ด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน แบ่งเป็น 4 ระดับพัฒนาการ
 - เขียนสื่อความหมายโดยการวาดภาพอย่างเดียว
 - ลอกคำ หรือข้อความตามตัวอย่างได้
 - จำมาเขียนได้ แต่เขียนได้ไม่ถูกต้อง
 - จำมาเขียนได้ถูกต้อง
- 2 ด้านทิศทางการเขียน แบ่งเป็น 4 ระดับพัฒนาการ
 - ปรากฏทิศทางการเขียนแต่เขียนสะเปะสะปะ
 - เขียนจากซ้ายไปขวาไปซ้ายไม่สม่ำเสมอ
 - เขียนจากซ้ายไปขวาไปซ้ายไม่สม่ำเสมอ
 - เขียนจากซ้ายไปขวาสม่ำเสมอ
- 3 ด้านวิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน แบ่งเป็น 4 ระดับพัฒนาการ
 - ไม่รู้ความหมาย ถ่ายทอดด้วยการบอกด้วยตนเองไม่ได้
 - รู้ความหมาย แต่ถ่ายทอดด้วยการบอกให้คนอื่นเขียนได้
 - รู้ความหมาย แต่ถ่ายทอดด้วยการบอกให้คนอื่นเขียนและ ตนเองเขียนบ้าง
 - รู้ความหมาย และถ่ายทอดด้วยการเขียนเองทั้งหมด
- 4 ด้านความซับซ้อนของความหมาย แบ่งเป็น 4 ระดับพัฒนาการ
 - ไม่ปรากฏการใช้ตัวอักษร
 - ปรากฏการใช้ตัวอักษร
 - ปรากฏการใช้ที่เป็นคำ 1 คำ
 - ปรากฏการใช้ที่เป็นคำ 2 คำขึ้นไป

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

- 1 ในการสังเกต ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตเด็กจำนวน 10 คน พร้อมกันในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ
- 2 การประเมินผลพัฒนาการด้านการเขียน โดยการเก็บผลงานแต่ละชิ้นบันทึกลงในแบบสังเกตผลพัฒนาการด้านการเขียน โดยการขีดเครื่องหมาย / ในช่องพัฒนาการทุกระดับที่ปรากฏในข้อมูล
- 3 นำผลงานการเขียนในวันต่อๆ ไปมาประเมินตามวิธีการข้อ 2 จนครบ 1 สัปดาห์ จึงสรุปความถี่ของพัฒนาการด้านการเขียนในระดับต่างๆ ทุกด้านในแบบบันทึกเดียวกันนี้
- 4 นำผลพัฒนาการด้านการเขียน ด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ทิศทางในการเขียน วิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์การเขียน และความซับซ้อนของความหมาย ก่อนและหลังการทดลองไปคำนวณหาค่าทางสถิติ และทดสอบสมมติฐาน

ตารางคำอธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการเขียน

พัฒนาการด้านการเขียน	คะแนน	ระดับพัฒนาการด้านการเขียน
1 การสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน	1	1 เขียนสื่อความหมายโดยการวาดภาพอย่างเดียว
	2	2 ลอกคำหรือข้อความตามตัวอย่างได้
	3	3 จำมาเขียนแต่เขียนได้ไม่ถูกต้อง
	4	4 จำมาเขียนได้ถูกต้อง
2 ทิศทางในการเขียน	1	1 ปรากฏทิศทางในการเขียนแต่เขียนสะเปะสะปะ
	2	2 เขียนจากซ้ายไปขวา
	3	3 เขียนจากซ้ายไปขวา
	4	4 เขียนจากซ้ายไปขวาสม่ำเสมอ
3 วิธีการถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน	1	1 ไม่รู้ความหมาย ถ่ายทอดด้วยการบอกด้วยตนเองไม่ได้
	2	2 รู้ความหมาย แต่ถ่ายทอดด้วยการบอกให้ผู้อื่นเขียนได้
	3	3 รู้ความหมาย แต่ถ่ายทอดด้วยการบอกให้ผู้อื่นเขียนและตนเองเขียนบ้าง
	4	4 รู้ความหมาย และถ่ายทอดด้วยการเขียนเองทั้งหมด
4 ความซับซ้อนของความหมาย	1	1 ไม่ปรากฏการใช้ตัวอักษร
	2	2 ปรากฏการใช้ตัวอักษร
	3	3 ปรากฏการใช้ตัวอักษรที่เป็นคำ 1 คำ
	4	4 ปรากฏการใช้ตัวอักษรที่เป็นคำ 2 คำขึ้นไป

แบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียน

ชื่อนักเรียน (ต ช/ต ญ)

อายุ

ปี

เดือน

วัน เดือน ปี

เวลา

น

พัฒนาการด้านการเขียน				สัปดาห์ ที่				
	1	2	3	4	5	6	7	8
การสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน								
1 เขียนสื่อความหมายโดยการวาดภาพอย่างเดียว								
2 ลอกคำหรือข้อความตามตัวอย่างได้								
3 จำมาเขียนแต่เขียนได้ไม่ถูกต้อง								
4 จำมาเขียนได้ถูกต้อง								
รวมความถี่								
ทิศทางการเขียน								
1 ปรากฏทิศทางการเขียนแต่เขียนสะเปะสะปะ								
2 เขียนจากซ้ายไปขวา ขวาไปซ้าย ไม่สม่ำเสมอ								
3 เขียนจากซ้ายไปขวา ขวาไปซ้าย สม่ำเสมอ								
4 เขียนจากซ้ายไปขวา สม่ำเสมอ								
รวมความถี่								
วิธีการถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน								
1 ไม่รู้ความหมาย ถ่ายทอดด้วยการบอกด้วยตนเองไม่ได้								
2 รู้ความหมาย แต่ถ่ายทอดด้วยการบอกให้ผู้อื่นเขียนได้								

แบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียน

ชื่อนักเรียน(ค ช/ค ญ)

อายุ

ปี

เดือน

วัน เดือน ปี

เวลา

น

พัฒนาการด้านการเขียน				สัปดาห์ ที่				
	1	2	3	4	5	6	7	8
3 รู้ความหมาย แต่ถ่ายทอดด้วยการบอกให้ผู้อื่นเขียนและตนเองเขียนบ้าง								
4 รู้ความหมาย และถ่ายทอดด้วยการเขียนเองทั้งหมด								
รวมความถี่								
ความซับซ้อนของความหมาย								
1 ไม่ปรากฏการใช้ตัวอักษร								
2 ปรากฏการใช้ตัวอักษร								
3 ปรากฏการใช้ตัวอักษรที่เป็นคำ 1 คำ								
4 ปรากฏการใช้ตัวอักษรที่เป็นคำ 2 คำขึ้นไป								
รวมความถี่								

ภาคผนวก ค

- คู่มือแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียน
- แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียน

คู่มือแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียน

คำชี้แจง

1 แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียน และการบันทึกในแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียน ประกอบด้วยลักษณะพฤติกรรม ดังนี้

ความสนใจในการเขียน หมายถึง พฤติกรรม กิริยาท่าทาง หรือการกระทำที่แสดงออกถึงความพอใจ ความต้องการ กระตือรือร้นที่จะเขียนด้วยความเพลิดเพลินและสมัครใจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1 1 หยิบจับอุปกรณ์ ดินสอ ปากกา สี กระดาษ มาขีดเขียนหรือวาดภาพ หมายถึง เด็กใช้มือจับดินสอ ปากกา สี กระดาษ มาทดลองเขียน วาดภาพ โดยลากเป็นลายเส้นยุ่งๆ หรือตัวอักษร หรือวาดเป็นรูปต่างๆ

1 2 ชักชวน แนะนำ ให้เพื่อนเขียนหรือวาดภาพ หมายถึง เด็กพูดชักชวนให้เพื่อนทดลองเขียนหรือวาดภาพ พูดแนะนำการเขียนกับเพื่อน

1 3 พูดคุยซักถามครูหรือเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องในหนังสือ ตัวหนังสือ ภาพวาด และวิธีเขียน หมายถึง เด็กใช้คำพูดถามครูหรือเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องในหนังสือ การเขียนตัวหนังสือต่างๆ ภาพวาด วิธีเขียน ว่าทำอย่างไร

1 4 นำผลงานของตนให้ผู้อื่นดูอย่างภาคภูมิใจ หรือขอดูผลงานของผู้อื่น หมายถึง เด็กนำผลงานของตนมาให้เพื่อนหรือครูดู หรือขอดูผลงานของเพื่อนหรือครู หรือนำผลงานของตนไปให้ผู้อื่นดูพร้อมกับเล่าถึงผลงานของตนให้ผู้อื่นฟัง

2 แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนเป็นการบันทึกพฤติกรรมความสนใจในการเขียนในช่วงเวลาที่เด็กทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมเสรี

3 ช่วงเวลาที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียน สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนในช่วงการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์แบบปกติเป็นเวลา 1 สัปดาห์ และสังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนในช่วงการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติเป็นเวลา 8 สัปดาห์ รวมเวลาในการสังเกต 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ จันทร์ พุธ และศุกร์ เวลาในการจัดกิจกรรมทั้ง 2 ช่วงตั้งแต่ 09 00 - 10 00 น รวม 60 นาที เป็นช่วงจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ 30 นาที กิจกรรมสร้างสรรค์ 15 นาที และกิจกรรมเสรี 15 นาที

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

- 1 เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้สังเกตคนที่ ช่วงกิจกรรมที่สังเกต เวลา วัน เดือน ปีที่สังเกต เขียนหมายเลขเด็กคนที่ถูกสังเกตให้ตรงกับช่วงเวลาที่ใช้สังเกต ซึ่งต้องให้สอดคล้องกับในตารางการสังเกต
- 2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 2 คน เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กในกลุ่มทดลองตามตารางการสังเกตซึ่งกำหนดไว้ในแบบพฤติกรรมความสนใจในการเขียน
- 3 บันทึกพฤติกรรมความสนใจในการเขียนทันทีที่เกิดพฤติกรรมนั้นในช่วงเวลาที่สังเกต

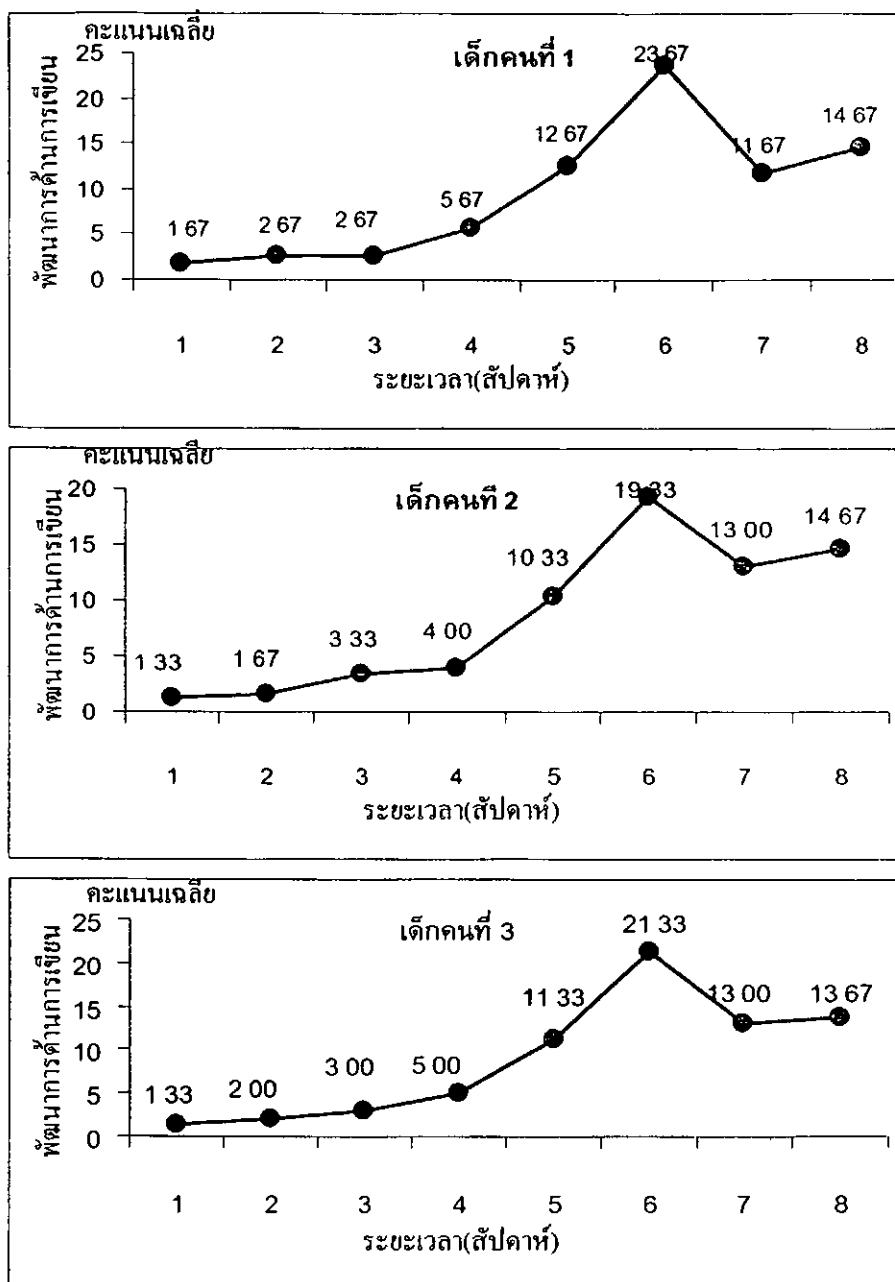
การให้คะแนน

- 1 ในช่วงเวลาที่สังเกตเด็ก ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมแบบใด ให้ใส่หมายเลข 1 ลงในช่องตรงกับพฤติกรรมที่เด็กแสดง
- 2 ถ้าเด็กไม่แสดงพฤติกรรมในช่วงเวลาที่สังเกต ให้ใส่หมายเลข 0 ลงในช่องตรงกับพฤติกรรมที่เด็กไม่แสดง

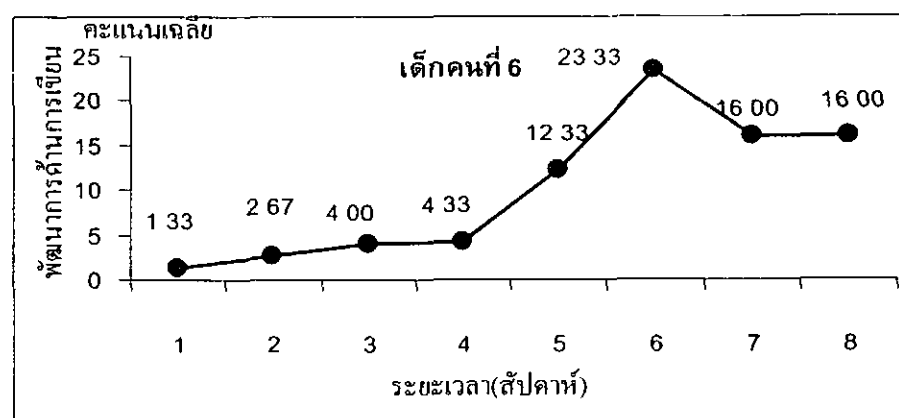
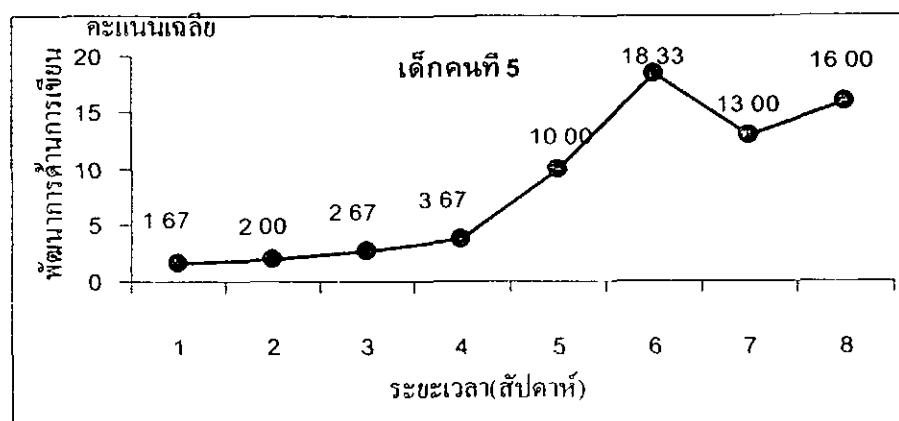
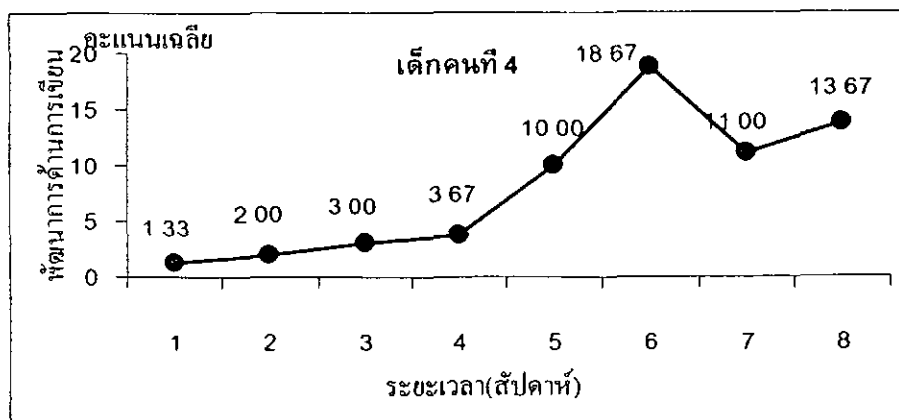
ภาคผนวก ง

- ภาพประกอบแสดงพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย (รายบุคคล)
- ภาพประกอบแสดงพัฒนาการด้านพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย (รายบุคคล)
- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

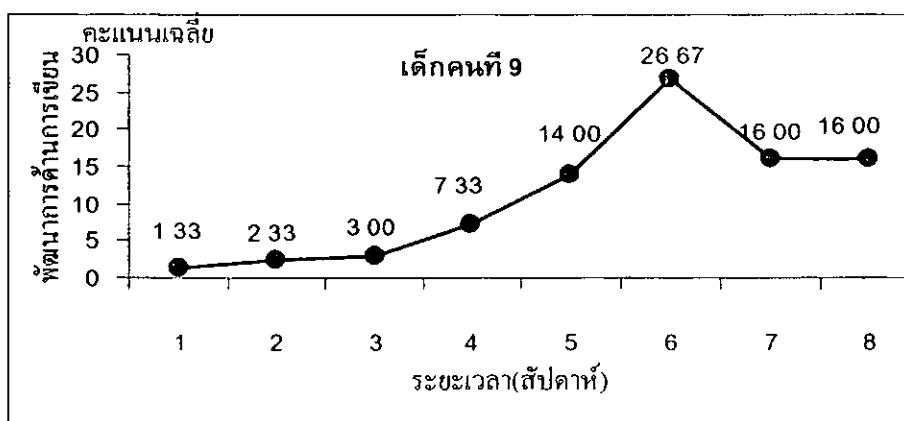
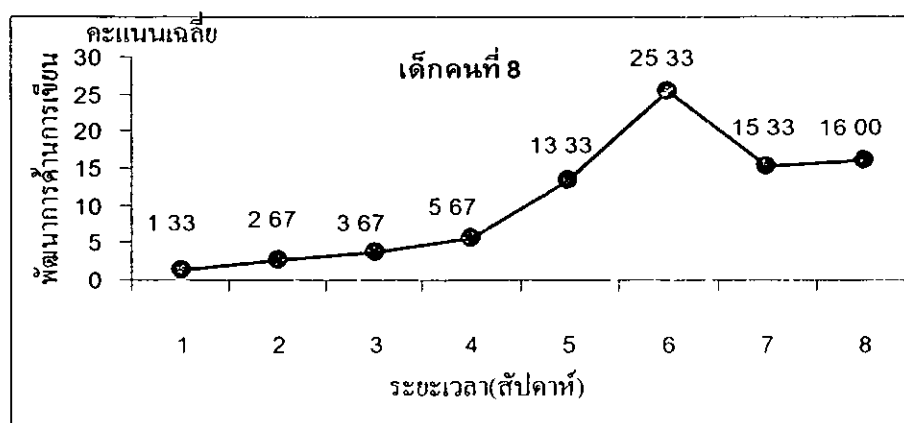
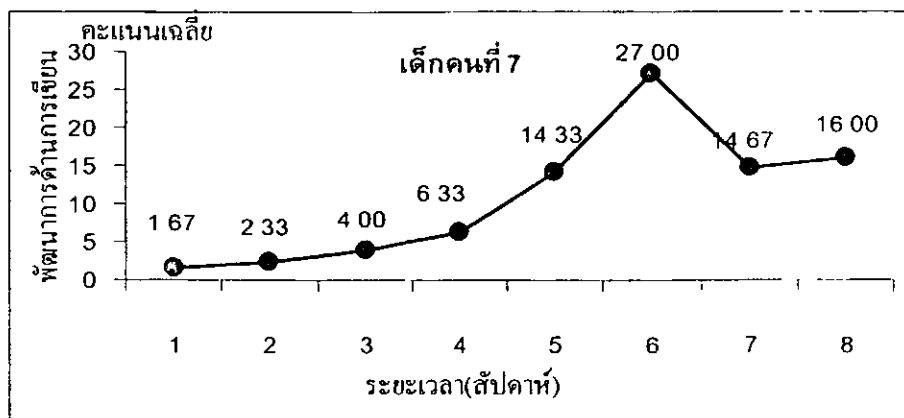
ภาพประกอบ – แสดงพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย (รายบุคคล)

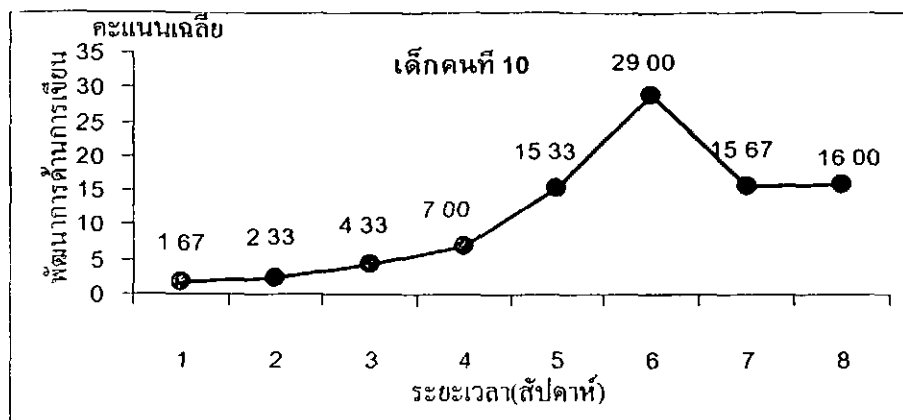
ภาพประกอบ – (ต่อ)

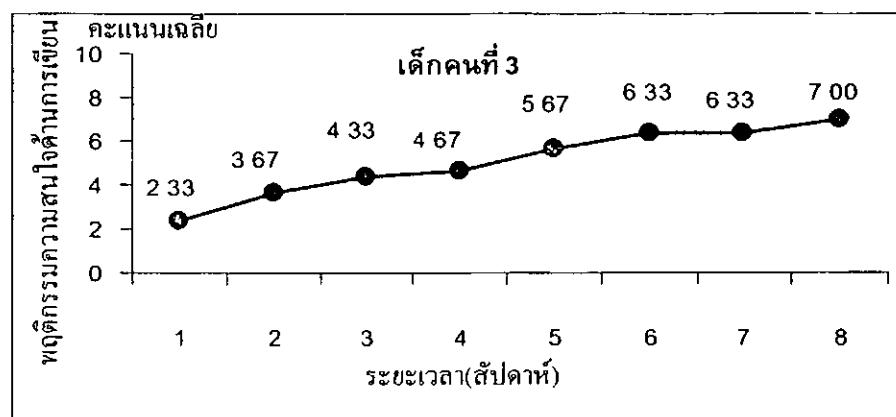
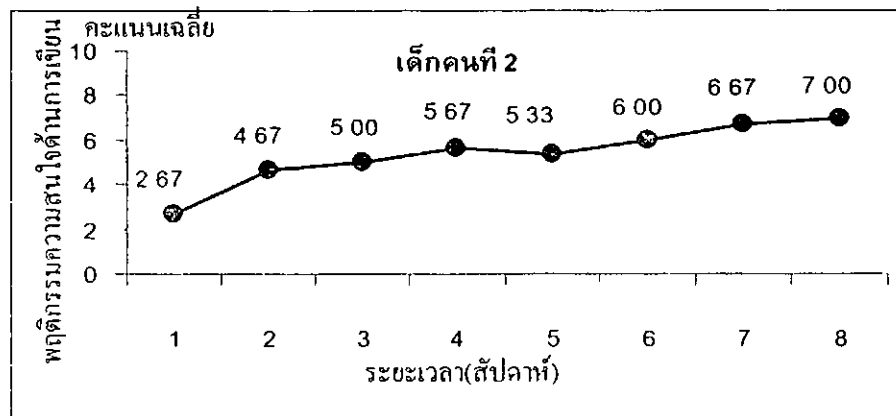
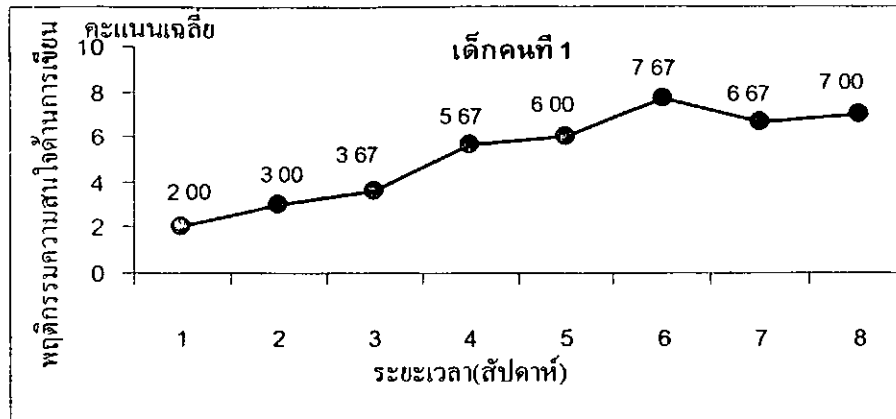
ภาพประกอบ – (ต่อ)

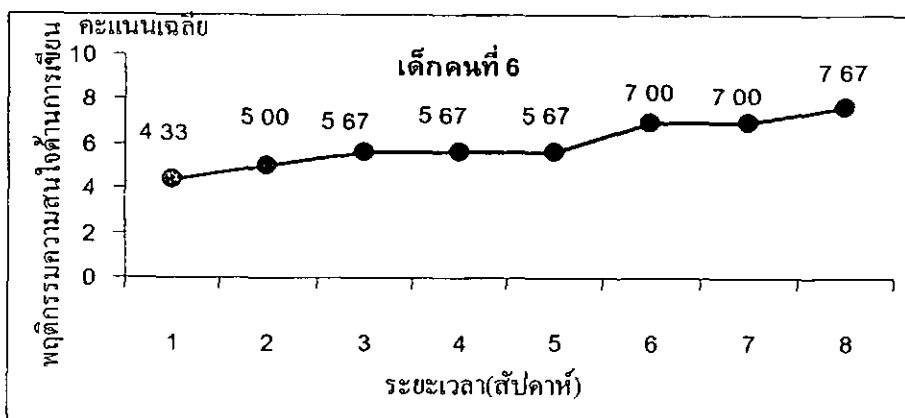
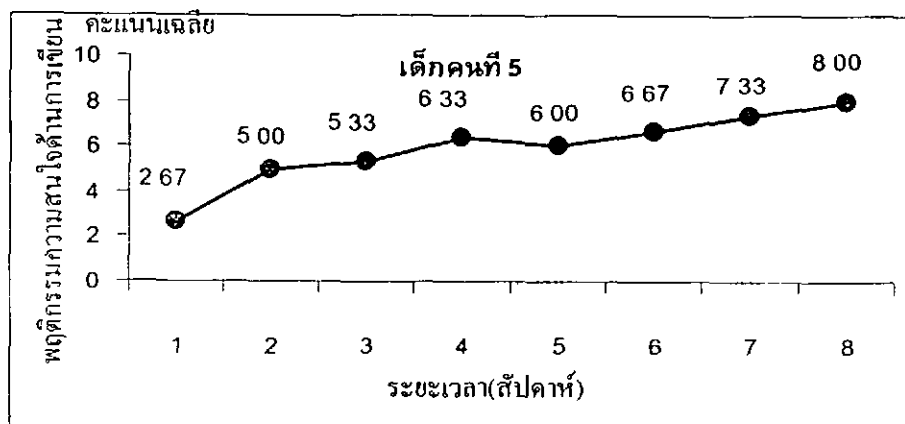
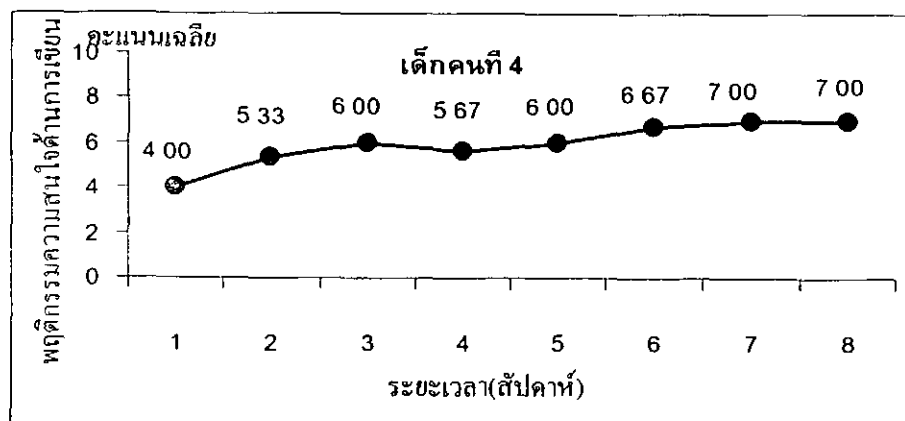
ภาพประกอบ – (ต่อ)

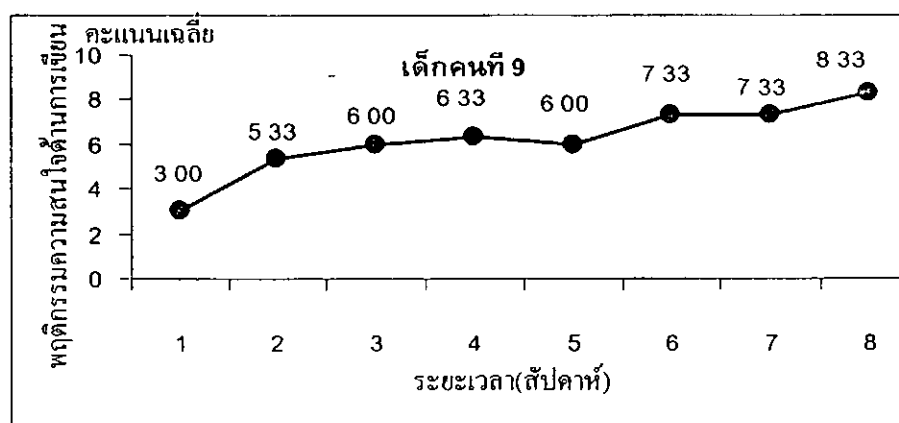
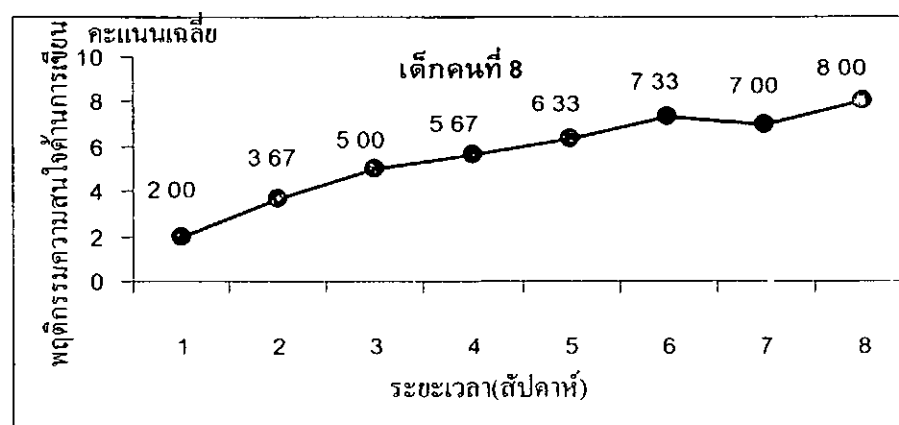
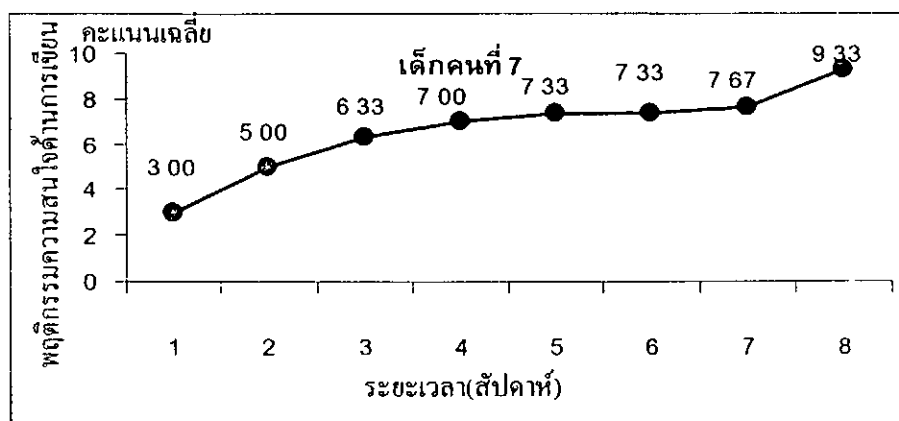
ภาพประกอบ – แสดงพัฒนาการด้านพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย (รายบุคคล)

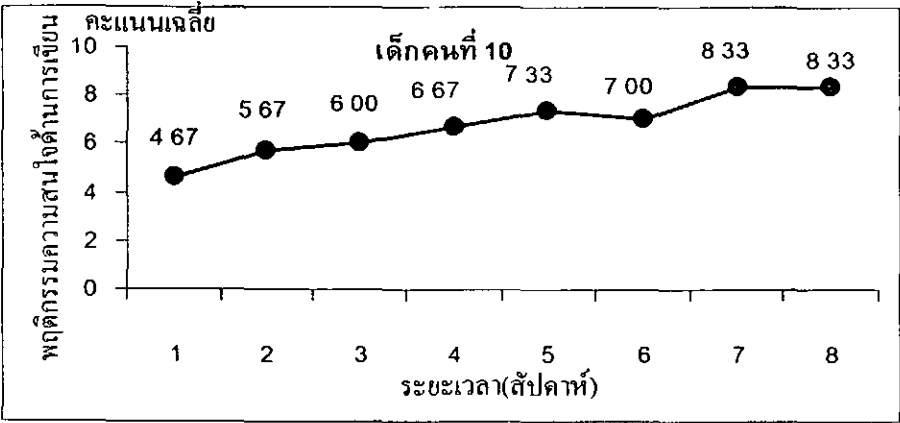
ภาพประกอบ – (ต่อ)

ภาพประกอบ – (ต่อ)

ภาพประกอบ - (ต่อ)

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

- 1 ผู้เชี่ยวชาญการตรวจแบบสังเกตพัฒนาการด้านการเขียนและแบบสังเกตพฤติกรรม
ความสนใจในการเขียน
 - 1 1 อาจารย์อารี เกษมรัติ
อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน
 - 1 2 อาจารย์ภาวิณี แสนทวีสุข
กรมวิชาการ
 - 1 3 อาจารย์กนิษฐา ชูจันทร์
อาจารย์โรงเรียนอนุบาลหน้อย
- 2 ผู้เชี่ยวชาญการตรวจแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาธรรมชาติ
 - 2 1 รองศาสตราจารย์ ดร พัทรี ผลโยธิน
นักวิชาการกองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 - 2 2 ดร วรนาท รักสกุลไทย
อาจารย์โรงเรียนเกษมพิทยา
 - 2 3 อาจารย์กนิษฐา ชูจันทร์
อาจารย์โรงเรียนอนุบาลหน้อย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวอุทัย ด่วงใหญ่
วันเดือนปีเกิด	26 พฤษภาคม 2517
สถานที่เกิด	นครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	62/3 หมู่ 4 แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร 10150
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดวิมุตยาราม ถนนเจริญสุขนิทวงศ์ แขวงบางอ้อ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร
ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง	อาจารย์ 1 ระดับ 5
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช
พ.ศ. 2539	ครุศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) (เกียรตินิยมอันดับ 2) จากสถาบันราชภัฏจันทรเกษม
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ